

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2016 / 06 FİYATI: 5 TL

Atatürk'ün Bilinmeyen Onuncu Devrimi

Cengiz Özakıncı'nın yazısı 5'nci sayfada

Mete Akyol:
Türk Halkının
En Büyük Düşmanı
Bilgisizlik Sh: 2

Kaya Boztepe,
**1918 ve İzleyen
Yılların
Olaylarını
Anlatıyor** Sh: 19

Dr. Sıtkı Aydınel:
**Mustafa Kemal
Osmanlı
Üniformasını
Erzurum'da
Çıkardı** Sh: 13

Dr. Öğüt Yazman:
**Küçük Yatırımcı
Ne yapmalı?** Sh: 49

Prof. Kemal Arı:
**Şehitlikte Yatan
Alman Mimar
Bruno Taut** Sh: 27

Tekin Özertem
**Arkadaşı
William
Shakespeare'ı
Tanıtıyor** Sh: 75

Tümüyle siyasal içerikli ve amaçlı Balyoz adlı dava, uluslararası alanda planlanmış, 2010 yılında uygulamaya başlanmış ve beş yıl sürdükten sonra 2015 yılında, sanıkların tümünün beraatiyle sonuçlanmıştır. Elinizdeki kitabın yazarı E. Kur. Alb. Suat Aytın, bu insanlık ve hukuk dramının 325 mağdurundan biri olarak Silivri Cezaevi'nde geçirdiği 1344 gününün damıtığını, "Balyoz Kumpasının Belgeseli"yle bir ibret belgeseli olarak gelecek kuşaklara aktarmaktadır.

BALYOZ KUMPASININ BELGESİ

Suat Aytın

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Bütün Dünya

2000

**Başkent Üniversitesi
Adına Sahibi:**

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni
Mete Akyol

**Görsel Yönetmen
ve Yayın Genel Yönetmeni**
Yardımcısı :
Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:
Faruk Güney

Yayın Danışmanı:
Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:
Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:
Süheyla Dinç

Eğitim Danışmanı:
Dr. Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:
Nükhet Alicikoğlu

*Başkent Üniversitesi'nin bir kültür
hizmeti olan Bütün Dünya 2000,
Başkent Üniversitesi
kuruluşlarından*

*1. Cadde, No: 77, Bahçelievler,
Ankara adresindeki Aküm
Reklamcılık, Danışmanlık ve
Yayınçılık Ajansı
Sanayi ve Ticaret A. Ş.'nin
Anafartalar Mah. Rüzgarlı Cad.
Plevne Sk. No:14/5 Ulus, Altındağ,
Ankara adresindeki tesislerinde
basılmıştır.*

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (*Anısal Başkan*)
Prof. Dr. Ahmet Mumcu
Prof. Dr. Solmaz Doğanca
Prof. Dr. Sevil Öksüz
Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay
Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,
Prof. Dr. Levent Peşkirioğlu,
Gülbüz Atabek, Kaya Karan,
Ayhan Erten, İlhan Banguoğlu,
Ahmet Aydede, Manuel Bilos, Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:

Yahya Aksoy, Yücel Aksoy, Sabriye Aşır, Dr. Sıtkı Aydınel,
Nuray Bartoschek, Kaya Boztepe, Sadi Bülbül, Haluk Cansın,
Nevin Dedeoğlu, Haluk Erdemol, Sema Erdoğan, Konur Ertop,
Gülbüz Evren, Metin Gören, Mümtaz İdil, Muzaffer İzgü,
Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal, Cengiz Özakıncı,
Saniye Özden, Tekin Özertem, Yaşar Öztürk,
Sezin Şan Sungunay, Mete Tizer, İzlen Şen Toker, İzmir Tolga,
Mehmet Ünver, Dr. Mehmet Uhri, Orhan Velidedeoğlu,
Dr. Öğüt Yazman, Halit Yıldırım, Mustafa Yıldız

Okur-BütünDünya Yazışma Adresi:
okurlabasbasa@butundunya.com.tr

Yönetim Merkezi:
10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 215 51 27-313
Faks: (0312) 222 90 07

İletişim Adresi:
Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok,
Kat: 3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul
Tel: (0216) 456 27 27 (pbx)
Faks: (0216) 456 27 29

Dağıtım: Yaysat

Basım Tarihi: 23 / 05 / 2016

www.butundunya.com.tr
butundunya@butundunya.com.tr

Bütün Dünya' **DAN SİZE**
Mete Akyol

En Büyük Düşmanımız Bilgisizlik

Türk halkının bugün yaşamakta olduğu irili ufaklı tüm sorunların temelinde iki ana sorun vardır.

Bu iki ana sorun, Türk halkının bugün içinde bulunduğu tüm sorunların hem nedenidir, hem kaynağıdır, hem çözüm anahtarıdır.

Türk halkının önemli bir bölümü bu iki büyük sorunlarımızla birlikte yaşamaya öylesine alışmıştır ki, onların birer sorun olduğunun da, hatta bugünkü irili ufaklı sorunlarımızın kaynağı olduğunun da ayırdında değildir.

Ortada bir sorunun varlığını kabullenemediği için de, doğal olarak, bir çözüm arayışına gereksinim duymamıştır; dolayısıyla tüm sorunlarımızın çözüm yolunun, gerçekte bu iki ana sorunumuzun çözümünde olduğunu da görememiştir.

Bu iki ana sorunumuzdan biri, Türk halkının, dinini öğrenmesi ve anlaması gerektiği düzeyde öğrenememiş, anlayamamış olmasıdır; öteki, Türk halkının, Atatürk'ü öğrenmesi ve anlaması gerektiği düzeyde öğrenememiş, anlayamamış olmasıdır.

***

Türk halkının büyük bir bö-

lümü, yüzyıllardır en iyi bildiğini sandığı bir konuda, yüzyıllardır yeterince bilgi sahibi olamamıştır.

Bu konu, dinidir.

İslam dininin tek kitabı, "Allah kelamı" olarak bildiğimiz ve kabul ettiğimiz Kuran'ı Kerim'dir.

Arapça olarak indirildiği için kendi dilinde okuyamadığı Kuran'ı Kerim'i Türk halkı, yüzyıllar boyunca, ağızlardan kulaklara aktarılacak yöntemiyle öğrenmeye ve anlamaya çalışmıştır.

Dinini, Kuran'ı Kerim'i okuyabilecek ve anlayabilecek düzeyde Arapça bilen din adamlarından öğrenebilenler, bu nedenle talihli olmuşlar, dinini bilmeleri gereken düzeyde bildikleri için de, toplumda saygın bir yer edinmişlerdir.

***

Türk halkının böyle bir talihe sahip olamayan büyük bir bölümü, çok üzücüdür ki dinini, Kuran'ı Kerim'i anlayabilecek düzeyde Arapça bilmeyen kişilerin anlatımlarından öğrenmek zorunda kalmıştır.

İslam dinini, kendileri başka kişilerin anlatımlarından öğrenen ve vazgeçtik Kuran'ı Kerim'i anlayabilecekleri düzeyde Arapça bilme-

lerinden, Türkçe okuma yazma bile bilmeyecek denli bilgisiz bu kişiler, hiçbir zaman haketmedikleri din adamı sıfatlarıyla ve “din görevlisi” kadrosuyla devlet tarafından uzun yıllar, özellikle köylerdeki camilerde görevlendirilmişlerdir.

Bu içler acısı durum, dönemin Diyanet İşlerinden Sorumlu Devlet Bakanı Hıfzı Oğuz Bekata tarafından, 19 Ağustos 1962 tarihli Yeni Sabah gazetesinin birinci sayfasında, şu feryatla açıklanmıştır:

“60 bin din adamından 55 bininin hiç tahsili yok.”

***

Osmanlıcılık heveslileri sevinmesinler. Osmanlı İmparatorluğu döneminde de bu konudaki “manzara-i umumiye” aynıdır.

Birinci Dünya Savaşı’nda askerlik görevini “Şark cephesi”nde yapan tanınmış yazar Şevket Süreyya Aydemir, birinci baskısı 1963 yılında yayımlanan “Suyu Arayan Adam” adlı kitabında, cephedeki gözlem ve izlenimlerini anlatırken bu konuya da değiniyor.

İşte, Şevket Süreyya Aydemir’in tanıklığından bir bölüm:

“.....Sonra da askerlere:

“Bizim dinimiz nedir? Biz hangi dindeniz?” dedim. Hep birden :

“Elhamdü-l-illâh Müslümanız” diye cevap vereceklerini sanıyordum. Fakat öyle olmadı. Cevaplar birbirine karıştı. Kimisi «İmam-ı âzam dinindeniz» dedi. Kimisi «Hazreti Ali dinindeniz» dedi. Kimisi de hiçbir din tâyin edemedi. Arada:

“İslâmız” diyenler de çıktı ama;

“Peygamberimiz kimdir?”

deyince, onlar da pusulayı şaşırdılar. Akla gelmez peygamber isimleri ortaya atıldı.

Hattâ bir tanesi, “Peygamberimiz Enver paşadır” dedi.

İçlerinden peygamberimizin adını duymuş olan birkaç tanesine de:

“Peygamberimiz sağ mı? Ölü mü?” deyince iş tekrar çatalaştı.

Herkes ağzına kolay gelen cevabı veriyordu.

Bir kısmı sağ, bir kısmı ölüdür tarafını tuttu. Fakat birisinin kuvvetle konuştuğunu yahut bir tarafın daha ağır bastığını görünce, diğer tarafın da kolayca hemen o tarafa kaydığı görülüyordu.

“Peygamberimiz sağdır” diyenlere, “O halde peygamber hangi şehirde oturur?” diye sordum.

Cevaplar tekrar karıştı. Onu İstanbul’da, Şam’da yahut Mekke’de yaşayanlar oldu. Hiçbir yer tâyin edemeyenler daha çoktu.

“Peygamber ölmüştür” diyenlere de, “Peygamberimiz ne kadar zaman evvel öldü?” dediğim zaman bu sefer onlar şaşırdılar.

Yüz sene evvel, beş yüz sene evvel, bin sene evvel diye geliş güzel cevap verenler oluyordu. Fakat çoğu, hiçbir vakit tâyin edemiyorlardı. Dinimizin adı ve peygamberimiz bilinmeyince de din ahkâmını ve ibadetleri doğru dürüst bilen hiç kimse çıkmadı.

Bu bölük, o zamanki milletin bir parçasıydı. Hepsisi de Anadolu köylüleriydiler... Ben ilk adımda askerlerimi dindar ve müteassıp zannetmiştim. Fakat onlar bilgisizdiler.”

***

Türk halkının büyük bir bölümü, dini konusunda olduğu denli, Mustafa Kemal Atatürk konusunda da yeterince bilgi sahibi edilememiş, bu konuda da bilgisiz bırakılmıştır.

Türk halkının önemli bir bölümü, Mustafa Kemal Atatürk’ü de öğrenmesi ve anlaması gerektiği düzeyde öğrenememiş, bu bilgi eksikliğinin doğal sonucu olarak, Mustafa Kemal Atatürk’ü de anlayamamıştır.

Halkımızın bugün yaşamakta olduğu irili ufaklı tüm sorunların

temelindeki iki ana sorundan biri de budur.

***

Mustafa Kemal Atatürk’ü yalnızca önüne getirilen belgele-re bakarak ya da şöyle bir göz attığı kitaplarda, dergilerde okuduklarını ezberleyip, sonra da bunları, körpe beyinler karşısında üstelik sıkılmadan ve nöbet geçirmekte olan bir meczup heyecanıyla ezberlerini yineleyerek nakleden “tarihçi görünümlü sözüm ona tarihçi”lerden değil de, o belgelerin gerçekliği yanısıra, onları ortaya çıkaran kişilerin kim olduklarını ve kim olmadıklarını da araştırıp, onların maskelerini indiren ve... Belgenin de, belgeyi sunan kişinin de ve Mustafa Kemal Atatürk’ün de doğru olanını anlatan dürüst tarihçilerden öğrenip, doğru olanı anlayabildiğinde, Türk halkının başka bir bölümü de kendini ayrıca, benzer bir girişim heveslilerinin sömürü oyuncağı olarak kullanılmaktan kurtarmış olacaktır.

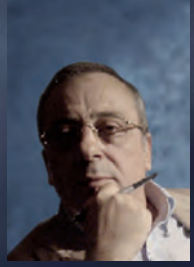
***

Bir kez daha yineliyorum, gerekirse bin kez daha yinelerim:

Türk halkının tümü, dinini ve Atatürk’ü öğrenmesi ve anlaması gerektiği doğruluk düzeyinde öğrenebildiğinde ve anlayabildiğinde, yalnızca bu iki ana konunun bilgisizi olmak sorunundan kurtulmakla kalmayacak, bu iki ana sorundan kaynaklanan irili ufaklı tüm sorunlarının kendiliklerinden çözümlendiğini de görmesinin rahatlığına kavuşmuş olacaktır. •

meteakyol@butundunya.com.tr

Otopsi
Cengiz Özakıncı

İlk Kez Yayınlanan
Özgün Belge ve Bilgilerle

Atatürk'ün Bilinmeyen Onuncu Devrimi

Amerikalı General **Charles Hitchcock Sherrill**, 20 Mayıs 1932 - 8 Nisan 1933 arası yaklaşık bir yıl süreyle Türkiye'de ABD Büyükelçisi olarak görev yaptı. Atatürk'le yaşam öyküsünü yazabilecek düzeyde arkadaş oldu.

Türkiye'den ayrıldıktan bir yıl sonra ABD'de yayımlanan "*A Year's Embassy to Mustafa Kemal*" adlı kitabında; 'reform'lar

olarak sözettiği Atatürk Devrimleri'ni de kendince (i)- Cumhuriyet, (ii)- Laiklik, (iii)- Şapka, (iv)-

Uluslararası Takvim, (v)- Hukuk (Medeni Yasa, Ticaret ve Ceza Yasaları) Devrimi, (vi)- Uluslararası Rakamlara Geçiş, (vii)- Yazı Devrimi, (viii)- Dil Devrimi (ix)- Tarih Tezi Devrimi (x)-Uyuşturucu Madde-

Charles H. Sherrill

lere Karşı Savaş, (xı)-Komşularla Barış olmak üzere **onbir devrim** olarak irdelemiştir. Sherrill'in irdelediği bu onbir devrimden bir tanesi dışında, diğerleri yerli, yabancı pek çok yazar tarafından ele alınmış, bir çok dilde binlerce yapıtta incelenmiştir. Bugüne dek üzerinde hiç denecek denli az durulan, pek az kişinin bildiği, Sherrill'in kitabında **Atatürk'ün Onuncu Devrimi** olarak nitelediği **Uyuşturucu Maddelere Karşı Savaş Devrimi**'dir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucuları, son yıllarda *soykırım-cılık* vs. pek çok iftiralara uğratıldı; bunları dergimizde belgelerle çürüttük; ancak karalamaların ardı arkası kesilmiyor. Sherrill'in 1934'te yayımlanan kitabında sözünü ettiği **Atatürk'ün Onuncu Devrimi** çoktan unutulduğu içindir ki, Atatürk ve İnönü, son yıllarda, eroin, afyon, uyuşturucu ticaretiyle de suçlanmaya başlandı. Kaliforniya Deniz Kuvvetleri Yüksek Okulu Ulusal Güvenlik Bölümü'nde

Asistan Profesör Ryan Gingeras, iki yıl önce Oxford Üniversitesi'nce yayımlanan **“Eroin, Örgütlü Suç ve Modern Türkiye'nin Kuruluşu”** adlı kitabında; Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluş ve gelişimini *örgütlü suç, uyuşturucu, eroin*e borçlu olduğunu ileri sürüyor: *Petrol he-saba katılmadıkça Suudi*

Sherrill'in kitabında Atatürk'ün Onuncu Devrimi olarak nitelediği, Uyuşturucu Maddelere Karşı Savaş Devrimi'dir.

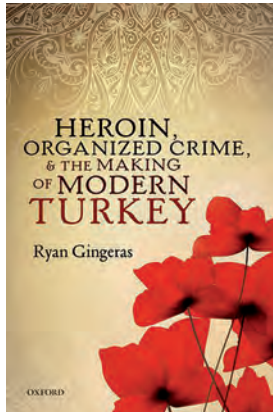
Arabistan, İran ve Azerbaycan'ın kuruluşu anlaşılamayacağı gibi, eroin hesaba katılmadıkça, kimse modern Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunu anlayamaz, diyor.

Türkiye Cumhuriyeti'ni *uyuşturucu mafyası* ve kurucularını mafya babaları gibi gösteren yayınlar, ülkemizde giderek çoğalıyor. Atatürk Dönemi'ne yönelik bu karalamalar internette 208.000 kez aktarılmış; televizyon programları aracılığıyla milyonlarca izleyiciye ulaşmış; sayı her geçen gün artmakta.

Şu sözler böylesi bir TV programından: *“İnönü eroin fabrikası kurmuş. Bakıyorlar ki kazanç*

iyi, ikinciyi, hemen arkasından üçüncü eroin fabrikasını açıyorlar. Şimdi ne diyecek bizi izleyen izleyicilerimiz?! Hâlâ gurur duyacaklar mı geçmişleriyle?! Eroin bile satmışlar!” [1]

Oysa, bu karalamaların tersine, Atatürk, dönemin Birleşmiş

◀ Ryan Gingeras'ın kitabı.

Milletler'i olan Milletler Cemiyeti'ne davetle üye olduğumuz 18.07.1932'den başlayarak, gerek Milletler Cemiyeti tutanaklarında gerekse ABD Kongre tutanaklarında **uyuşturucuya karşı savaşın önde gelen uluslararası önderlerinden biri** olarak nitelenmiştir. Mısır'da ve Milletler Cemiyeti'nin uyuşturucu masasında görevli Thomas W. Russell Pasha, 15.07.1932 günü BBC'de yaptığı konuşmada, **Türkiye'nin, aydınlanmış önderi Gazi Mustafa Kemal yönetiminde, uyuşturucuya karşı savaşta etkin çaba gösterdiğini** uzun uzun anlatmış; Milletler Cemiyeti üyeliğine davet edilmesini olumlamıştır.

25.12.1932 günü Bakanlar Kurulu Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal (Atatürk) Başkanlığında toplanmış; yasadışı uyuşturucu trafiğinin engelleneceği, bu amaçla verilen kararlarla, haşhaş, afyon ve türevleri üretiminin devlet tekeli altına alınacağı duyurulmuştu. Anadolu Ajansı'nın bu haberi, dünyada ve ABD'de büyük bir Thomas Wentworth Russell

Oxford University Press, Published: 23 June 2016

Heroin, Organized Crime, and the Making of Modern Turkey

Ryan Gingeras

- The first comprehensive history of drug trafficking and organized crime in Turkey, and their role in shaping the political landscape of the modern state
- Offers a new and original approach to the story of Turkey, and fresh light on transnational and comparative issues of state formation, organized crime, and drug enforcement policy
- Draws on new archival sources from the United States and Turkey, including declassified documents from the Prime Minister's Archives of the Republic of Turkey and the US Central Intelligence Agency
- Written by an historian who also works closely with the US State Department and Department of Defence, giving him a rounded view of the subject

Google atatürk eroin

Tümü Görseller Haberler Videolar Haritalar Daha fazla Araştırma araçları

Yaklaşık 208.000 sonuç bulundu (0,33 saniye)

17 Maddede Cumhuriyetin Eroin Fabrikaları - Onedio
onedio.com • Onedio Özel • İlgile [▼](#)
 23 Ağu 2015 - Bütün dünyada yasak olan eroin üretimi Osmanlı'da ve devamında Türkiye'de ... M. Kemal Atatürk eroin üretimini bitirmek istiyor ancak bu işten ...

Atatürk Bira ve Eroin Fabrikaları | İLELEBET MİLLİ CUMHURİYETİ
<https://millicumhuriyet.com/ataturk/ataturk-bira-ve-eroin-fabrikalari/> •
 ATATÜRK'ÜN BİRA VE EROİN FABRİKALARI Cumhuriyet dönemi çok ilginç bir dönemdir. Halka açık parklarda Atatürk Orman çiftliğinde vesair yerler de bira ...

İstanbul'daki üç eroin fabrikası - ekşi sözlük
<https://eksisozluk.com/istanbuldaki-uc-eroin-fabrikasi--1675574> •
 "İlahiy ve conevro konferansları ile afyon ve eroin 1925'te bütün dünyada yasaklanıyor: türkiye'de ise, 1926'dan başlayarak afyon alkoldenleri fabrikası adı ...

İsmet İnönü uyuşturucu fabrikalarını kurmuş! - Yeni Akit Gazetesi
www.yeniakit.com.tr • Aktüel •
 5 Mar 2015 - Ve Türkiye'nin yasal eroin fabrikaları bir takım meraklılar konuyu ... devam ettirir: bu 1933'te Atatürk eroin kolsini yonip kapatana kadar sürer.

Tek parti eroin fabrikası kurmuş / - iyibilgi.com
www.iyibilgi.com/haber.php?haber_id=101331 •
 15 Ara 2008 - 3 gönderi • 2 yazar
 Girmesine de, heyetin başkanı, eroin rantının tepesinde c

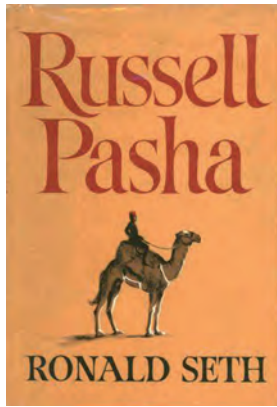
Google tarama sonuçları

ilgiyle karşılanmıştı.

27.12.1932 günlü **New York Times** gazetesi; **Cumhurbaşkanı**

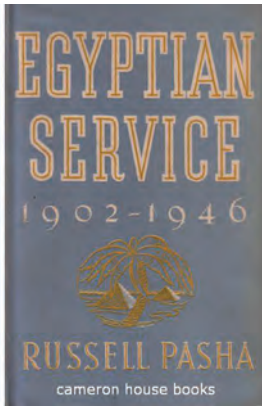
Kemal'in bu davranışı ve Türkiye'de reformlarını epeyce sert uygulamaya konusundaki rekoru, onu uyuşturucuya karşı uluslararası savaşın önde gelen liderlerinden biri konumuna getirdi, diyordu.

Thomas W. Russel'in anıları (solda) ve Yaşam öyküsü. (sağda)

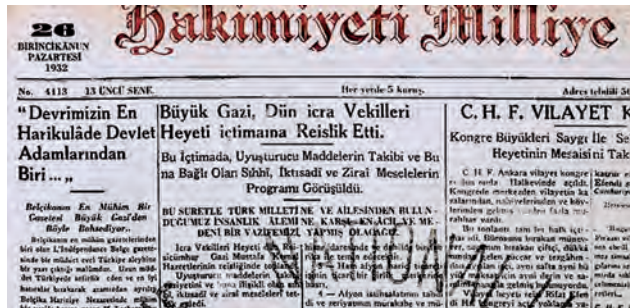
Birkaç gün sonra, ABD Senatosu'nun 03.01.1933 günlü oturumunda, Senatör **James J. Davis**: “*Bütün dünya ve özellikle Amerika, bugün Türkiye Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal'in uyuşturucu maddeler ticareti üzerine koyduğu yasakla, muhteşem bir yılbaşı armağanı almıştır. Gazi, haşhaş ekimini tıbbi afyon gereksinimlerini karşılayacak sayıda sınırlamaya karar vermiştir. Bu davranış, Türkiye Cumhurbaşkanı'nı uyuşturucu maddelere karşı uluslararası savaşımın seçkin önderlerinden biri konumuna getirmiştir.*” diyecekti.^[ii]

Bir kaç ay sonra, 13 Nisan 1933 günü, Milletler Cemiyeti'nde, **Uyuşturucu Maddelerin Üretimini Sınırlayıcı ve Dağıtımını Düzenleyici 1931 Cenevre Sözleşmesi**'nin imzalanmasıyla ilgili oylamada, Türkiye dünyayı bir kez daha şaşırtmıştı. Sözleşme'nin onaylanması 27 “hayır” a karşılık 28 “evet” oyuyla (tek oy farkla) kabul edilmiş; sonucu Türkiye'nin kullandığı “evet” oyu belirlemişti. Türkiye “hayır” oyu vermiş olsaydı, afyon ve türevlerini sınırlamak için o güne dek yapılan bütün uluslararası çabalar boşa gitmiş olacaktı.^[iii] Türkiye oylamadaki bu tutumuyla bir kez daha uyuşturucuya karşı savaşımın önderleri arasına girmişti. Öyle ki, **Milletler Cemiyeti**'nin Afyon Danışma Komitesi, 15-31 Mayıs 1933 Toplantı Raporu'nda, Türkiye'ye teşekkür ediyor: “*Komitemiz, Türkiye delegesinin de burada bulunmasından yararlanarak, Türkiye'nin 1912, 1925 ve 1931 Sözleşmelerini*

onaylayıp, haşhaş ekiminin denetimi, ham afyonun dışa-tımı, uyuşturucu maddeler üretimi ve hindkeneviri

◀ **Hakimiyeti Milliye**
26.12.1932.

TURKEY DECREASES OUTPUT OF OPIUM

Poppy Cultivation Is Limited by
the Cabinet to Meet Needs
for Medicines.

FACTS WILL BE SUPPORTED

President Kemal Also Decides to
Forbid Reopening of Three Fac-
tories in Istanbul.

ANGORA, Turkey, Dec. 26 (AP).—President Mustapha Kemal was in-
augurating today a new Turkish re-
form of international importance, the
severe State control and limitation
of narcotics.

The President presided at a Cab-
inet meeting Christmas Day at which
it was decided that three recently
closed narcotic factories in Istanbul
will not be allowed to reopen, that
poppy cultivation will be limited to
meet medicinal opium needs, that
Turkey will adhere to the interna-
tional Hague and Geneva narcotics
traffic accords and that special
tribunals will be created to try nar-
cotics smugglers and illegal manu-
facturers.

The Cabinet decree concluded:
"Thus we accomplish our most mod-
ern and most civilized duty toward
the Turkish nation and humanity."

This act of President Kemal and
his record for rigid enforcement of
his reforms in Turkey make him one
of the outstanding leaders in the in-
ternational anti-narcotics war.

▲ New York Times 27.12.1932

Senatör James
John Davis

*ekiminin yasak-
lanması konu-
larında aldığı
önlemlerden
dolayı, bütün
komitenin
büyük övgüle-
rini açıklar."*
diyordu.

Türkiye
Cumhuriyeti,
1931 Cenevre

Sözleşmesi'ni İngiltere, Fransa, İtal-
ya vs. büyük Avrupa devletlerinin
hepsinden önce imzalamıştı. ABD
Dışişleri Bakanı **Cordell Hull**, 9
Temmuz 1934 günü yayımladığı du-
yuruda: "Türkiye'nin 1931 Cenevre
anlaşmasını 3 Nisan 1933 günü
onaylaması, bu büyük insani dava-
da Türk işbirliği, dünyanın bütün
ülkeler tarafından, bu büyük ulusun
uyuşturucu ilaçların kötüye kulla-
nımını önlemek için uluslararası
çaba göstermekte istekli ve kararlı
olduğunun kanıtı olarak mutlulukla
kaydedildi." diyordu.

Türkiye'deki büyükelçilik
görevi 08.04.1933'te sona eren
Charles H. Sherrill, ABD Sena-
tosu'nun 24.03.1934 günlü oturu-
muna, Türkiye'nin uyusturucuya

▼ Davis'in sözleri ABD Kongre Tutanığında.

The world, and especially America, received this magnifi-
cent Christmas gift in the form of a ban on that day on
the narcotic trade by President Mustapha Kemal, of Turkey.
He presided over a Cabinet meeting that closed the narcotic
factories of Constantinople and is limiting the poppy culti-
vation to meet medicinal opium needs. This makes the
President of Turkey one of the outstanding leaders in the
international antinarcotic war.

Milletler Cemiyeti

3. Turkey.

The Committee took advantage of the presence of the representative of Turkey to express to him unanimously its great appreciation for the accession of Turkey to the Conventions of 1912, 1925 and 1931 and for the measures undertaken by the Government in connection with the control of the cultivation of the poppy, the exportation of raw opium, the manufacture of narcotic drugs, and the prohibition of the cultivation of Indian hemp (document O.C.1464). It expressed also its appreciation of the increased activity recently displayed by the Turkish authorities in the suppression of clandestine manufacture of drugs at İstanbul (documents O.C.S.120 and 121).

[Communicated to the Council and the Members of the League.]

Official No C. 385. M. 193. 1933. XI.
[O.C.1494(1).]

Geneva, June 16th, 1933

LEAGUE OF NATIONS

ADVISORY COMMITTEE ON TRAFFIC IN OPIUM AND DANGEROUS DRUGS

▲ Milletler Cemiyeti 15-31 Mayıs 1933 Toplantı Raporu'nda, uyuşturucuya karşı savaşan Türkiye'ye övgü ve teşekkür satırları.

SATURDAY, JULY 14, 1934

53

NARCOTIC-DRUG CONTROL

Message of the Secretary of State

[Released for publication July 9, 12 : 30 p.m.]

The following is a message of the Secretary of State, the Honorable Cordell Hull, to be read during a broadcast from New York, July 9, 1934, at a celebration by the World Narcotic Defense Association of the first anniversary of the coming into effect of the Narcotics Limitation Convention of 1931:

▲ ABD Dışişleri Duyurusunda Türkiye'nin uyuşturucuya karşı savaşımını kutlayan satırlar.

karşı savaşımını anlatan bir mektup göndermişti. Tutanağa geçirilen bu mektupta, Atatürk'ün afyon, haşhaş üretimini ilaç yapımı için gerekli miktarla sınırlarken, haşhaş üreticisi

köylülerin zarara uğramasını önlemek üzere, onların bundan sonra haşhaş yerine şeker sanayi için şeker pancarı yetiştirmesine karar verdiğini belirten Sherrill, *Türkiye*

"The ratification of this convention by Turkey, on April 3, 1933, was noted with gratification by all of the nations of the world as evidencing the desire and intention of that great nation to align itself with the international effort to prevent the abuse of narcotic drugs. This evidence of Turkish cooperation in a great humanitarian cause was particularly pleasing to the United States, which has always taken a most active interest in the control of narcotics.

▲ ABD Dışişleri Duyurusunda Türkiye'nin uyuşturucuya karşı savaşımını kutlayan satırlar:

SUPPRESSION OF ILLEGAL NARCOTIC TRAFFIC—ADDRESS BY CHARLES H. SHERRILL

Mr. DAVIS. Mr. President, I ask unanimous consent to have printed in the Record an address broadcast February 24, 1934, by Hon. Charles H. Sherrill, former Ambassador to Turkey, which treats of the crusade against the illegal narcotic traffic by Mustafa Kemal.

I am sure my colleagues will be impressed with the gigantic strides Mustafa Kemal has made in transforming his nation from a once flagrant violator of narcotic-control

LXXVIII—335

▲ Sherrill'in mektubu ABD Kongre tutanağında.

Cumhurbaşkanı'nın uyuşturucu maddelere karşı uluslararası savaşın seçkin önderlerinden biri olduğunu bir kez daha yineliyordu.^[iv]

Sherrill 1934'te ABD'de İngilizce olarak yayımlanan *Gazi Mustafa Kemal Nezdinde Bir Yıl Elçilik (A Year's Embassy to Mustafa Kemal)*^[v] adlı kitabında; Türkiye'nin Atatürk yönetiminde, uyuşturucuya karşı verilen uluslararası savaşta hangi girişimlerle nasıl önderlik konumuna yükseldiğini ayrıntılarıyla anlatacaktı.

Nitekim, Senatör Joseph Taylor Robinson da ABD Senatosu'nun

▲ Charles H. Sherrill'in 1934'te ABD'de yayımlanan kitabı

CONTROL OF NARCOTICS—ADDRESS BY ATTORNEY GENERAL, ETC.

Mr. ROBINSON. Mr. President, I ask unanimous consent to print in the RECORD the address of the Attorney General of the United States, Hon. Homer Cummings, delivered over the Columbia Broadcasting System last night as the closing event of the series of Nation-wide broadcasts by the World Narcotic Defense Association in the interest of the enactment of the Uniform State Narcotic Act now pending before the legislatures of most of the States.

The Attorney General's address contains a message from President Roosevelt; and I should like to include authority to print a message received by the World Narcotic Defense Association from the President of the Turkish Republic, Gazi Mustafa Kemal. Senators are aware that under the guidance of President Kemal the Republic of Turkey has taken leadership in the world-wide warfare of humanity against the illicit narcotic-drug traffic. His message trans-

▲ Joseph Taylor Robinson'un sözleri, ABD Kongre Tutanaklarında.

22.03.1935 günü oturumunda yaptığı konuşmada: *"Senatörler ayırdındadır ki, insanlığın yasadışı uyuşturucu trafiğine karşı dünya çapında savaşımında, önderliği Cumhuriş-kamı Kemal'in kılavuzluğunda Türkiye Cumhuriyeti almıştır."* [vi] diyecekti.

***

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu önderleri, uyuşturucuya karşı savaşın dünya çapında önderi oldular. Bütün dünya bunu Sherrill'in adlandırmasıyla **Atatürk'ün Onuncu Devrimi** olarak selamladı.

Belgeli, kanıtlı, somut gerçek bu iken; doksan yıl sonra, onları

ABD Başkanı Roosevelt (solda) ve Senatör Joseph Taylor Robinson (sağda)

uyuşturucu mafyası, mafya babası gibi gösterenlere son sözümüz:

Edep Ya Hu!.. •

cengizozakinci@butundunya.com.tr

Kaynakça:

[i] <https://www.youtube.com/watch?v=tbJuqxsxDi0>

[ii] ABD Kongre Tutanakları, 72. Kongre, 2. Oturum.

[iii] Bkz: Charles H Sherrill, "Gazi Mustafa Kemal Hz. Nezdinde Bir Yıl Elçilik", 1934.

[iv] ABD Kongre Tutanakları, 73. Kongre, 2. Oturum.

[v] Charles H. Sherrill'in Türkiye Büyükelçiliği görevi 20 Mayıs 1932 günü başlamış; 8 Nisan 1933'de sona ermiştir.

[vi] ABD Kongre Tutanakları, 74. Kongre, 1. Oturum.

Atatürk'ün İstifaları

2

Büyük önder Mustafa Kemal Atatürk, meslek hayatı boyunca doğruluğuna inandığı idealleri ve düşünceleri uğruna gerektiğinde görevlerinden ve en sonunda da askerlik mesleğinden istifa etmesini bilmiş, liderlik gücünü makam ve rütbesinden değil, kişiliğinden aldığını gösterebilmiştir.

Yazımızın ikinci bölümünde de büyük önderin istifalarını kısaca hatırlatıp bir değerlendirme yapmaya devam edeceğiz.

31 Ekim 1917'de 7. Ordu'nun Halep'ten Sina'ya taşınmasına bile fırsat vermeden İngilizler taarruza kalkarlar. 8 Kasım'da genel geri çekilme başlar, 9 Aralık'ta İngilizler Kudüs'e girerler.

Yenilgi haberini İstanbul'da iken alan Mustafa Kemal bir kez daha haklı çıkmıştır.

Yıldırım orduları grup komutanlığı'ndan istifa (7 Kasım 1918)

Filistin ve Kudüs'ün kaybedilmesi üzerine Falkenheim Yıldırım Orduları Grup Komutanlığı'nda alınarak yerine Liman Von Sanders getirilir (25 Şubat 1918).

Sultan Reşat'ın ölümü üzerine Vahdettin 3 Temmuz 1918'de Padişah olmuştur. Mustafa Kemal Enver paşa'nın önerisi ile 7 ağustos 1918'de yeniden 7. Ordu Komutanlığı'na atanır.

Yıldırım Orduları Grubu'nun Savunma tertibi ise şöyledir:

- Sağ kanatta (Batıda-denize doğru-) Cevat (Çobanlı) komutasında 8. Ordu,
- Merkezde Mustafa Kemal komutasında 7. Ordu,
- Sol kanatta (Doğuda-Ürdün'e doğru-) Cemal Paşa (Mersinli) komutasında 4. Ordu.

İngilizler 19 Eylül 1918'de sıklet merkezi 8. Ordu bölgesinde (batıda) olmak üzere taarruz ederler. 8. ordu on misli üstün düşman karşısında dağılır. Düşman bu defa sıklet merkezini 7. Ordu bölgesine kaydırır. Mustafa Kemal ordusunun büyük kısmını emniyetle Ürdün nehrinin doğusuna çekmeyi başarır.

Liman Von Sanders Filistin kuzeyinde ve Ürdün'de yeni bir savunma hattı teşkil etmekte başarılı olamaz. 8. Ordu'yu lağveder, Mustafa Kemal'i Ürdün nehrinin batısında kalan 7. Ve 8. Ordu'nun artıklarını toplayıp Halep güneyinde yeni bir savunma hattı teşkil etmesini ister. Mustafa Kemal ise kendi deyimi ile **“çılınca bir karar vererek”** toparladığı birlikleri Halep kuzeyine çeker ve Katma'da İngiliz ordusunun savaşta karşılaştığı en son mukavemeti göstererek Anadolu'nun güney sınırını emniyete alır. Bu hat ileride “Misak-ı Mili'nin “süngülerle tespit edilmiş güney sınırı” olacaktır.

Suriye'deki yenilgimizle aynı zamanda Bulgaristan'ın savaştan çıkması ve Avusturya'nın yenilmesi üzerine Osmanlı imparatorluğu ateşkes istemek zorunda kalır.

Ateşkes anlaşması 30 Ekim 1918'de Limni'nin Mondros limanında imzalanır. Anlaşma gereği Alman subaylar Türkiye'yi terk edince Liman Von Sanders Yıldırım Orduları Grup Komutanlığı'nı 31 Ekim'de Adana'da Mustafa Kemal'e devreder. Mustafa Kemal

şimdi Toros dağlarından İran sınırına kadar bütün güney cephesinin komutanıdır. Aynı zamanda da ateşkesin bölgede uygulanmasından sorumludur.

5 Kasım'da Suriye'deki İngiliz komutanı, Halep'teki ordusunun ikmalî için İskenderun'u işgal edeceğini bildirir. Mustafa Kemal'e göre bu öneri ateşkes şartlarına aykırı ve gereksizdir. Sadrazam Ahmet İzzet Paşa'ya çektiği 5 Kasım tarihli telgrafta ateşkes hükümlerinin açıkça belirtilmesini ister. Örneğin anlaşmada geçen ve Osmanlı Ordusunun boşaltması gereken "Klikya bölgesinin sınırları neresidir?

6 Kasımdaki müteakip telgrafta ise "İngilizler İskenderun'a çıkarlar ise ateşle karşılık verilmesi için ordularına emir verdiğini" belirtir.

İstanbul'dan gelen cevap tam bir teslimiyetçilik havasındadır:

"İngilizlerin İskenderun'dan istifade etmek istemeleri haklı bir talep mahiyetindedir. Mondros'ta vaktin darlığından dolayı bize yalnız sözlü açıklama ve garanti verebilen İngiliz delegesinin bu centilmenliğine karşılık bir cemile olmak üzere İngilizlerin İskenderun limanına erzak vesaire nakliyat hu-

Mustafa Kemal ise kendi deyimi ile **"çılgınca bir karar vererek"** topladığı birlikleri Halep kuzeyine çeker (...) Bu hat ileride "Misak-ı Milli'nin "süngülerle tespit edilmiş güney sınırı" olacaktır.

susunda istifade ve İskenderun-Halep yolunu tamir edebilmelerine müsaade edilmesi... Onlar yalnız limandan ve yoldan misafir sıfatı ile istifade edeceklerdir."

Mustafa Kemal'in tepkisi ise

kesindir:

“İngiliz delegesinin centilmenliğini ve buna karşılık bu tarzda şirinlik gösterilerini takdir nezaketinden yoksun bulunduğumu arz ederim... Dolayısı ile tarafınızdan istenen hususun İngiliz Suriye ordusu komutanına tebliğe yardımcı olamayacağım için özür dilerim... İskenderun’a her ne sebeple olursa olsun asker çıkarılmasına teşebbüs edecek İngilizlere ateşle karşılık verilmesini emrettim.

Başkomutanlık Erkan-ı Harbiye Riyaseti (Genelkurmay Başkanlığı) celilesinin direktiflerine uygun hareket etmediğim takdirde bir çok itham atında kalacağım tabii bulunduğundan komutayı hemen teslim etmek üzere yerime tayin buyuracağınız zatın süratle emir ve tebliğini hasseten istirham ederim.” der ve 13 kasım’da İstanbul’a döner.

Bu son cümle açıkça Yıldırım Orduları Grup Komutanlığı görevinden istifa anlamına gelmektedir.

Daha sonra gelişen olaylar, itilaf devletlerinin Mondros ateşkes anlaşmasını kendi lehlerine yorumlayarak ülkemizin pek çok yerini haksız olarak işgal ettiklerini gösterecek ve Mustafa Kemal bir kez daha haklı çıkacaktır.

Ve son: Askerlikten istifa (9 Temmuz 1919)

İtilaf devletleri Anadolu’nun pek çok yerini işgal etmiş, ve 15 Mayıs 1919’da Yunanları İzmir’e çıkarmışlardır. Dört gün sonra (19 Mayıs’ta) Mustafa Kemal resmen

Mustafa Kemal her zaman şahsi çıkarları için değil, tamamen mesleki nedenlerle ve yurt çıkarları için hareket etmiştir

Samsun bölgesinde Rumların Türk köylerine tecavüzleri sonunda baş gösteren asayişsizliği düzeltmek maksadıyla geniş yetkilerle 9. Ordu müfettişi sıfatı ile yanındaki 20 kişi ile Samsun’a çıkmıştır. Asıl amacı Anadolu’da bir kurtuluş savaşı başlatıp “Misak-ı Milli sınırları içerisinde milli egemenliğe dayalı ve bağımsız yeni bir devlet kurmaktır.

Samsun’a çıktığı günden itibaren asıl gayenin tahakkuku için çalışmaya başlamış, halkın işgallere tepkisini teşvik etmiş, yönlendirmiş ve örgütlemiştir.

Mustafa Kemal’in resmi görevi

dışına çıkan bu hareketleri padişah hükümetlerini ve itilaf devletlerini tedirgin etmiş ve tepkilerini çekmiştir.

Osmanlı Dahiliye Nazırı Ali Kemal, 24 Haziran 1919 günlü telgrafı ile Mustafa Kemal'in 9. Ordu müfettişliği görevinden azledildiği bildirmiş ve yakalanarak İstanbul'a gönderilmesini istemiştir.

Istanbul bununla da yetinmeyerek 8 Temmuz'da Mustafa Kemal'in İstanbul'a dönmesini istemiş; bu emirleri dinlemeyen Mustafa Kemal 23 Temmuz-7 ağustos tarihlerinde Erzurum kongresini toplayarak milli mücadelenin örgütlenmesine devam etmiştir. 4-11 Eylül 1919'daki Sivas kongresi ile örgütlenme "Anadolu ve Rumeli Müdafai Hukuk Cemiyeti" adıyla tüm yurda yayılacaktır.

Mustafa Kemal kongre için Erzurum'da bulunduğu sırada 8/9 Temmuz gecesi padişah tarafından telgraf başına çağırılmıştır. İstanbul'dan gelen haberler kendisinin askerlikten tart edileceği yönündedir. Yıldız (saray) onu askerlik hizmetinden affetmeye girişirken Mustafa Kemal daha atik davranır, mesleğinden ve hizmetlerinden istifa ettiğini bildirir:

"Resmi sıfat ve selahiyetten mücerret olarak yalnız milletin şefkat ve civanmertliğine güvenerek ve onun bitmez tükenmez feyiz ve kudret kaynağından ilham ve kuvvet alarak vicdani vazifeye devam edecektir" **Milletin bağrında bir ferdi mücahit olarak çalışacaktır.**

Bundan sonra gelişen olaylar, kurtuluş savaşı sonunda milli egemenliğe dayalı bağımsız yeni bir devletin kurulması Mustafa Kemal'in bu son istifa kararında da ne kadar isabetli davrandığını gösterecektir.

Değerlendirme:

1. Mustafa Kemal her defasında şahsi çıkarları için değil, tamamen mesleki nedenlerle ve yurt çıkarları için hareket etmiştir.

2. Onun liderlik yapması için makam ve yetkilere ihtiyacı yoktur. Liderlik gücünü kişiliğinden almaktadır.

3. Her olayda doğruluğuna inandığı düşüncelerini amirlerine kabul ettiremeyince olumsuz sonuçlardan sorumlu olmamak için istifayı tercih etmiştir,

4. Osmanlı yönetiminin teslimi-yetçi tutumuna karşılık Almanya ile yapılan ittifakın aleyhimize olduğunu bilmekte ve Alman komutanlara cesaretle itiraz edebilmektedir.

5. Her defasında daha sonra gelişen olaylar kendisinin haklı olduğunu göstermiştir.

6. Bu olaylar aynı zamanda komutanına doğru karar vermede yardımcı olması gereken bir kurmay subayın bilgiye dayalı medeni cesaretini göstermektedir.

7. İstifa, kendinden emin ve sorumluluk sahibi insanların gördükleri kötü gidişatı önleyemeyince başvurabilecekleri onurlu bir müessesedir. •

sitikeydin@butundunya.com.tr

A.g.e. s.104. Orhan Çekiç a.g.e. s.207. Mango, A.G.E. S.192. A.g.e. s.103

Beni Hatırlayınız

ATATÜRK'ÜN BUGÜNÜ DE AYDINLATAN ÖZDEYİŞLERİ

Derleyen: GAZİ GÜDER

- *Ulus, hızlı ve kesin adaleti sağlayan uygar yöntemler ister.*
- *Medeniyetin esası, gelişmesi ve kuvvetin temeli aile hayatındadır.
Bu hayatta fenalık mutlaka toplumsal, ekonomik ve siyasi acze neden olur.*
- *Halka yanaşmak ve halkla kaynaşmak, daha çok aydınlara düşen görevdir.
Aydınlarmız, gençlerimiz, niçin yürüdüklerini ve ne yapacaklarını iyice kestirmeli; onları halk tarafından iyice sindirilip benimsenebilir bir duruma getirmeli ve ancak ondan sonra ortaya çıkarmalıdır.*
- *Bir ulusun evlatlarının fedakarlıkları ve kahramanlıkları için örnek bulunamaz.*
- *Ulusların yargılama hakkı, bağımsızlığın ilk koşuludur.*
- *Türk ulusunun yüksek onur ve çıkarlarını savunan ordudur.*
- *Biz Türkler bütün tarihi hayatımızda hürriyet ve istiklale örnek olmuş bir milletiz (ulusuz).*
- *Dış politikamızda ulusumuzun çıkarlarının çerçevelediği temel görüşleri içeren tamamıyla bağımsız ve serbest bir politika izlenmektedir.*
- *Barış, insanlığın ilerlemesiyle paralel olarak güçlenmektedir. Savaşın büyük zarar görmüş ulusların barışa daha içtenlikle bağlanacakları doğaldır.*
- *Ancak kendilerinden sonrakileri düşünen milletler, milletlerini yaşamak ve ilerlemek, olanaklarına ulaştırabilirler.*
- *Sağlam bir gençlik Türkiye'nin mayasıdır.*
- *Vazifeyi ihmale sürükleyene merhamet memlekete ihanettir.*

K Atatürk

1918

Ya İstiklal, Ya Ölüm Kararının Verildiği Tarih

Yani İstanbul'un işgal edildiği, cepheden dönen Mustafa Kemal'in, boğaza demir atmış düşman donanmalarını gördüğünde "geldikleri gibi giderler" dediği tarih!

Önce Pera Palas daha sonra Şişli'deki evine yerleşip gizlice Anadolu'ya geçme planları yapmaya başlayan Atatürk'ün evinin perdeleri sıkıca kapalı ancak içeride ışıklar sabaha kadar açıktır. Hemen hergün bir veya birkaç ziyaretçisi vardır.

Bu ziyaretçilerin çoğunluğu Milli Mücadele'nin çekirdek kadrosunu oluşturan kişilerdir. Sakın zannetmeyin ki bu çekirdek kadronun hepsi tam bir fikir birliği içinde, **ileriye görebilen** kimselerden oluşuyordu. Cumhuriyet'in baş harfini bile söylemeyi göze alabilecek kimse yoktu.

Kimler vardır bu kadroda? İsmail Canbulat ve Ali Fethi Okyar vardır örneğin. Fethi Okyar, Atatürk'ün kendisine en yakın bulduğu ve en çok güvendiği isimlerin başında gelir. Mücadelenin en başından sonuna kadar her zaman Atatürk'ün en büyük destekçilerinden biri olmuştur. Maalesef Anado-

desteklemiştir.

Ali Fuat Cebesoy en yakın arkadaşlarından, en büyük destekçilerindendir. Anadolu'ya ilk olarak Cebesoy geçecek ve Ankara'da 20. Kolordunun başında Mustafa Kemal Paşa'yı bekleyecektir.

Hamidiye kahramanı Hüseyin Rauf Orbay, Mustafa Kemal Paşa

ile yaptıkları plan gereği önce Marmara ve Ege bölgelerinde bazı örgütlenmeler yapacak sonra Amasya'ya geçerek Mustafa Kemal Paşa ile buluşacaktır.

İlk başta

Erzurum'a tayinini beğenmeyen, doğuya gitmeye de pek hevesli olmayan Kazım Karabekir Paşa ile Şişli'deki evinde görüşen Atatürk, Karabekir'i Erzurum'a gitmeye ikna etmiştir. Karabekir, "gidin hazırlıklarınızı yapın yakında size katılmam kesindir" diyen Atatürk'e "Başüstüne, emirlerinizi yerine getireceğim" diyerek, Erzurum'da 15. Kolordunun başına geçmek üzere ayrılmıştır İstanbul'dan.

Erzurum Kongresinin toplanmasına büyük katkıları olan Doğu cephesinde büyük yararlıklar gösteren Karabekir Paşa, Milli Mücadele sonunda hem Cumhuriyet'in ilanı, hem halifelik ve bazı devrimler konusunda Atatürk ile ters düşmüştür.

Bu çekirdek kadro daha sonra İstanbul'dan gelerek Milli Mücade-

Ali Fethi Okyar - Ali Fuat Cebesoy - Hüseyin Rauf Orbay

lu'ya geçmeden henüz hazırlıkların yapıldığı sırada İngilizlerin talimatıyla kukla vezir Damat Ferit Paşa tarafından tutuklanır ve işkenceleriyle meşhur Bekiraga Bölüğü'ne gönderilir. Oradan da Malta'ya sürgün edilir. Atatürk'ün, zekasını kullanarak planladığı tutuklu İngilizlerle değiş-tokuş politikası sayesinde 1921 yılında sürgünden kurtularak Anadolu'ya geçen Okyar 1923 yılında Başbakan olmuştur.

İbrahim Refet Bele vardır kadroda. 19 Mayıs'da Atatürk ile beraber Samsun'a gidişi ve Amasya genelgesine imza atışı son derece önemlidir. Ancak Bele, Atatürk'ü en çok üzen ve yoran isimlerin başında gelir. Sivas Kongresini gereksiz bulmuş, kongre zamanı ortadan kaybolmuş, Amerikan mandasını

leye katılan İsmet İnönü ve Fevzi Çakmak ile son halini almıştır.

Tabii bir de yanından hiç ayrılmayan yaveri Cevat Abbas Güler.

Nasıl düşünsün ki insanlar?

Dört bir yandan düşmanla çevrilmiş bir ülke.

Ordusu yok, silahı yok, parası yok, pulu yok!

Resmi bir yol bulamasa da Atatürk'ün Anadolu'ya geçmek için ince hesaplı detaylı planları vardı.

Erzurum Kongresi sırasında Süreyya Yiğit “Başarıya ulaştıktan sonra dahi iş bitmiyor Paşam, memleketin sonu gelmez çalışmaya ve devrimlere ihtiyacı vardır” diye söylenir.

Gerisini Mazhar Müfit Kansu'nun anılarından dinleyelim:

“Mazhar not defterin yanında mı?” diye sordu Paşa.

“Hayır Paşam...” dedim.

“Zahmet olacak ama. Bir merdiven inip çıkacaksınız. Al gel.”

Nerede ise sabah olacaktı. Fakat onun yanında iken dünya, gecesi gündüzü olmayan bir alemden ibaretti. Bundan dolayı, uyku ihtiyacı da yoktu. Hemen aşağıya indim. Not defterini alıp geldim.

O, hatıra defterime ve günü gününe her olayı not edişime hem memnun olur, hem de şaka yapmak-tan kendisini alıkoyamazdı.

“Belleğimiz zayıfladığı zaman

Mustafa Kemal Atatürk

Mazhar Müfit'in defteri çok işimize yarayacak...” dedi.

Defteri getirdiğimi görünce, sigarasını birkaç nefes üst üste çektikten sonra:

“Ama bu defterin bu yaprağını kimseye göstermeyeceksin. Sonuna kadar gizli kalacak. Bir ben, bir Süreyya, bir de sen bileceksin. Şartım bu...” dedi.

“Buna emin olabilirsiniz Paşam.” dedik.

“Öyleyse, önce tarih koy, 7-8 Temmuz 1919. Sabaha karşı”.

“Zaferden sonra Hükümet biçimi

Cumhuriyet. Bunu size daha önce de bir sorunuz üzerine söylemiştim. Bu bir.

İki: Padişah ve Hanedan hakkında zamanı gelince gereken işlem yapılacaktır.

Mazhar Müfit Kansu

**Üç: Örtünmek kalkacaktır.
Dört: Fes kalkacak, uygar milletler gibi şapka giyilecektir.”**

Bu anda gayri ihtiyari kalem elimden düştü. Yüzüne baktım. O da benim yüzüme baktı. Bu gözlerin bir takılıştı birbirine çok şey anlatan konuşmasıydı. Paşa ile zaman zaman senli benli konuşmaktan çekinmezdim.

“Neden durakladın?”

“Darılmayın ama Paşam, sizin de hayal peşinde koşan taraflarınız var.” dedim, gülerek:

“Bunu zaman gösterir. Sen yaz...” dedi.

Yazmaya devam ettim:

“Beş: Latin harfleri kabul edilecek.”

“Paşam yeter... Yeter...” dedim ve biraz da hayal ile uğraşmaktan bıkmış bir insan davranışı ile:

“Cumhuriyet ilanını başarmış olalım da üst tarafı yeter!” diyerek, defterimi kapadım ve koltuğumun altına sıkıştırdım. İnanmayan bir adam davranışı ile “Paşam sabah oldu. Siz oturmaya devam edeceksiniz hoşça kalın...” diyerek yanından ayrıldım.

Gerçekten gün ağarmıştı. Süreyya (Yiğit) da benimle beraber odadan çıktı. Fakat, burada ve bu anda olayların beni nasıl yalanladığını ve Mustafa Kemal'i doğruladığını, daha doğrusu Mustafa Kemal'in beni nasıl bir cümle ile susturduğunu ve utandırdığını açıklayalım.

Çankaya'da akşam yemeklerin-

de birkaç defa:

”Bu Mazhar Müfit yok mu, kendisine Erzurum'da örtünme kalkacak, şapka giyilecek, Latin harfleri kabul edilecek dediğim ve bunları not etmesini söylediğim zaman defterini koltuğunun altına almış ve bana hayal peşinde koştuğumu söylemişti.”

Bunları söylemekle kalmadı, bir gün önemli bir ders de verdi. Şapka devrimini açıklamış olarak Kastamonu'dan dönüyordu. Ankara'ya döndüğü anda otomobille eski Meclis binası önünden geçiyor, ben de kapı önünde bulunuyordum. Manzarayı görünce gözlerime inanamadım. Kendisinin ve yanında oturan Diyanet İşleri Başkanı'nın başında birer şapka vardı. Kendisi neyse fakat, kendisini karşılamaya gelenler arasında bulunan Diyanet İşleri Başkanına da şapkayı giydirmişti. Ben hayretle bu manzarayı seyrederken, otomobili durdurdu. Beni yanına çağırdı ve seslendi:

“Azizim Mazhar Müfit Bey, kaçınıcı maddedeyiz? Notlarına bakıyor musun?”

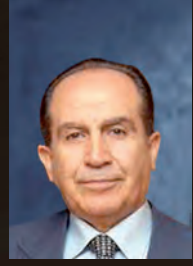
Diyorlar ki, “Atatürk'e resmi görev verilmiş olmasaydı, o zaman ne yapacaktı? Anadolu'ya geçemeyecekti, onu gönderen Vahdet-tin'dir.”

Doğru, o gönderdi ama niye gönderdi? Resmi görev olmasaydı Atatürk ne yapacaktı?

O da gelecek yazımızın konusu olsun...

kayaboztepe@butundunya.com.tr

Bilmek Gerek
A. Erdem Akyüz

Atatürk'ün İnsana Bakışı

Gazi Mustafa Kemal'in Samsun'a ayak bastığı günden başlayarak, tüm Kurtuluş Savaşı'mızı belgelerle ve hergün tuttuğu notlarına dayanarak, 15-20 Ekim 1927'de, altı günde ve toplam 36 saat 31 dakika sürede yaptığı açıklamasının, "**Nutuk**" adıyla Kurtuluş Savaşı'mızın tarihe armağan edilen bir belgeseli olduğunu tümümüz biliyoruz.

Gazi Mustafa Kemal, bu büyük yapıtını yardımcıları, danışmanları ya da bir yazar kadrosuyla değil, kimsenin katkısına gereksinim duymaksızın tek başına kendi hazırlamıştır.

Kurtuluş Savaşı'nın kazanılması ve onun sonucu olarak Türk Cumhuriyeti'nin kurulması başarısını Mustafa Kemal, "**Nutuk**" adıyla anılan bu görkemli yapıtının sonunda, Türk Gençliği'ne emanet ettiğini açıklamıştır.

Atatürk TBMM'de
Nutuk'u okurken

Onun bu davranışı, Türk gençliğine bakış açısını ve gençlere duyduğu güveninin bir göstergesi olmasının ötesinde, bu güveninin açık bir kanıtıdır.

***

"**Nutuk**"ta dikkat çekici bir özellik de, kendisini dinleyenlere Mustafa Kemal'in, "**Efendiler**" sözcüğüyle hitap etmesidir.

"**Efendiler**" sözcüğüyle Mustafa Kemal yalnızca o an karışındaki topluluğa değil, gerçekte o dönemin Türk toplumuna ve toplumun gelecek kuşaklarına da hitap etmektedir.

Mustafa Kemal'in "**Hanımefendiler, Beyefendiler**" ya da "**Bayanlar, Baylar**" demeyip, yalnızca "**Efendiler**" sözcüğünü kullanma-

sının nedeni, konuştuğu toplulukta "**cinsiyet ayrımı yapmamak**" konusundaki özenidir.

"**Efendi**" sözcüğünün başına "**Hanım**" ve "**Bey**" sözcükleri eklenerek yapılan konuşmalarda "cinsiyet tanımlaması" vurgulanmakta ve topluluktaki "cinsiyet farkı" belirlenmektedir. Oysa "**Hanımefendiler**" ve "**Beyefendiler**" sözcüklerindeki ortak payda "**Efendi**" sözcüğü eksiz olarak kullanıldığında, yapılan hitap hiçbir cinsiyet tanımı belirtilmek-sizin, topluluğun tüm bireylerini kapsamaktadır.

Mustafa Kemal, konuştuğu kişileri cinsiyetlerine göre ayırmak istemediğinden onlara "**Hanımefendiler ve Beyefendiler**" diye hitap etmemekte, topluluğun bireylerini birbiriyle eşit gördüğünü kanıtlarçasına, tümüne "**Efendi**" sözcüğüyle seslenmektedir.

Onun, insana bakış açısı yansıtan bu hitap biçimi, kendine özgü, bir özelliğidir.

***

Atatürk, Türk Milletini uygar ve çağdaş toplumun eşit ve saygın bir üyesi olarak kabul etmektedir. Onurlu, saygın, bağımsız, kendine güvenen, başarılı ve yüksek nitelikleri taşıyan bir toplum olarak görmektedir. Bu görüşünü her zaman ve her yerde yinelemiştir ve yanılmamıştır.

"Onuncu Yıl Nutku"ndaki "**Az zamanda büyük işler başardık**" tümcesindeki özne, kendisi ve çalışma arkadaşları değildir, Türk Ulu-su'dur. Ulusuna güvenini belirttiği

bu görüşünü Mustafa Kemal, aynı nutkunda kullandığı “Türk milleti zekidir, çalışkandır” sözleriyle yinelediği görüşüyle pekiştirmektedir.

***

Atatürk’ün, genel olarak topluma bakış açısı ile bireye davranışı arasında da fark yoktur. O, kendisini daima olaya neden olan kişinin yerine koymuştur, onun davranışına yol açan etkenleri değerlendirerek ona göre kararını vermiştir. Yönetimde görev alanların da aynı biçimde davranmalarını, vatandaşa sert ve katı bir tutumda değil, anlayışlı, yansız ve saygın bir biçimde yaklaşımlarını istemiştir.

Bütün Dünya’nın bir önceki sayısındaki yazımızda belirttiğimiz gibi, 1920 yılında Yargıtay’ın “Ankara dışında” kurulmasını uygun görmüş, Yargıtay bu nedenle önce Sivas’ta kurulmuştur.

“Çünkü Ankara’da TBMM vardır, Ankara’da bakanlıklar, genel müdürlükler kurulacaktır ve devletle iş ilişkilerindeki kişiler sık sık Ankara’ya geleceklerdir. Yargıtay üyeleri de insandırlar; onların, iş adamlarının etki alanlarının dışında görev yapmaları sağlanmalıdır.”

Bu görüş doğrultusunda önce Sivas’ta kurulan Yargıtay, kentin Ankara’ya çok uzak olması nedeniyle bir süre sonra, daha yakındaki Eskişehir’e nakledilmiş ve Ankara’dan önce, 1935 yılına değin bu kentimizde görev yapmıştır. Bir önceki sayımızdaki yazımızdan şu bölümü de anımsatmak isteriz:

“Vefatından iki yıl önce, Atatürk’e karşı düzenlenen bir suikast girişimi meydana çıkarılmıştı.

“Efendi” dendiği zaman, hiçbir cinsiyet ayrımı yapılmaksızın, bütün insanlara hitabedilmiş olmaktadır.”

Haber, yurttan büyük şaşkınlık ve üzüntü yaratmıştı. Herkes bunu konuşuyor, ‘Nasıl olur, nasıl olur?’ diyordu. Kimse bu olayı herhangi bir nedene bağlayamıyordu.

Sanık tutuldu ve adalete teslim edildi.

Atatürk, sanki olaydan haberi yokmuş gibi, bu konuda ne düşündüğünü hiç açıklamadı ve karar verilinceye kadar konuşmadı. Atatürk’ün bu suskunluğu çeşitli

**Atatürk'ün,
zaman zaman
Dolmabahçe'den,
kendi deyimiyle
"Kaçıp", kimliğini
gizleyerek halkın
arasına girdiği
olayların öyküleri,
halk arasında
yayılmıştır.**

mabahçe'den, kendi deyimiyle "Kaçıp", kimliğini gizleyerek halkın arasına girdiği olayların öyküleri, kısa sürede kulaktan kulağa aktarılaraq halk arasında yayılmıştır.

Çatalca'da öküzü olmadığı için sabanını kendi çekmek zorunda kalan çiftçinin sorununu paylaşırken ona "Peki bu sorununu Başbakan'a neden anlatmıyorsun?" diye sorması üzerine

yorumlara yol açmıştı.

Kimi 'Bu üzüntülü olayı anımsamak istemiyor', kimi 'Bunun doğru olduğuna inanmıyor', kimi 'Çok kızgın olduğunu' düşünüyordu.

Sonunda mahkeme kararını verdi; sanığa yükletilen suç kanıtlanmadığı gerekçesiyle, yargılanan kişi aklandı. Karar sonrasında Atatürk, bu konuda ilk ve son kez konuştu: 'Demek ki yargıç, suçun işlendiğine kanaat getirecek ölçüde kanıt bulamamıştır.'

Halk, bu kararı veren yargıç ve savcılara ne yapılacağını, nasıl, ne zaman ve ne şekilde cezalandırılacağını merakla beklerken, bu kararı veren yargıç ve savcı, bir süre sonra, Atatürk'ün onayıyla üst derece yargı organlarına atandılar."

***

Atatürk'ün, zaman zaman Dol-

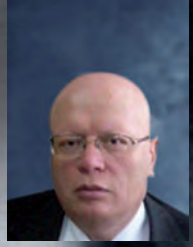
çiftçinin "Ama Başbakan (İsmet İnönü) sağır, duymaz ki" demesi üzerine kendisini o akşam Dolmabahçe'deki yemeğe götüren ve Başbakan'la konuşmasını sağlayan Atatürk'ün bu olayı da...

Erken gittiği Topkapı Müzesi'nde kendini tanıttığı müze bekçisinden "Açılış saatinden önce kapıyı açamam, efendim. Siz de beklemek zorundasınız" karşılığı alması olayını, "Hayatının en mutlu anı" olarak tanımlayan Atatürk'ün bu davranışı da, halkı tarafından en az onun kahramanlıkları denli kulaktan kulaklara övünçle taşınmış, yayılmıştır.

Onun, "Üretici köylü, milletin efendisidir" özdeyişi ise, emeğiyle üreten Türk halkına gerçekte, bir takdir ifadesidir. •

erdemakyuz@butundunya.com.tr

Tarih Kürsüsü
Prof. Dr. Kemal Arı

Atatürk'ü
Ölümünde Bile
Yalnız Bırakmayan
Mimar:

Bruno Taut

1994 yılının Temmuz ayında ünlü film yıldızı Jenny Schily Türkiye'ye geldi. Bir dönem Almanya'nın Dışişleri Bakanlığı'nı yapmış olan Otto Schily'nin kızı olan Jenny Türkiye'ye geliş nedenlerinden birinin bu ülkede yaşamını yitirmiş dedesinin mezarını arayıp bulmak olduğunu söylüyordu. Dedesi'nin kim olduğu sorulduğunda ise şu yanıtı verdi:

“Bruno Taut”

Kimdi Bruno Taut?

10 Kasım 1938... Bütün Türkiye büyük bir şokta... Türkler'in Atası Atatürk o gün saat 09.05'te yaşama gözlerini yummuştu.

Bütün ülke Ata'sı için ağlıyordu. Onca büyük işleri başarmış ulusunu emperyalizmin saldırılarından korumasını bilmiş sonra da ona Aydınlanma Kültürü'nün kapılarını açarak aklın ve bilimin gür ışıklarını yurt topraklarına çekmeyi başarmıştı. Kimsecikler Büyük Atatürk'ün ölümüne boyun eğeceğini aklına bile getirmemişti. Cumhuriyetin Kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve ölüm ha!

Başbakan Celal Bayar apar topar İstanbul'a gelmişti. Orada Gazi'nin cenaze törenleri ile ilgilenmekteydi. Türkiye'nin ikinci cumhurbaşkanı olarak seçilmiş olan İsmet Paşa (İnönü) ise gelişmeleri Ankara'dan izliyordu. Büyük Gazi'nin yurt toprağına

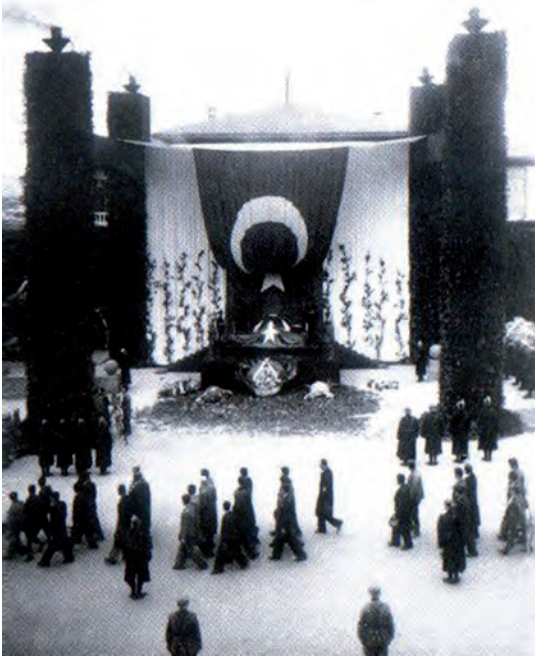
gömülüğüne dek izlenecek program ana çizgileriyle şöyle belirlenmişti: Gazi'nin naaşı on gün kadar İstanbul'da kalacak, önce yıkanıp cenaze namazı kılınacaktı. Geçen süre içinde onun için gözyaşı dökken halk, huzurunda saygı geçişi yapabilecekti. İstanbul, Atatürk'ün ölümünü duyarak buraya akmış insanlarla doluydu. Yabancı pek çok devlet adamı da cenaze törenine katılmak için İstanbul'a gelmişti.

Bu törenlerin ardından top arasına konulan naaş, Sirkeci'ye kadar getirilecek, orada Yavuz zırhlısına bindirilecek, İzmit üzerinden, hazırlanan tren aracılığıyla Ankara'ya götürülecekti. Orada da bir tören yapılacaktı. Bu tören için

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Sayıştay'a bakan köşesi seçilmişti.

Ankara Valisi Yahya Bey idi... Vali, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde görev yapan Alman Mimar Bruno Taut'a bir haber gönderdi: Vali Taut'tan Ankara'da Gazi için yapılacak törene yetiştirilecek biçimde görkemli bir katafalkın yapılmasını istiyordu. Naaş önce bu katafalka konulacak, başında saygı nöbeti tutulacak

Atatürk'ün naaşı için
Bruno Taut'un projesi
ile yapılan katafalk

ve Ankara halkı da Gazi'nin huzurunda saygı geçişi yapacaktı. Bu törenden sonra cenaze geçici kabir yeri olarak Etnografya Müzesi'ne konulacaktı.

Bruno Taut, Türkiye'de dönemin en ünlü Alman mimarlarından biriydi. Ancak astım-bronşiti vardı ve hastaydı. O günlerde Ankara'nın en görkemli yapılarından biri olan Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin yapımıyla ilgileniyor, İstanbul'dan Ankara'ya gidip geliyordu. Atatürk'ün ölüm haberine o da çok üzülmişti. Böyle bir görevin kendisine verilmesini, büyük hayranlık duyduğu 20. Yüzyıl'ın en önemli devrimcisine karşı bir görev olarak niteliyordu.

Görevi derhal kabul etti. Önce beş gün boyunca İstanbul'da yapılacak katafalkı tasarladı. Yaptığı çizimlerin üzerinde yeni düzeltmeler ve eklemeler yapıyor, beğenmediğini kaldırıp atıyor, yeni fikirler geliştirerek yeniden çalışıyordu. Yaptığı son çizim içine sindikten sonra, planlarını ve öteki çizimlerini alarak ilk trene atladı ve Ankara'ya koştu. Trenden iner inmez Ankara Valisi Yahya Bey'in karşısına çıktı. Kendisine Ankara'nın sayılı otellerinden birinin yan yana beş odası ayrılmıştı. Odaları birbirine bağlayan kapılar kaldırılarak geniş

bir çalışma ofisine dönüştürüldü. Çizimler burada kendine yardımcı olan öteki mimarlar ve teknik ekiple birlikte gözden geçiriliyordu. Ardından da hızla katafalkın yapımı ve kurulumuna başlandı. Önde yedi metre uzunluğunda iki sütun; sütunların üzerinde bir elin kavradığı iki büyük meşale... Sütunlardan aşağı doğru inen defne yaprakları ve yine öndeki sütunlardan arkada beş metre uzunluğundaki öteki iki sütuna doğru uzayan dev bir Türk bayrağı... Bayrağın çevresinde yine defnelerle düzenlenmiş motifler... Bunlar eski Anadolu uygarlıkları ile Türkiye'nin neredeyse yedi bin yıl geriye giden tarihini birleştiren anlamlar içeriyordu. Taut, çalışan işçilerle birlikte büyük Atatürk'e yaraşır bir tak yapımı için ter döküyordu.

Atatürk'ün naaşı kendisini taşıyan trenle Ankara'ya geldi. Başta Cumhurbaşkanı İsmet İnönü olmak üzere kalabalık bir kurul Atatürk'ün

naaşını karşıladı. Bir top arabasına konulan tabut meclis binasının yanına getirildi ve Alman mimar Bruno Taut'un yaptığı katafalka yerleştirildi.

Devlet Konukevi'nin arkasına doğru uzanan düzlük, Atatürk'e saygılarını göstermek için dört bir yandan Ankara'ya doğru hareket etmiş yurttaşlara ayrılmıştı. İstanbul'da 11 kişi törenlerdeki yoğunluk ve karmaşada ezildiği için benzer bir felaket Ankara'da olsun istenmiyordu.

Bu arada Halkevleri aracılığıyla Türkiye'nin her bir yerinde Atatürk'e taziye duygularını belirten törenler yapılmaktaydı. Halk kentlerde, ilçelerde, kasabalarda, hatta köylerde yoğun biçimde Atatürk'ün anısına toplantılar yaptı. İçten sevgi ve bağlılık duygularını yansıtan konuşmalar yapıldı. Ülkenin her yanında barlar, pavyonlar; kahveler, sinemalar, tiyatrolar ve benzeri eğlence yerleri bir gün süreyle

kapatıldı. Her yerde bayraklar yarıya indirildi. Atatürk heykelinin bulunduğu yerlerde, heykelin ya da büstün başında, bulunmayan yerlerde ise geniş bir meydana masalar üzerine konulan Atatürk fotoğraflarının karşısında törenler düzenlendi. Halkevleri'nden yetişmiş kişiler ya da özellikle köylerde köy ihtiyarlar kurulundan insanlar konuşmalar yapıyorlardı.

Ve o günün sonunda kalabalıklar Halkevleri'nin öncülüğünde altışar adet meşale yakarak, gece de Atatürk'e saygı görevlerini yerine getiriyorlardı. 21 Kasım günü Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Başbakan Celal Bayar, Bakanlar Kurulu, milletvekilleri, yabancılık devlet adamları ve diplomatik temsilciler, komutanlar Atatürk'ün naaşının önünden sırayla saygı geçişi yaptılar. Bu saygı geçişleri bir gün boyunca sürdü.

Ya Bruno Taut?

O bu hummalı çalışmanın sonucunda ağır ölçüde yorulmuştu. Ankara Valisi Galip Bey kendisini makamına çağırarak Masasının çekmecesini açtı ve bir zarfı çıkartarak Taut'a uzattı. Taut, ne olduğunu anlamadan zarfı açtı. İçinde bir deste para gördü. Sanki bir suç işliyormuş gibi apar topar elindeki para zarfını Vali'ye doğru geri iterek; şu sözleri mırıldandı:

"Ben bu parayı alamam... Benim için en büyük onur, çağımızın en büyük adamına son bir görev yapmamdır. Beni bağışlayın..."

Bana hizmetim karşılığında çocuklarıma bırakmak için yazılı bir kağıt verin yeter!”

Ve yoğun çalışma içinde güçsüz düşmüş olan Bruno Taut törenlerden sonra sonra ağır biçimde hastalandı. İstanbul’a döndü. Kendisi için yaptığı evde yattığı süre içinde doktorların uyguladığı tedavi sonuç vermedi. Atatürk’ün ölümünden yaklaşık kırk gün sonra İstanbul’da sessiz sedasız yaşama veda etti. Öldüğünde eşi ve çocukları Almanya’daydı.

O Atatürk gibi büyük bir dehayı ölüm sonrasındaki yolculuğunda dahi yalnız bırakmamıştı.

Bruno Taut, büyük sevgi duyduğu Türkiye’de, bir Türk mezarlığına defnedilmesini istemişti. Hükümet bu büyük mimar için özel bir izin çıkararak; İstanbul Edirnekapı Mezarlığı’na gömülmesine onay verdi. Taut’a Güzel Sanatlar Akademisi’nde yapılan cenaze töreninde Bach’tan bir ölüm ve matem müziği çalındı. Sevenler huzurunda içli konuşmalar yaptılar. Ardında tabut içinde, dualar arasında Edirnekapı Şehitliği’ne gömüldü.

Taut öldüğünde cebinden hiç parası çıkmadı. Almanya’da, ardından da Sovyetler Birliği ve Japonya’da adıyla ünlenmiş pek çok yapıya imza atmış olan Taut İstanbul ve Ankara’da çalıştığı dönemlerde Türkiye’deki büyük ve köklü değişime yakından tanık olmuştu. Atatürk’e ve onun büyük eserine yoğun bir hayranlık duygusu vardı ve bunu her fırsatta dile getirmişti.

Bruno Taut'un ölüm haberinin yer aldığı 26 Aralık 1938 tarihli gazete.

Gömülü olduğu Edirne Kapı Şehitliğinde onun için sonradan bir mezar taşı yapıldı. Mermer bir lahit üzerinde bir çıplak ayak izi yer alıyor ve şunlar yazıyordu:

Bruno Taut, Königsberg, 1880-1938.

Ayak izi zamanın ve evrenin sonsuzluğu karşısında insanın yalnızlığını anlatıyordu. Taut Mevlevilikten etkilenmiş, Türkiye'nin hoşgörü kültürünü yakından görmüş ve yaşamıştı. Atatürk'ü sevdiğine anlatan mektuplar yazmaktan çok hoşlanıyordu. Bu mektuplarda Türkiye'den söz ederken, büyük bir devrimle yeniden yaşama sarılmış Türk Ulusu'nun mimari kimliğinin de kendi değerleriyle uyuşması gerektiğini savunmuştu.

Taut ölümünde de Atatürk'ü yalnız bırakmamış ve ona eşlik etmişti. •

kemalari@butundunya.com.tr

İlk Dersimiz: Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1 Kadana (İta.) a-Külhanbeyi, serseri b-Katılık c-Mahkûm zinciri d-Göbekli erkek	6 Naif (Fr.) a-Resim sanatı b-Korkak c-Hafif esen yel d-Tutumlu	11 Gabya (İta.) a-Yassı kiriş b-Gerçeklik c-Gemi yelkenleri d-Ağırılık kaldırma aracı
2 Avans (Fr.) a-Zırhlı siper b-Kumaş kesimi c-Yeteneksiz d-Öndelik	7 Avanta (İta.) a-Aşırılık b-Hileci c-Emeksiz sağlanan kazanç d-Bir işi yürütenler	12 Ütopya (Yun.) a-Utanmak b-Gerçekleşmesi imkansız düşünce c-Yeni yerleşke d-Kozmopolit
3 Manipöl (Fr.) a-Engelleme b-Romalı asker birliği c-Halatlı iki makara d-Göz dokusu	8 Bakara (Fr.) a-İşkambil oyunu b-Dönme devinimi c-İşkence aleti d-Şeker kutusu	13 Bank (Fr.) a-Gözlemevi b-Ocak siperi c-Mobilya takımı d-Oturulan uzun sıra
4 Baderna (İta.) a-Ticari anlaşma b-Osmanlı topu c-Uzun bluz d-Halat sargısı	9 Dizayn (İng.) a-İnce ayırım b-Çizim, tasarım c-Özseverlik d-Moda yaratan	14 Avantür (Fr.) a-Serüven, macera b-Benmerkezci c-Notalar grubu d-Süs eşyası
5 Papatya (Rum.) a-Otsu bir bitki b-Giysi altı etek c-Açık sarı renk d-Gagası dişli kuş	10 Agresif (Fr.) a-Hızlı yüzme b-Aşırı zayıf c-Eski kafalı d-Saldırgan	15 Manşon (İta.) a-Düşünüş yolu b-Cam boru c-Etkisiz d-El kürkü

73

Mustafa Kemal'in Adana'da Halkla Konuşması

Arkadaşlar,

Birkaç günden beri bölgenizde bulunuyoruz. Dünden beri de çevrenizde, içinizde sizinle birlikte ve sürekli sizlerle temastayız. Bu çevrede söz konusu olabilecek, çeşitli konular üzerinde mümkün olabilen incelemelerde bulundum. Tarım konularıyla yakından ilgilendim ve ilgililer ile sorumlulardan bilgiler aldım. Bütün bu inceleme ve görüşlerimizin bende bıraktığı izlenimleri, bir kaç kelimeyle huzurunuzda ifade etmek isterim.

Bölgenizde yaşayan halk genellikle büyük, ciddi, hakiki bir ıstırap ve sıkıntı karşısında değildir. Fakat bazı sıkıntılara uğrayanların varlığı da inkâr edilemez. Yalnız üzerinde durulması gereken nokta şudur ki asıl sıkıntıya uğramış olanlar, halkın çoğunluğu olmaktan ziyade, büyük

toprak ve çiftlik sahibi bulunanlardır. Genellikle zengin tanınmış kişilerdir.

Bunlar arasında öteden beri, kısa zamanda fazla servet yapmak arzusuyla, mali güçlerinin üstüne çıkanlar vardır. Bunların doğal olarak çeşitli bankalara, şuraya buraya yaptıkları borçları birikmiş ve dolayısıyla onları sıkıntı ve ızdıraba ve ümitsizliğe sürüklemiştir. Asıl halk kitlesinin, çiftçilerin, emeği ile geçinenlerin ızdırabı konusunda bir örnek vermek isterim.

Atatürk
Adana'da,

Dört bölgede köylüler, kooperatif kurmuşlar, çalışmışlar ve borçlarını kısa zamanda ödemişlerdir. Sıkıntı sebebi olarak işitilen diğer bir ses de vergi baskısından gelmektedir. Gerçekten bu bölgede, diğer bölgelerden daha fazla bir vergi sıkıntısı vardır. Bunun sebebi de yıllardan beri bu çevrede vergi ödeme işinin, daima hoş görüye uğramış olmasıdır.

Bir taraftan vergi vermek göreviyle sorumlu olan vatandaşlar daima vergiden kaçınmak ve vermemek yönüne gitmişler, öte taraftan vergiyi almakla görevli Maliye memurları hoşgörü göstermişlerdir. Bu iki tarafın da yanlış tutumu, vatandaş vergi ödemede bir tembelliğe alıştırmıştır. Bu suretle vergi borçları birikmiştir.

Bugün çalışkan bir defterdar işe başlamış ve en nihayet, kanun belki biraz fazla ciddi bir surette uygulanmaya başlanınca, vergi alınmada

hoşgörüye alışmış bulunanlarda sıkıntıya yol açmıştır. Ama sıkıntı içinde kalmış olanlar halkın çoğunluğu değildir. Yine de en zenginlerindendir.

Vergi vermek istemeyenler içinde, eğitim düzeyi kısmen düşük olanların bazı mazeretleri olabilir. Fakat kanunu anlayan ve düşünen insanların vergilerini vermemelelerine hiçbir makul sebep düşünülemez. Maliye memurlarının da suistimal ve ihmal göstermemeleri gerekir.

Bankalara olan borçlar da aynı sebeplerle birikmiş olabilir. Bu nedenle birçok köylünün, birçok çalışanların muhtaç oldukları parayı şundan bundan, hatta %150 faizle sağlamış oldukları anlaşılıyor. Tabi bu yüksek faizli borçları ödemek de vatandaşlar için pek kolay olmuyor. Çalışanlar, tefecileri memnun edemediği zaman, hemen feryat başlıyor. İzdırap sesleri işitiliyor.

Sebepler ne olursa olsun vatandaşın derdine çare bulmak, yardımda bulunmak Cumhuriyet Hükümeti'nin üstleneceği bir görevdir. Fakat Hükümet'in himayesini isterken, karışısına gerçek ahlâk sahibi olarak çıkmak gerekir. Yoksa bir takım hırs sahibi, aşağılık çıkarlarını gizlemeye çalışan, kişisel ızdırapları

Atatürk Adana'da, İsmet Paşa Kız Enstitüsü'nün önünde

**Bu gibi insanlar
hemen hükmedebiliriz
ki, vatanla, milletle,
vicdanla ilgili değildir.
Kendi karanlık
düşüncelerini
gizlemek için,
ortaya attıkları
kutsal bir kelime
vardır: **Hürriyet!****

bütün millete yüklemek isteyen ve bu suretle de Cumhuriyet Hükümeti'ni kandırmak isteyenler bilsinler ki, daima aldanacaklardır.

Arkadaşlar;

Vatandaşları, milleti aldatmak ve yasal olmayan kötü amaçları doğrultusunda sürükleyebilmek için, her türlü hileye başvurmuşlar ve hatta sahtekârlığa bile girişmişlerdir.

Özellikle bu çevrede sıkça görülen ve bazı yasa dışı girişimlerde bulunanlar, sizler tarafından benden daha fazla bilinmektedir. Bu gibiler, genellikle, vergilerin çokluğundan söz etmişler ve sıkıştıktıklarında dini kullanmaya başlayarak, bugünkü rejimin, dini kaldırdığından

ve şeriatın geri geleceğinden söz etmişlerdir.

Vatandaş olan bir kişinin verginin kalkabileceğine inandırılması ve böyle bir düşünceye itilmesi, devletin yıkılmasını istemekle eş anlamlıdır.

Askerlik nasıl bir vatan borcuysa, vergi de vatandaşın ödemesi gereken borcudur. Bu gerçeğe karşın; vatandaş millete karşı, milletin büyüüp, yaşaması için alınan önlemlere karşı harekete geçirmek, bilinsin ki en büyük ihanettir.

Arkadaşlar;

Bu gibi insanlar, hemen hükmedebiliriz ki, vatanla, milletle, vicdanla ilgili değildir. Kendi karanlık düşüncelerini gizlemek için, ortaya attıkları kutsal bir kelime vardır: Hürriyet!

Vatandaşlar bilmelidir ki vicdan ve fikir hürriyeti vardır. Fakat nihayet bunlar, sınırsız değildir.

Kişisel özgürlükler karşısında, bireylerin meydana getirdiği toplumun kurduğu, dayandığı bir devlet, devletin de yönetimi ve egemenliği vardır.

Bireylerin özgürlüğünü korumakla görevli olan insanların, öte yandan devletin de irade ve egemenliğinin felce uğramamasına çok dikkat etmesi gerekir. Kişilerin özgürlüğü, devletin egemenliği ve iradesinin kuvvetli olmasına bağlıdır.

Devlet iradesi felce uğrarsa, kişilerin özgürlüğünü koruyabilecek hiçbir kuvvet ve vasıta kalmaz. Bu

Atatürk Adana'da, Sabiha Gökçen ve Celal Bayar ile

itibarla özgürlükleri, sadece tek taraflı değil, her yönlü düşünmek gerekir.

Arkadaşlar;

Bireysel özgürlükler kutsaldır. Bunun korunması için, daima çalışılır. Fakat bu çabada devletin gücü, otoritesi hiçe sayılırsa, buna sebep olanların, başka devletin otoritesi altına girmek zilletine düşeceklerini, yabancı bir devlet otoritesinin esaret zincirlerini kendi elleriyle, boyunlarına takmaya mecbur kalacaklarını hatırdan çıkarmamak lâzımdır.

Vatandaş olan bireyler, kendi hürriyetlerinin bir kısmını, seve seve, lüzumlu görerek, zaten devlete devretmişlerdir. Devlet, kendine özgü olan irade ile kişisel özgürlüklerin bir kısmına, yine o özgürlüklerin sağlanması için, sahip olur. Yeter ki devlet egemenliği, milletin gönenci ve mutluluğu ile vatandaş özgürlüklerinin sağlanmasına yöne-

lik olsun.

Bugünkü Cumhuriyet Hükümetimizin izlediği yol bu amaca yöneliktir. Bu kadar yüksek bu kadar kutsaldır. Başka türlü düşünmeye imkân yoktur.

Vatandaşlarda bu güven ortamını yarattıktan sonra, kişilerin kurdukları devletin gücü ve otoritesini korumak vatandaşlara düşen görevlerdendir.

Bu anlayış çerçevesinde memurlara ve özellikle hâkimlere düşen görev büyüktür. Hâkimler hem vatandaşların özgürlüklerini düşünmeli, hem de devlet otoritesinin güçlü kalmasına dikkat etmelidir. Aksi takdirde kendilerine verilmiş olan yüksek görevde kusur işlemiş olurlar.

Arkadaşlar;

Memleketin gençliği ile öğretmenleriyle karşı karşıya bulunuyoruz. Öğretmenler bir bakıma memur sayılırlar ve politika ile uğraşamazlar. Esasen bütün devlet memurları siyasetle uğraşamaz. Yani, memurlar ve öğretmenlerin görevleri o kadar çok ve önemlidir ki, bütün yaşam ve zamanlarını ancak, resmi vazifelerinde yürütebilirler.

Fakat açık söylemeliyim, seçim sırasında, oylarını kullanırken, şüphesiz onlar da bir düşünceye, bir programa, bir ideale oy vereceklerdir.

“Bu anlayış çerçevesinde memurlara ve özellikle hâkimlere düşen görev büyüktür. **Hâkimler hem vatandaşların özgürlüklerini düşünmeli, hem de devlet otoritesinin güçlü kalmasına dikkat etmelidir.**”

Bu günkü hükümet arzu eder ki, bütün öğretmenler, bütün memurlar, bütün vatandaşlar oylarını kendisine versin. Öğretmenler ve memurlar hükümetin dayandığı partinin aleyhine rey vereceği zaman bundan memnun olacağını zannetmek doğru olmaz.

Oy veren öğretmen ve memurun oyunda, vicdanının müsterih olması için, her halde Cumhuriyet Halk Fırkası'nın izlediği programın isabetine, düşünce açısından inanmış olması gerekir. Bu bakımdan bütün vatandaşlar programı iyi incelemeli, buna karşı çıkacak programlarla kıyaslamalıdır. Sonunda görülecektir ki bu millet için en faydalı olacak program, partimizin izlediği programdır. Biz bu kanaatteyiz.

Bizimle ilgili olan ve bizim fikirlerimizi yaymasını arzuladığımız insanların, bizimle aynı fikirde olmasını istemek hakkımızdır.

Muhterem Arkadaşlar;

Bir arkadaşımız, “Biz milliyet fikirlerini dağıtıyoruz.” dedi. Tabii bu yolda öteden beri sarf edilen gayretlerin devam edeceğine şüphe yoktur.

Yalnız, milliyetin çok belirgin niteliklerinden biri dildir. Türk Milleti'ndenim diyen insan, her şeyden önce Türkçe konuşmalıdır. Türkçe konuşmayan bir insan Türk düşüncesine bağlı olduğunu iddia ederse, buna inanmak doğru olmaz. •

cengizonal@butundunya.com.tr

Mustafa Kemal, 17 Şubat 1931

Adana / (Gelecek Ay: Mustafa Kemal ve Silah Arkadaşları)

Tarih, milletlerin yükselme ve alçalma sebeplerini ararken birçok siyasî, askerî, içtimâî sebepler bul-

makta ve saymaktadır. Şüphe yok, bütün bu sebepler içtimâî hâdiseler üzerinde tesir yaparlar. Fakat bir milletin doğrudan doğruya hayatıyla, yükselişle, alçalışla alakası olan, münasebetli olan, milletin iktisadiyatıdır. Tarihin ve tecrübelerin tespit ettiği bu hakikat bizim millî hayatımızda ve millî tarihimizde de tamamen belirir. Gerçekten Türk Tarihi tetkik olunursa, bütün yükseliş ve alçalış sebeplerinin bir iktisat meselesinden başka birşey olmadığı anlaşılır.

Azmin, İradenin, İncanın, Kararlığın ve Sahiplenmenin Adı; “Beril Şeker”...
“Senden ötesi yok” mu diyorlar. İnanma... Senden ötesi var. Ondan da ötesi var...
Bunu; toplumun, sosyal hayatın, özel durumunuzun, size dikte edilen yaşam
biçimlerinin sınırlarından ayrılarak görebilirsiniz.

Zor mu? Belki, evet, elbette...

Hatta çok zor. İmkânsız mı? Hayır.

Hayır çünkü insan iradesinin gücü her türlü engeli aşmaya, her türlü duvarı
yıkmaya yetecek düzeyde. Beril Şeker’in öyküsünü okuduğunuzda göreceksiniz ki;
yaşam sizin sandığınız kadar zor değil aslında. Göreceksiniz ki aşılmaz bir duvar
gibi önünüze dikilen her engel fiske parmağınızla aşabileceğiniz nitelikte. “Beni

Benimle Anla” aşılmaz gibi görünen engellerin insan iradesine
teslim oluşunun hikâyesi...

Beril Şeker’in hikâyesi, çoğu kapalı kapılar ardında toplumdan soyutlanan, ancak
sadece basit bir destekle hayata herkes kadar tutunabilecek, bir Serebral Palsi
hastasının ve aile olmanın örnek hikâyesi...

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Tecrübe ve Ders

Bizim çok kötü bir alışkanlığımız var: Her iyi şeyi acı tecrübelerden geçirdikten, birçok zararlar gördükten sonra yararını anlıyor, kabul ediyoruz. İtiraf etmeli ki, bu ruh hali çağdaş düzeyin yüksekliğine yol göstermez. Çoğumuz ilme, yeni yöntemlere, kısacası yeni yaşamın yeni gereklerine inanıyoruz da onları kendi özel yaşamımızda uygulamakta uzun süre tereddüt ediyoruz.

Ankara yangını, yeni yaşamda uymaya çok zorunlu olduğumuz bir gerçeği, güçlü bir tokat gibi, yeniden bize anımsattı.

Unutuyoruz ki, önlemlerimizin eksiklikleri nedeniyle

yok olan servetler, sadece şahsımıza ait değildir. Kişisel servetlerimiz, aynı zamanda ulusal servetin de bir kısmıdır, yani bir anlamda ülkenin de servetidir.

İngiltere, Fransa, Amerika ve Almanya gibi devletlere zengindir diyoruz. Bu demek değildir ki, saydığımız devletlerin hazineleri altınla doludur... Onların zenginliği, milleti oluşturan insanların ayrı ayrı zengin olmalarındandır.

Derler ki, para kazanmak ne denli önemli ise; parayı iyi korumak ve kullanmak da o kadar önemlidir. Çağdaş yaşam paranın nasıl korunacağı, nasıl nemalandırılacağı

♀ Kişisel servetlerimiz, aynı zamanda ulusal servetin de bir kısmıdır, yani bir anlamda ülkenin de servetidir. **♀**

Atatürk, 1929 Ankara
Tahtakale yangını
sonrasında denetimde

Bankalar ve sigorta şirketleri, onlardan yararlanmasını bilenler için tedbir ve tasarruf kuruluşlarıdır.

ve bütün bunlara ilişkin usulleri belirlemiştir. Bankalar ve sigorta şirketleri, onlardan yararlanmasını bilenler için tedbir ve tasarruf kuruluşlarıdır.

Sağlığımızı hastalıklara karşı korumaya nasıl zorunluysak, ulusal servetin bir parçası, bölümü olan kişisel servetimizi de aynı düşüncelerle korumak da görevimizdir. Ankara'da meydana gelen son yangın, sigortaya hiç önem vermediğimizi gösterdi.

Mağazaları yanan bir kısım esnaf ile görüştük. Bunların bir bölümü mallarını sigorta ettirmediklerini, diğerleri ise, geçen yıl sigorta ettirmişlerse de bu yıl bunu uzatma olanağını bulamadıklarını gerekçe

olarak söylediler. Böyle bir gerçekçeyi savunmak çok zordur. Bir felaket bin dersten iyidir derler... Ankara yangını bu gerçek için yeni bir örnek verdi. Bu örnekten şu iki dersi almalıyız:

1) Ateşin şiddetine ve bi-

naya o kadar yaklaşmasına karşın; Efendi'nin apartmanı yanmadı. Hem yanmadı, hem de ateşin başka yerlere sıçramasına engel oldu. Bu sonuç, inşaatta dayanıklılığa ve betonarmeye önem vermek gereğini gösterdi. Artık ev adı altında, üstü bir şekilde kapalı ve dört tarafı açık ilkel yapıları andıran barakalarda değil, insana önem verme duygusunu güçlendiren, dışa karşı bir düzenlilik görüntüsü veren çağdaş meskenlerde yerleşmeyi yaşamın bir zorunluluğu olarak kabul etmeliyiz. Çağdaş uygarlık sağlam, dayanıklı, fakat aynı zamanda ucuz bina yapma yöntemlerini de bulmuştur.

2) Binalarımızı, eşya ve hayatımızı mutlaka sigorta ettirmeliyiz. Bu uğurda her yıl vereceğimiz paranın ne denli isabetle sarf edildiğini, yaşam boyu sıkça karşılaşılan felaketlerle karşılaştığımızda anlarız.

Geçmişe üzülmekten bir şey çıkmaz. Yanlışın neresinden dönülürse kârdır...

Hâkimiyeti Milliye Gazetesi
29 Temmuz 1929

Kurtuluş Savaşından
Zeki Sarıhan

İstanbul Öğretmenlerinin Başkomutana Şükranı

**Kurtuluş Savaşı'nın
zaferle sonuçlanması,
bütün halk gibi
öğretmenler arasında da
büyük bir sevinç yarattı.**

Yeni Şark'ın ifadesine göre "Yarın-
ki Türk neslinin mümtaz mual-
limleri, senelerce hasret çektiği bu
coşkulu günleri kendilerine bahşeden
kumandanları selamlamak arzusunu"
duymuşlardır. İstanbul'dan Bursa'ya
yapılacak geziye Maarif Müdürü Saffet
Bey ve müfettişler de katılacaklardır.
Şimdiden hazırlığa başlanmıştır.

Özel bir vapur tutulmuştur. Öğretmenlerin kalmaları için Bursa'da Sultanı Mektebi binası ayrılmıştır.¹ Gezinin pek parlak olacağı tahmin edilmektedir. İstanbul halkının büyük kısmı, uğurlama merasiminde hazır bulunacaktır. Bursa'daki program Vali Adil Bey tarafından düzenlenmiştir. Bu gezi hakkında görüşme yapmak üzere Bursa'ya giden Büyük Reşit Paşa Mektebi Müdürü Feyzi Bey, İstanbul'a dönmüştür.²

olan öğretmenler, Sultan Osman'ın türbesine asmak üzere "*İnna Fetah-naleke fethan mübina...*" (Şüphesiz ki biz sana apaçık bir fetih verdik) ayetinin yazılı olduğu bir levha da götürmektedir.³ Bu gezi, İstanbul basınında genişçe yer almıştır.

Akşamları yayımlanan Renin gazetesinin 27 Ekim 1922 tarihli sayısında haber verildiğine göre, o sabah İstanbul ilkokullarının kız ve erkek öğrencileri ile kadın ve erkek öğretmenlerinden oluşan bir kurul,

Şirketi Hayriye'nin 64 numaralı vapuru ile İstanbul'dan hareket etmişlerdir. Başlarında Darüleytam (Yetimler Okulu) mızıkası olmak üzere Muallimler Cemiyeti binasından hareket eden "irfan kafilesi" Sirkeci Rıhtımı'nda bu yolculuk için ayrılmış olan vapura binmiştir.

Kurul dört yüz kişiden oluşmaktadır. Amaçları Başkuman-

dan Gazi Mustafa Kemal Paşa ile buluşmak ve ona İstanbul gençliği-nin ve irfan ordusunun şükranlarını bildirmektir. Ertesi günkü yayında, kurulda bulunanların sayısı 482 olarak verilmektedir.

O gün (27 Ekim) Büyük Reşit Paşa Mektebinde toplanan öğretmenler önlerinde Darüleytam (Yetimler Yurdu) Mızıkası olduğu halde caddelerde biriken kadın ve erkeklerin arasında, rıhtıma inmişler

Adapazarı Kız Numune Okulu
Öğretmen ve öğrencilerle (20 Haziran 1922)

İkdam gazetesi, 27 Ekim 1922 tarihli sayısında o sabah Mektebi İptidai Muallimleri Cemiyetine mensup 517 erkek ve kadın öğretmen Şirketi Hayriyenin 69 numaralı vapuruyla Bursa'ya hareket edeceklerini yazmıştır. Öğretmenlerden üç yüzden fazlası kadındır. Ziyaretçiler, yanlarında gaziler için 10 bin paket sigara, yoksul çocuklar için de 10 bin cilt kitap ile kalem, kâğıt ve saireyi götürmektedirler. Mustafa Kemal Paşa ile görüşecek

ve saat onda vapura binmişlerdir. Yanlarında gazilere sigara paketleri vesaire götürmektedirler.⁴

Yollarda coşkun karşılama

Kafile yola çıktıkları günün akşamı Mudanya'ya ulaşmıştır. Burada öğretmen ve öğrenci kurulu olağanüstü karşılama töreni yapılmıştır. Kurul buradan binmeleri için ayrılan ulaştırma araçlarıyla doğrudan Bursa'ya hareket etmiştir.⁵

Vakit, aynı gün Bandırma'ya ulaşan öğretmenlerin sayısını 476 olarak vermektedir.⁶

Bu ziyaret, Renin gazetesi muhabiri Ali Sedat'ın kaleminden etrafılı bir anlatımla yer almıştır. Aşağıda vereceğimiz habere gazetede üç sütünlük bir yer ayrılmıştır:

“Muallimler Cemiyeti Bursa'da (Özel muhabirimizden)

Mudanya'da Fırka kumandanı Osman Nuri Paşa, Kaymakam Hüseyin Hüsnü Bey ve birçok askerî ileri gelenler ve başta karargâh mızıkası olduğu halde bir askerî birlik ve okullar tarafından karşılanan 250 bayan ve 230 erkek öğretmenlerden meydana gelen heyet saat üçte hazırlanan özel tren ile Bursa'ya hareket etmiştir:

Hür ve bağımsız anavatan top-

Renin (üstte) ve Yeni Şark gazeteleri (altta)

rağına sonsuz bir hasret ve üzüntüden sonra ayak basan İstanbul ırfan ordusu kumandanları, yollarda seslerinin bütün kuvvetiyle marşlar söyleyerek ve serbest bir hava teneffüs ederek ilerliyorlardı. Tren hattının geçtiği yerlerde köylüler, asker kabileleri toplanmış, İstanbul'dan gelen bu büyük kafileye mendil sallıyor, ta uzaklardaki tepelerde sonsuz bir hat gibi uzanan çadırlardan şanlı askerlerimiz İstanbullu kardeşlerini bayraklarla selamlıyorlardı.

Bursa caddelerinde

Tren saat beş buçukta Bursa'nın

Muradiye İstasyon'unda durdu. Vali Hacı Adil Beyefendi, Bursa mebusları, umumi karargâha mensup askerî ileri gelenler ve bir büyük topluluk tarafından karşılandı.

Başta Darüleytam mızıkası ve izciler olmak üzere teşkil eden seçkin alay, Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretlerinin kaldıkları Yağcı Cemal Bey'in köşkünde son bulan caddede ilerlemeye başladılar.

Yolun iki tarafını çeviren Bursa halkı:

"İstanbul nasıl? İstanbul'un toprağından getiren var mı?" sorularıyla henüz Anadolu'nun hasretini anlatmaya çalışıyorlardı.

Mustafa Kemal Paşa'nın ikametgâhında

Heyet, Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri'nin ikametgâhına ulaşınca Gazi Paşa kumandanımız, yanlarında Fevzi, İsmet, Kâzım Karabekir, Kemalettin Sami Paşalar hazretleri olduğu halde heyetin toplandığı meydanlığı ziyaret etmişler ve İstanbullu misafirleri selamladık-tan sonra ırfan ordusu kumandanlarıyla ayrı ayrı görüşebilmek için heyeti köşkün kabul salonuna davet etmiştir.

Salonda Gazi Paşa Kumandanımız tarafında yer alan Kâzım, İsmet, Fevzi, Kâzım Karabekir, Kemalettin Sami Paşalar hazretlerinin huzurunda kabul töreni yapılmıştır.

Heyet birer birer muzaffer kumandanların önünden geçti, en saf ve temiz gözyaşlarını dökerek Başkumandanımızın ayaklarına ka-

Mustafa
Kemal Paşa
(1922)

panan bayan öğretmenlerin heyecan ve duygularını tasvir etmek mümkün değildir.

Gece başkumandanımız ve bütün muzaffer kumandanlar, Şark Sine-masını şerefliendirerek öğretmenlerle hasbıhalde bulundular.

Şark Tiyatrosu binasının sahnesinde hazırlanan yerlerinde milletin kumandanları yer almışlar ve İstanbul'un beş yüz hocası kurtarıcı kumandanlarla aynı bina dâhilinde karşı karşıya bulunmaktan doğan saadet ve heyecanı hissetmişlerdir.

Darüleytam Mızıkası'nın çaldığı İnönü, İstiklal, Ertuğrul marşlarından sonra öğretmenler adına Kemal Zühdi Bey bir söylev vermiş

Ben bütün arkadaşlarımla o kanaatleyiz ki dünyadaki bütün zabıtlerin en büyük amili ilim ve irfan ordusudur.

ve bunu Ruşen Eşref, Hamdullah Suphi, Muhittin Beylerin söylevleri izlemiştir.

Ardından Gazi Paşa Kumandanımız mühim bir nutuk verdiler: (Bu nutuk geçenki nüshamızda yer almıştı). Nutkun her cümlesi uzun alkışlarla karşılanıyordu.

Yahya Kemal Bey, Başkumandanımızın isteği üzerine “İstanbul’u fetheden Yeniçeriye Gazel” manzumesiyle Gazi Giray’ın bir manzumesini okumuş, alkışlanmıştı.

Bundan sonra kumandanlarımız öğretmenlerin arasına karışmışlar ve kurtarıcılarımızı çeviren erkek ve kadın öğretmenler kumandanlarımızla bir saat kadar görüşmüşlerdir.”

“Asıl zaferi öğretmenler kazanacak”

Yeni Şark muhabininin bu ziyaret hakkında görüşlerini sorduğu Mustafa Kemal Paşa şu karşılığı vermiştir:

“Bizi ve Anadolu’yu görmek için muallime ve muallimlerin tertip ettikleri bu seyahatten dolayı kendilerine ayrı ayrı teşekkür ettim.

Ben bütün arkadaşlarımla o kanaatleyiz ki dünyadaki bütün zabıtlerin en büyük amili ilim ve irfan ordusudur.

Askerlerin kazandığı zafer, ilim ve irfan ordularının kazanacağı zaferin ancak zeminini teşkil eder.”⁷

Mustafa Kemal Paşa, ilkokul Öğretmenlerinin Yeşil Cami’de şehitlerin ruhu için okutukları mevlitte hazır bulunduktan sonra, Ankara’ya hareket ederken Renin muhabinine, öğretmenlerin gelişinden pek duyulandığını, ülkedeki genel cahilliği gidermek için her surette çalışacaklarını ve öğretmen ordusuyla temaslarından pek memnun kaldığını söylemiştir. Yola çıkarken yanında İsmet, Fevzi, Kâzım Karabekir Paşalar, mebuslar Mehmet Ali, Hamdullah Suphi, Muhittin Baha, İstanbul Üniversitesi kurulundan Yahya Kemal, Ruşen Eşref Beyler vardır.⁸

zekisarihan@gmail.com

1-Yeni Şark, No. 378, 20 Teşrinievvel (Ekim) 1922.

2-Yeni Şark, No. 382, 24 Teşrinievvel (Ekim) 1922.

3-İkdam, Sayı 9199, 27 Teşrinievvel (Ekim) 1922.

4-Yeni Şark, No. 385, 27 Teşrinievvel (Ekim) 1922.

5-Renin, No. 15, 28 Teşrinievvel (Ekim) 1922.

6-Vakit, No. 1752, 29 Teşrinievvel (Ekim) 1922.

7-Yeni Şark, No. 389, 31 Teşrinievvel (Ekim) 1922.

8-Renin, No. 18, 31 Teşrinievvel (Ekim) 1922.

Bir
eksiksiz
için
öteki
görmek

haberi
anlamak
o haberin
yüzünü de
gerekir.

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
İLETİŞİM FAKÜLTESİ

Hazırlayan:
Ş. GÜLBİN GÜZEY

Bilginizi Denetleyin

1-“Bence muhalefet saygıdeğerdir. Çünkü o da bir inceleme, bir inanç ürünüdür.”

Aşağıdaki yeniliklerden hangisi, Atatürk’ün bu sözünü destekler niteliktedir?

- a-**Saltanata son verilmesi**
- b-**Cumhuriyetin ilan edilmesi**
- c-**Türk Medeni Kanunu’nun çıkarılması**
- d-**Çok partili siyasi hayata geçilmesi**

2-Gazete, aşağıdaki hangi türlerin gelişmesinde etkili olmamıştır?
a-**Makale** b-**Deneme**
c-**Röportaj** d-**Günlük**

3-Yerin yaklaşık 700 m altında iki aydan fazla mahsur kalan 33 madden işçisinin kurtarıldığı ülke hangisidir?
a-**Brezilya**
b-**Kolombiya**
c-**Arjantin**
d-**Şili**

4-Selanik şehrinin aşağıdaki özelliklerinin hangisi, şehirde farklı kültürlerin yaşadığının kanıtıdır?

- a-**Çok uluslu yapısı**
- b-**İşlek bir limanı olması**
- c-**Askeri okulların bulunması**
- d-**Avrupa ile demiryolu bağlantısının olması**

5-Türkiye Cumhuriyeti’nin 4. Başbakanı Dr. Refik Saydam hangi hastalığa karşı geliştirdiği aşıyla tıp literatürüne geçmiştir?
a-**Dizanteri** b-**Tifüs**
c-**Kolera** d-**Çiçek**

6-Türkiye’de İnternet ilk kez hangi Üniversitede kullanılmaya başlanmıştır?
a-**Boğaziçi Üniversitesi**
b-**İstanbul Teknik Üniversitesi**
c-**Ortadoğu Teknik Üniversitesi**
d-**Ege Üniversitesi**

7-Ülkemizde Devlet Sanatçısı unvanını alan ilk isim hangisidir?

- a-**Cemal Reşit Rey**
- b-**Ahmet Adnan Saygun**
- c-**Cüneyt Gökçer**
- d-**Yıldız Kenter**

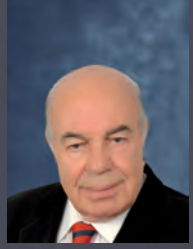
8-II.Dünya Savaşından sonra Bilim alanındaki en önemli gelişme hangisidir?

- a-**Uzaya uydu gönderilmesi**
- b-**Atom bombasının yapılması**
- c-**Teleskobun icat edilmesi**
- d-**Elektrik ampülünün icat edilmesi**

9-Aşağıdakilerden hangisinde konuşmacı, dinleyicileri etkilemek amacıyla yeri geldikçe özellikle duygusal ve coşkusal bir söyleme başvurur?

- a-**Sempozyum**
- b-**Panel**
- c-**Söylev**
- d-**Forum**

Yanıtlar:
151.
sayfada

Küçük Yatırımcı Ne Yapmalı?

Son günlerde çeşitli kesimlerden herkesin ortak sorusu “ bu koşullarda ne yapayım” oluyor. Tıp uzmanı, öğretim üyesi, bankacı, şoför, teknisyen, esnaf herkes aynı soruyu soruyor.

Küçük birikimleri olan, çoğu çocuklarını okutmakta olan aile reisleri, endişeli bir telaş içinde “ne yapsam” düşüncesinde.

Bu sorulara, bu satırlar yazılırken cevap olabilecek hazır reçeteler yoktur. Çünkü küçük tasarruflarını hem risksiz hem de çok kazançlı olacak şekilde değerlendirmek zor

iştir. Normal ve istikrarlı koşullar olsa bile kişilerle ilgili farklılıklar işi güçleştirir. Bu güçlük, genel bir nitelik taşır. Özetle kişilerin

TÜRKİYE İÇİN DIŞ ETKENLER

Mayıs/2016'da Türkiye örneği ile konuya bakılınca dış etkenler olarak belirsizlik taşıyan konular, gerçekleştirmelerinin hangi yönde olacağına bağlı olarak farklı sonuçlar

yaşına, aile yapısına, vade konusun-
daki tercihlerine ve kendileri için
hangi oranlarda ek gelir sağlamak
istedikleri ile ilgili beklentilerine
ve birikim miktarına göre yapılacak
öneriler de değişebilir.

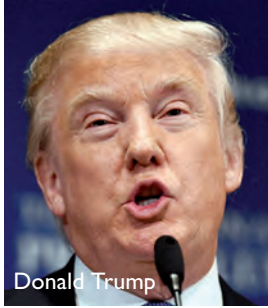
DİĞER KOŞULLAR

Asıl güçlük bir yandan global
piyasalardaki olası gelişme ve de-
ğişmelerle, öte yandan
kişinin yaşadığı ülkede-
ki finansal piyasalarda-
ki durumla ilgilidir.
Dünya ekonomisinde
yer alan önemli aktörle-
rin alacağı ekonomik ve
siyasal kararların diğer
ülkeleri etkilemesi
kaçınılmazdır. Kaldı ki
dış değişiklikler de hem
olumlu hem olumsuz etkilere gebe
olabilir. Hangi uygulamanın daha
etkili olabileceğini de tahmin etmek
gerekir.

Tek tek ülkelere dönüldüğünde
ise her ülkenin ekonomik ve siyasal
sorunları ve uygulamaları farklıdır.

doğuracaktır.

ABD'de yapılacak başkanlık
seçimleri giderek sonucu daha çok
merak edilen bir duruma gelmiştir.
Başlangıçta pek şans verilmeyen
Donald Trump, Cumhuriyetçile-
rin adayı olacak gibi görünüyor.
Demokratların adayı Hillary Clinton
olacak. Seçilirse Ekonomik işlerden
sorumlu olarak görevi eşi Bill Clin-

Donald Trump

Hillary Clinton

ton'a vereceğini açıkladı. Trump
ise tutarsız açıklamalarına devamla
Başkan olursa ABD'nin dolar basıp
bütün borçlarını ödeyeceğini, bir
başka gün daha fazla borçlanacağını
duyurdu. Üstelik vergi indirimleri
ile küçük işletmelerin de desteğini

sağladığı yazılıyor.

ABD'nin Merkez Bankası FED'in faizlerde artışa gidip gitmeyeceği de uluslar arası piyasalarda doların değerini etkileyecektir.

İngiltere, Haziran 2016'da Avrupa Birliğinden çıkmayı referanduma sunacak. Brexit denilen referandum için Başbakan Cameron şimdilerde "Kalsak iyi olur" diyor. Başkan Obama da "İngiltere AB'de kalmalı" dedi. Trump "Aman, bir an önce çıkın" diye sesleniyor. Sonuç çıkmak olursa bunun Avrupa Ekonomisi yanında önemli bir ticaret partneri olan Türkiye'yi de olumsuz yönde etkileyeceği düşünülmelidir.

Rusya Türkiye ilişkilerindeki gerginlik ekonomik açıdan da olumsuz sonuçlar doğurmuş ve etkileri sürmektedir. Turizm ve ihracat gelirleri olumsuz etkilendiği gibi turizm sektöründe istihdam azalmasına da neden olmuştur.

Petrol Fiyatları 45- 50 dolar aralığına yerleşerek artmıştır. ABD'deki petrol stoklarının tükenmesi, Kanada ve Nijerya'daki petrol üretimindeki düşüşler de dikkate alınırsa petrol'ün artık 30 dolarlara geri gelmeyeceği anlaşıyor. Bu Türkiye'nin dış açık sorununu büyütecektir.

Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki mültecileri geri kabul anlaşması da sorunlu duruma gelmiş, Türklere vize muafiyeti de başka bahara kalmış görünüyör.

ABD'deki petrol stoklarının tükenmesi, Kanada ve Nijerya'daki petrol üretimindeki düşüşler de dikkate alınırsa petrol'ün artık 30 dolarlara geri gelmeyeceği anlaşıyor.

Bu Türkiye'nin dış açık sorununu büyütecektir.

TÜRKİYE İÇİN İÇ SORUNLAR

Başbakan ve Hükümet değişikliği iç piyasaları etkilemiş ve döviz fiyatları bir haftada % 3 ten fazla artmıştır. Bir yabancı gazetede ekonomiden sorumlu bakanlık için bir isim tahmini yapılması bile Türk Lirasına yeniden değer kaybettirmiştir.

Başkan değişiminden sonra Merkez Bankasına “faizleri indir” baskısı artarak sürmektedir. Giderayak Maliye Bakanı, Merkez Bankası’na cesur olmasını “faizleri indirmesini” tavsiye etmektedir. Yani Türk Lirasına benzin dökmeyi

Bir yatırım aracı “altın”da 2016 yılında yükselişinin dış piyasalara bağlı olarak devam edeceği umuluyor.

öneriyor. Merkez Bankası (MB) net rezervleri 25 milyar dolara düşmüştür. Bu yazın sıcak geçeceği anlaşılıyor. Böyle bir sığağa bu kar dayanmaz. Çabuk erir. Onun için MB, ne şiş yansın ne kebab örneği üst bantta 0,25 baz puan indirimle yasak ve baskı savarak etkisini sıfırlamaya çalışabilir.

Bazı büyük yabancı finans kuruluşları, Türkiye’yi riskli görerek çıkış önerisi yapıyor. Borsa düşüyor.

Yurt içinde terörle mücadele ve çatışmalar devam ediyor. Güney sınırlarımızın dışından atılan füzeler şehirlerimizde can ve mal kaybına neden oluyor.

TBMM, gündemindeki dokunulmazlıkların kaldırılması, Anayasa değişikliği ve başkanlık sistemi

konularıyla tartışma ve gerginliklere sahne oluyor.

YATIRIMCI NE YAPMALI ?

Yakın gelecekte gerçekleşebilecek finansal verilere göre durum belirleme ve davranmanın bu karambol ortamında zorluğu ortadadır. Gözleri kapalı insanların, her birinin bir filin dokundukları yerine göre tanımlamaları gibi her biri başka bir şey anlatabilir. Örneğin kısa vadede Fed faiz artırmaz ise, İngiltere’de Avrupa Birliği’nde kalma kararı çıkarsa, Türkiye’de yeni kurulacak hükümete ekonomi yönetimi ile istikrar sağlanacağı ve mali reformlara öncelik vereceği konusunda güven duyulursa döviz fiyatları düşebilir. Böyle düşüşler döviz almayı düşünen yatırımcılar için en az altı ay bekleme koşulu ile alım fırsatı olabilir. Yıl sonunda doların daha yüksek bir değere ulaşacağı TL’nin değer kaybedeceği öngörülebilir.

Halkımızın ilgi gösterdiği diğer bir yatırım aracı olan altında ise 2016 yılında yükselişinin dış piyasalara bağlı olarak devam edeceği umuluyor.

Özetle durum netleşince anlayıp, dinleyip kendi durumunuza ve aklınıza yatana göre siz karar verin. Yumurtaları aynı sepete koymayın.

Kararlarınızın aksi çıkarsa, paniğe kapılmayın, üzülmeyin, piyasalar size ilerde yine yüzünüzü güldürecek fırsatlar verecektir. •

ogutyazman@butundunya.com.tr

Muazzez İlmiye Çığ'dan *Mektup Var*

Yusuf Kalkavan Anadolu Lisesi'ne Gidiş

Araştırmaları, eserleri ve yetiştirdiği öğrencileriyle ülkemizin sayılı uluslararası bilim insanlarından biri olan Muazzez İlmiye Çığ, geçtiğimiz günlerde davetlisi olduğu Yusuf Kalkavan Anadolu Lisesi'nde öğretmen ve öğrencilerle buluştu ve bir konuşma yaptı. Muazzez İlmiye Çığ'ın Bütün Dünya okurları için özetleyerek kaleme aldığı konuşmasını aşağıda yayımlıyoruz.

Sayın **Nihat Taner** telefon ederek beni **Yusuf Kalkavan Anadolu Lisesi'**ne konuşmak üzere davet ettiklerini bildirdi. Doğrusu “okul” deyince keyifsizliğimi unutuveriyor ve hemen giderim diyorum.

21 Nisan Perşembe günü saat 11’de Sayın **Nihat Taner**, kızım-la beni alıp okula götürdü. Okul Mersin’in oldukça kuzeyinde, yolumuzun üzerindeki büyük bir çam ormanının yanından geçerken çok mutlu oldum. Ayaklarım işlese ormanın içine dalıp çam kokuları arasında koşmayı ne kadar isterdim.

Okul bir hayli büyük yeni bir bina. Yine kapıda karşılandık, doğru konuşma salonuna gittik. Çocuklar ayağa fırlayarak bir alkış tufanı içinde bıraktılar bizi. Böyle zamanlarda çocukların o ilgisi beni öyle gençleştiriyor ki.

İki gün sonra 23 Nisan’dı. Devleti idare edenler Güneydoğu’daki terör savaşını bahane ederek gerek çocuk bayramını, gerek her yıl yapılan **İlk Büyük Millet Meclisi** açılış kutlamalarını yapmadı. Aslında bu bir bahane idi, o günleri unutturmak için. Her ne ise ben ilk olarak

Muazzez İlmiye Çığ, Mersin Yusuf Kalkavan Anadolu Lisesi öğretmenleriyle birlikte

çocukları 23 Nisan için kutladım, sonra da 23 Nisan Çocuk Bayramı'nın nasıl başladığını anlattım.

Önce çocuklara **Atatürk'ün Gençliğe Hitabı**'nı bilip bilmediklerini sordum. Hep bir ağızdan *"Biliyoruz"* diye onu söylemeye başladılar.

"Küçük çocuklara olan hitabını da biliyor musunuz?" diye sorunca kimseden ses çıkmadı.

"O zaman onu da ben size söyleyeyim" diyerek, yazdığım kağıdı okumaya başladım.

"Küçük hanımlar, Küçük Beyler! Sizler her biriniz geleceğin bir gülü, bir yıldızı, bir ikbalisiniz. Memleketi asıl ışığa boğacak sizsiniz. Kendinizin ne kadar önemli, değerli olduğunuzu düşünerek ona göre çalışınız! Sizlerden çok şeyler bekliyoruz, kızlarım, çocuklarım."

Ülkesinin küçük çocuklarına, gençlerine böyle güzel şeyler söyleyen, onları yücelten tarihte başka bir devlet başkanı bilinmiyor. Osmanlı

devrinde ilk yapılan nüfus sayımında çocuklar insan yerine konulup yazılmamıştı bile.

Birinci Cihan Savaşı'nda, Kurtuluş Savaşı'nda bir çok şehidi-miz olmuş, onların çocukları baba-sız, bakımsız kalmış ve kalıyordu. 1921 yılında **Atatürk** bu çocukların bakılması sağlayacak bir dernek kurdurdu. Bu derneği herkes tanısin, diye başkanını Meclis açılışında protokole aldırıldı. Bu çocuklara para toplamak için bir tür rozet yaptırdı. Yakasına rozet takılan 1 kuruş bile olsa yardım yapıyordu. 1929 yılında 23 Nisan Çocuk Bayramı çeşitli şenliklerle bir hafta sürdürüldü. O güne kadar bu derneğe yapılan yardımlarla 300.000 den fazla çocuk giydirilmiş, okul harcamaları karşılanmıştı. O günlerden sonra bu bayram büyük şenliklerle sürdü. Önceki hükümetler zamanında başka milletlerin çocukları da katıldı bu şenliklere. İşin ilginç yanı Avrupa

devletleri arasında Türk çocukları ile birlikte kendi çocukları için de bu bayramı kutlayanlar oluyor. Hatta Kanada’da Toronto şehri 23 Nisan’ı dünya çocukları bayramı olarak ilan ettiğini biliyoruz.

Öğrenciler bunları büyük bir ilgi ile dinlediler. Devamla yine **Atatürk** devrimlerinden söz ettim. Cumhuriyet başladığı zaman ne bilimden ne sanattan, ne okuyup yazmadan haberimiz var iken, kadınlarımız kara çarşaf ve peçe ile örtülü iken kısa sürede kadınlar çarşafı attı..., Şalvarlar, poturlar, takkeler çıkarıldı, çağdaş kıyafet geldi ülkeye. Kadın erkek, genç yaşlı okuma yazma öğrenmek için okullara koştu. Kadın erkek eşitliği, kıyafet, yazı devrimi gibi devrimlere halkımızın ne çabuk alıştığını, bunların şimdikilerin söylediği gibi, bir gecede, damdan iner gibi yapılmadığını anlattım çocuklarımıza. **Atatürk**’ün, yapılacakları halkımıza anlata anlata, onların onayını ala ala yaptığını, halkımızın kendilerine hiç yalan söylemeyen bu büyük insana bütün kalpleriyle inandıklarını, onun her söylediği ve yaptığının doğru olduğunu bildiklerinden söz ettim.

İşte o günlerde atılan bu temeller bizi bu günlere getirdi. O günlerde kocası ölen bir kadının, kocasının işlettiği bir bakkal veya manav dükkanını idare etme hakkı yok iken, bugün kadınlarımızın özel işletmeleri oldu. Kadınlarımız her meslekte her tür ticaret hayatına gir-

...halkımızın kendilerine hiç yalan söylemeyen bu büyük insana bütün kalpleriyle inandıklarını, onun her söylediği ve yaptığının doğru olduğunu bildiklerinden söz ettim.

diler. Dış ülkelerde bile çok başarılı kadınlarımız var. 80 yıl önce peçe altında olan bu kadınlarımızın bu kısa (tarih için kısa) sürede bu kadar ilerlemesi Atatürk devriminin ne kadar köklü olduğunu gösterir.

Sözümü burada bitirerek her zamanki gibi çocuklardan sorular aldım. Bu arada bir öğrenci, kızımın yanına gelerek “18 yaşındayım, bugüne kadar Muazzez hocanın adını duymamış, kitaplarını okumamıştım, ne kadar cahil imişim, çok üzül-düm” diye dert yandığını öğrenince çok duygulandım.

Sayın **Nihat Taner**’in aracılığı ile getirilen kitaplarımıyla tanıştı çocuklar.

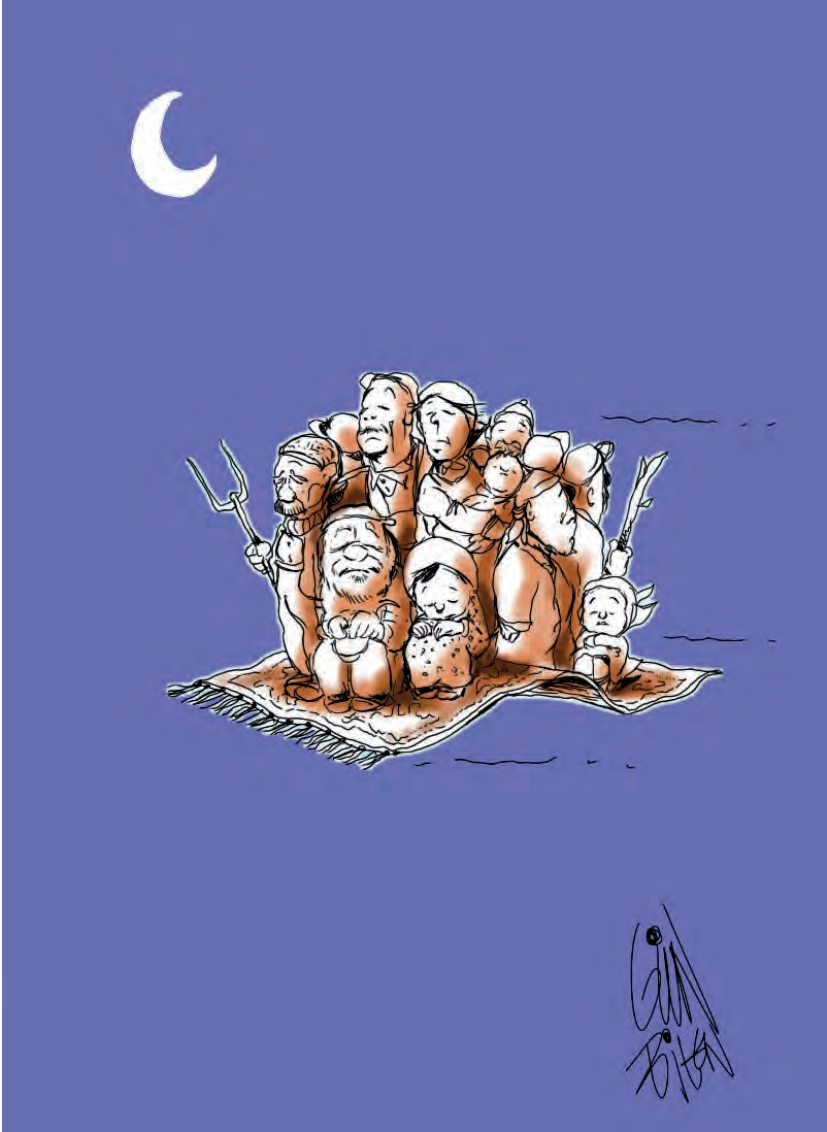
Sayın Müdür **Ahmet Omac**’ın odasında, **Atatürk** idealinde olan öğretmenlerle yaptığımız tatlı konuşmadan sonra, böyle bir okulda konuşma yapabildiğim için büyük bir gönül rahatlığı içinde buradan ayrıldım. •

Muazzez İlmiye Çığ

Fırçalayarak

Serdar Günbilen

Büyük Yapıtlarımız
Konur Ertop

Salak Kimdir Salaklık Önlenebilir mi?

Öykücü, romancı
Tahsin Yücel, Fransız
filolojisi profesörüydü.
Bilim dünyasında
yapısalcılık, göstergebilim
yöntemlerinin önde gelen
adları arasındaydı.

Öğrenciliğinden başlayarak
Fransız edebiyatının büyük
yapıtlarından birçoğunu Türkçeye
çevirdi. **Gustave Flaubert**'in **Ma-
dam Bovary**'si bunlar
arasında yer alıyordu.
Kendisini “düzelmeyen
bir Flaubert okuru” diye
tanımlamıştı. Fransız ro-
mancısının **Bilirbilmez-
ler** romanının çevirisi de
Tahsin Yücel'indir.

Gustav Flaubert /

Tahsin Yücel

Çok hoşlandığı bu yapıttan sık sık söz etmiştir.

O romanın konusu, **Bouvard** ile **Pécuchet** adlı iki kişinin salaklıklarıdır. **Flaubert, Yücel**'in de yaptığı gibi bilim, sanat, siyaset dünyasını, aydınların tutarsız davranışlarını, gerçeklere ters düşen tutumlarını alaya almış, eleştirmiştir.

Bilirbilmez-ler'deki iki kahraman, okumuş yazmış, bilgiye düşünceye yakınlık duyan kimselerdir. Bouvard'a yüklü bir miras kalınca, tarımla, sanatla, bilimle uğraşmak üzere birlikte bir taşra kasabasına yerleşirler. Orada bahçıvanlığı, çiftçiliği, konservecilliği deneler, tümünde de başarısız olurlar.

Bilgileri eksik olduğu için verim alamadıklarını düşünerek kimya öğrenmeye kalkışırlarsa da sabırsızlıkları, yöntemsiz çalışmaları nedeniyle bunu da beceremezler. Daha sonra anatomi, fizyoloji, arkeoloji, astronomi, tarih, edebiyat, politika, sağlık, manyetizma konularıyla, doğaüstü olaylarla ilgilenirler. Hiç bir işin sonunu getiremezler. Bir ara felsefeye, sonraları dine merak sararlar, bunlarda da aradık-

Tahsin Yücel bu yapıtı, “dünyanın en büyük romanlarından biri” sayar.

doruk olarak gördüm Bilirbilmezler'i,” der.

“Nice bilimsel araştırmanın, nice köşe yazısının, nice felsefe denemesinin, nice siyasal davranışın içinden Flaubert'in ünlü kahramanlarının bana göz kırptıklarını gördüm hep. Aydın/yarı aydın, düşünce/saptırmaca, bilgi/bilgisizlik vb. gibi karşılıkları bu roman en somut biçimiyle görmemi sağladı,” diye değerlendirir.

İki kahraman düzeysiz yapıtlarla gerçek araştırma ve düşünce ürünlerini aynı kefeye koymuştur. **Yücel** bu salakların inançla bilgiyi,

larını bulamazlar. Giriştikleri işlerin hiçbirini onlar harcı değildir.

Oturur, kendilerinden önce başkalarının yazdığı yapıtları yeniden yazıp defterlere geçirmeye koyulurlar!

Tahsin Yücel

bu yapıtı, “dünyanın en büyük romanlarından biri” sayar. *“İlk okuduğum gündən beri, dünyanın en büyük romanlarından biri, Gar-gantua'dan, Don Quijote'den Teneke Trampet'e doğru uzanan çizgide başdöndürücü bir*

kuramla uygulamayı, gündelikte ülküseli birbirine karıştırmalarını, o kargaşa içinde, beylik bilgilere, ucuz genellemelere bağlanarak sorunların özünü gözden kaçırmalarını, konuların yüzeyinde, çelişkiden çelişkiye sürüklenip durmalarını eleştiriyordu.

Flaubert yapıtı üzerinde çok uzun yıllar çalışmış, bitiremeden de ölmüş. Açıklamalara göre roman tamamlansa **Bouvard** ile **Pécuchet**'nin kendilerini kaptırdıkları yapıtı kopyalama işinden sonra, sıra **Flaubert**'in türlü yazarlardan, düşünürlerden aktardığı **Saçmalıklar Seçkisi** bölümüne gelecekti.

Böyle bir derleme gerçekten de yapıta eklenmiştir. Bu bölümde yazar, çağdaşlarının temelsiz, çelişkili görüşlerini alaya alır. Romanındaki budalalıkların bilim, felsefe, edebiyat, politika dünyasında da nasıl birbiri üzerine yığıldığını gösterir!

Flaubert'in keskin zekasıyla, kılı kırk yaran eleştirici tutumuyla bulup gösterdiği bütün bu yanlış, tutarsız görüşlerin benzerlerini **Tahsin Yücel** de bizim düşünce, sanat hatta siyaset dünyamıza yönelik eleştirilerinde bol bol sergilemiştir. Onun örneğin **Tartışmalar**

adlı deneme kitabı böyle örneklerle doludur.

Konuyla ilgili daha yoğun, daha çarpıcı örneklerle dolup taşan yapıtı ise **Salaklık Üstüne Deneme** kitabıdır.

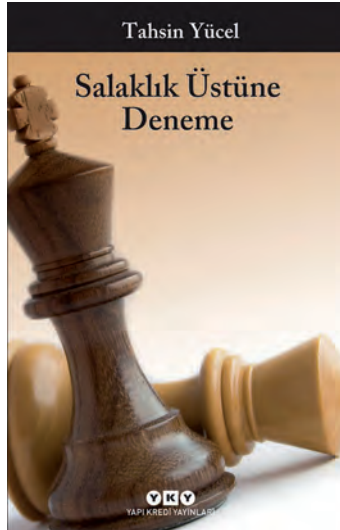
Yücel'den bu yapıtını **Flaubert**'in ve **Bilirbilmezler** romanının beslediği görülür.

Salaklığın Flaubert'den önce de edebiyata konu edinildiğini anlatır, bunların daha sonraları da sürüp gittiğini açıklar.

“Cervantes’den Dostoyevski’ye, Rabelais’den Kafka’ya, Shakespeare’den Ionesco’ya nice büyük yazarın adamı bize saçmalığın görkemli tablolarını sunup durmuştur,” der.

Ancak bütün o salakların, dalgaların davranışlarında sevimli yanlar da görüp gülümser. Gerçek yaşamda olup bitenleri ise ürpertici bulur: *“Hitler belki de yüzyılımızın*

en büyük saçmalık üreticisi, en görkemli salağıdır, ama güldürmez. İdam cezasını hiç ilgisi bulunmayan bir alana, ekonomiye taşıyarak idama yargılı gençler konusunda, ‘Asmayalım da besleyelim mi?’ diyen devlet başkanı da güldürmez. Toplamlarına yon veren nice saçmalık üreticileri, özlerinde gülünç olsalar bile, insanları güldürmek

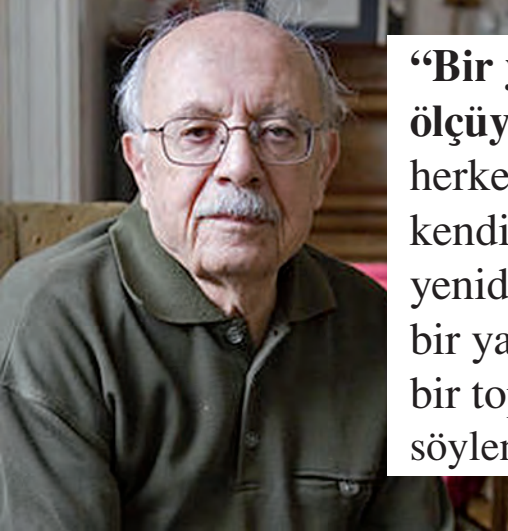

için değil, yaşamlarını yönlendirmek için saçmalık dizgeleri oluşturmuşlardır.”

Salaklık Üstüne Deneme kitabı, bizim kendi dünyamızda yaşamış böyle pek çok örneği sıralıyor:

“Birçok bilim adamı yeni Türk abecesinin birdenbire tüm ulusu şaşkına çevirdiğini ve geçmişle bağlarımızı koparıp bizi belleksiz bir topluma dönüştürdüğünü kesinledikten sonra, bu ‘korkunç edim’in sonuçlarını düşünmeye,

şöyle dursun, bunu büyük ölçüde önlediğini, insanların eski yapıt ve belgelere ulaşamamasının abece değişiminden değil, ulaşılmazlığı daha Tanzimat döneminde kesinlikle anlaşılmış Osmanlıcadan kaynaklandığını, üstelik bugün Türkiye’de bilemediniz altı yılda üretilen yapıt sayısının altı yüz yıllık Osmanlı döneminde üretilmiş tüm yapıtların sayısının çok üstünde olduğunu söyleyince de bilgiçlik taslamış, rahat düşünmeyi engellemiş oluyor.”

“Bir yandan bilgi ve ölçüyü yadsımak pahasına, herkes ülke tarihini kendi paşa gönlüne göre yeniden yazmaya kalkıyor, bir yandan da belleksiz bir toplum olduğumuz söyleniyor,”

yani varsayımsal bir durumdan varsayımsal sonuçlar çıkarmaya girişiyor, biri çıkıp 1928 Türkiye’inde okur-yazar sayısının yüzde beşe zor ulaştığını, buna karşılık, yeni abeceyle birlikte büyük bir öğretim atılımı başladığını, üniversitelerimizde yürütülen geçmişe yönelik araştırma çabalarının, koptuğu neden olmak

Bir denemenin konusu bizim siyaset dünyamızda nasıl hep aynı sakızın çiğnenip durduğudur:

“Hep aynı şarkıdır söyledikleri: özelleştirme, küreselleşme, para babalarının ve onları söylediklerini yinelemekten başka kaygısı bulunmayan renkli basın istekleri (...) gündemi hep aynı tutmak, daha doğrusu, gerçek gündemi değiştirmek, dünya değişirken, durmamacasına yeni sorunlar, yeni umutlar

ya da yeni tehlikeler belirirken, kitleyi değişmez gündeme getirmek...”

Yücel’in deneme kitabında birbiri izleyen bu türlü örnekler onun **Bouvard ile Pécuchet** romanı çevirisine **Bilirbilmezler** adını vermekte ne kadar haklı olduğunu da göstermektedir.

O sayfalarda Osmanlıcayı Türkçenin yakın geçmişe kadar sürmüş bir evresi sayan dilcilerden, İnönü savaşlarının hiç yaşanmadığını ileri süren tarihçilerden, Büyük Millet Meclisi’nde yapılmış milletvekili konuşmalarına bile sansür koydurtan, üniversitelerin önünde günahsız bir gösteriye girişen öğrencilerin üzerine kurşun yağdırtan, bu arada, bir fincan kahve, yarım kilo toz şeker bulmayı bir serüvene dönüştüren bir başbakanı aynı zamanda hem özgürlük ve demokrasi kahramanı, hem de ‘asırların durgunluğunu ve yoksulluğunu yırtmak için yapılan iktisadi kalkınmanın benzersiz öncüsü olarak tanımlayan düşünürler... tören yürüyüşüne çıkmış gibidir!

“Bir yandan bilgi ve ölçüyü yadsımak phasına, herkes ülke tarihini kendi paşa gönlüne göre yeniden yazmaya kalkıyor, bir yandan da belleksiz bir toplum olduğumuz söyleniyor,” diye gülümseyen Yücel yaşasa anlattıklarına günümüzden de nice canlı örneği ekleyecekti!

Flaubert’in sevimli salakları, kendi kendisini, *“Her şey olayım*

derken hiçbir şey olmadı” diye eleştiren **Cyrano**’yu anımsatırlar. Özeleştirilerini yapamamışlardır. Çabaları yöntemden alabildiğine yoksundur...

Onlarla birlikte bizdeki salakları eleştiri masasına yatan Yücel ise özeleştiriden hiç uzak durmamıştır:

“Kendi uzmanlık alanımda bile, eksiklerimi hep gördüm, gizlemek için de fazla çaba harcamadım,” diyordu. Bilim adamı kimliği onu yöntemsizlikten kurtarmıştı. Türkçeyi doğru, güzel kullanamayan kalem arkadaşlarına acımasız eleştirileri vardı.

Kendisi de düşüncelerine, yazılarına hep büyük özenle çekidüzen vermiştir. Bu tutumuna uzak düşmek için yakarmıştı:

“Okur karşısına aksak bir dille çıkmama izin verme, Tanrım. Güzel yazmak bir yetenek işi, ama aksak yazı ortak özümüze değer vermediğimizi gösterir, ya da bu öze yabancı olduğumuzu.”

“Tanrım, söyleyimi görmemişler gibi süsleyerek güllünç düşme-me de izin verme.”

Çevresine yabancı, çağına uzak durmama çabasındaydı, ama hep daha ileriye bakıyordu:

“Dilimde ve düşüncemde çağırma tutsak etme beni, ama ondan çok da uzak düşürme.”

Tahsin Yücel bilgisi, duyarlılığı, sanatçı sezgisiyle, **“Salaklık önlenebilir mi?”** sorusunu kendi yaşamında işte böyle yanıtlamaya çalışmıştı. •

konurertop@butundunya.com.tr

Kaptan “Çalın” diyordu...
“Kemanlar çaldığına göre gemi batmıyor”
diye düşünenler...devrilen sancak
direklerini sorgulamadılar bile...
Ülkenin yurtseverleri, Atatürkçüleri,
cumhuriyete gönül vermiş aydınları...
Bu ülkeyi kuran güç, koca Türk ordusunun
komutanları, şerefli subayları...
Bilim adamları, hocalar, gazeteciler,
yazarlar alınıp götürüldüğünde...
Kemancılar çaldılar...
Hukuk, eğitim, bürokrasi çöktüğünde...
Üniversiteler, medya, sendikalar, devrimin
getirdiği kurumlar çöktüğünde...
Kemancılar çaldılar...
Bu, sıradan bir çarpma değildi...

Buzdağının görünmeyen yanı vardı...
Karanlık bir gecede devletin omurgası
parçalanıp, gövdesi gömülürken...
Dinleyin...
Titanic kemancıları çalmaya devam ediyor.
“Bir ülkenin neresinde hadise varsa,
nerede sorun, nerede acı, nerede isyan,
nerede rezalet, nerede kahr...
Oraya yetişmek gibi bir günahın ürünü
her bir yazı...
Yazılarım kaybolsun istemedim...
Onları emanet edecek en iyi yeri seçtim.
Kimler için yazdıysam onlara...
Size emanet yazılarım.”

-Bekir Coşkun-

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Evrensel Bakış Açısı
Gürbüz Evren

Galiçya Cephesi ve Türk Askerlerinin Ele Geçirdiği Rus Köyü

Çarlık Rusya ordusu, 1917 yılında, Doğu Anadolu'yu işgal altında tutarken, Türk askeri de, Avrupa sınırındaki son Rus köyü Mivra'yı ele geçirmiş, Rusya içine ilerlemeye hazırlanıyordu. Bu durum kimilerine göre kaderin bir cilvesiydi.

Birinci Dünya Savaşı'na, Almanya ve Avusturya-Macaristan'ın müttefiki olarak katılan Osmanlı Devleti'nin savaştığı cephelerden biri de Galiçya'dır.

Ancak Galiçya'da yaşananlar nedense çok fazla dikkat çekmemiş, bu cephede savaşan Türk askerleri ve katıldıkları muharebeler pek gündeme gelmemiştir.

Galiçya Polonya, Slovakya ve Ukrayna arasında kalan bölgedir.

Özellikle de, Polonya'nın, Karpat Dağları'nın kuzey yamaçlarına düşen kesimi Galiçya adıyla anılır.

1772 yılında, Polonya'nın paylaşılması sırasında bölge Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'na verilmişti. Bu yüzden de, Galiçya, Avusturya-Macaristan'ın doğu eyaleti olarak kayıtlara geçmişti.

Birinci Dünya Savaşı'nda Galiçya'nın özelliği, Rus ordularının Doğu Avrupa'da ilerlemeleri için

kontrolünü mutlaka ele almaları gereken stratejik bir bölge olmasıydı.

Aynı şekilde Almanlar için de, Rusya üzerine yürüyerek, bu ülkenin ordusunu batıdan bitirecek cepheydi.

Galiçya Cephesi'nde Ruslara karşı savaşılan ülkeler arasında bulunan Osmanlı'nın durumu hakkında bazı bilgiler vermekte yarar var.

22 Aralık 1914 ile 4 Ocak 1915 tarihleri arasında, Rus ordusunu Kafkasların da dışına atmayı plan-

lı olmak üzere ülkenin eğitimli, yetişmiş insan gücü oluşturunuyordu. Ocak 1915'te başlatılan ve beklenen sonucun alınamadığı Süveyş Kanalı harekâtında da önemli sayıda asker kaybedilmişti.

Söz konusu savaşlar, bitmekte olan imparatorluğun asker kaynaklarını da kurutmuştu. Bu nedenle bazı kesimler, öncelikle savunulması gereken Anadolu varken, uzak cephelere asker bulup göndermenin, intihar etmek olduğunu savunuyordu.

Bu koşullara ve görüşlere rağmen, Enver Paşa, Galiçya, Makedonya ve Romanya'ya 100 bin asker gönderilmesine karar verdi.

layan Sarıkamış Harekâtı büyük bir felaketle sonuçlanmış, yaklaşık 90 bin askerimiz, kış teçhizatının olmaması ve ağır kış koşullarının da etkisiyle Allahuekber Dağları'nda donarak şehit düşmüştü. Bu facianın ardından 1915 yılında, tarihimizin en önemli zaferlerinden biri olarak bilinen, Çanakkale Savaşları'nda, 211 bin askerimiz şehit düşmüştü. Şehitlerin yaklaşık 100 binini, başta öğretmen, Mülkiyeli ve tıbbiye-

Bu koşullara ve görüşlere rağmen, Enver Paşa, Galiçya, Makedonya ve Romanya'ya 100 bin asker gönderilmesine karar verdi. Karara karşı çıkanlar arasında Mustafa Kemal de vardı. Osmanlı'da görev yapan Alman kurmay subayları da, alınan kararın yanlış olduğunu söylüyordu, ancak geriye dönüşü sağlayamadılar.

Kısacası Galiçya, kimine göre Almanları korumak için binlerce askerimizin feda edildiği, kimilerine göre de Türk ordusunun kahramanlığının bir kez daha dünyaya gösterildiği uzakta kalmış bir cepheydi.

Galiçya Cephesi için yaklaşık 33 bin askerden oluşan 15. Kolordu görevlendirildi. Eldeki en iyi silahlarla donatılmış Kolorduya, ordunun en seçkin subay ve tecrübeli askerleri

verildi. Kolordunun temelini ise Çanakkale’de büyük başarılar kazanmış tümenler oluştuyordu.

Galiçya’da savaşacak Kolordunun silah ihtiyacını Almanya, yiyecek ve levazım ihtiyacını ise Avusturya-Macaristan karşılayacaktı.

Cephede yaralanan Türk askerlerinin tedavisinin de, Avusturya’daki hastanelerde yapılması kararlaştırıldı. Kolordunun olası asker ihtiyacı da, Balkanlar’daki Müslümanlar arasından karşılanacaktı.

Galiçya’ya gitmek üzere 21 Temmuz 1916’da yola çıkan Kolordu, Ağustos ortalarında cepheye ulaştı.

Türk askerinin bölgeye gelmesi en çok Polonyalıları çok sevindirmişti. Çünkü uzun yıllardır Rusların kontrolünde olan ülkelerinin yeniden özgürlüğe, Türklerin tekrar bölgeye gelmesiyle kavuşacağını düşünüyorlardı. Bu nedenle “Türk askerleri günün birinde Vistül Nehri’nden atlarına su içirirse yeniden özgür oluruz” sözü Polonyalılar arasında çok yaygındı.

Birinci Dünya Savaşı’nın ilk yıllarında, Rus ordusunun saldırıları sırasında Avusturya-Macaristan ordusundan yaklaşık 100 bin asker Ruslara esir düşmüştü. Karpat Dağları’na çekilmek zorunda kalan Avusturya-Macaristan’ın imdadına

Mehmetçik Galiçya’da

Almanya yetişerek, Rus tümenlerinin daha fazla ilerlemesini engellemişti.

Bölgeye giden 15. Kolordu da, Galiçya’da yeni bir savunma hattı kuran Alman Güney Ordusu’nun emrine verilmişti.

Türk askeri, 16 Ağustos’ta geldiği cepheye yerleşmeye çalışırken, 22 Ağustos’ta Rusların saldırısıyla karşılaştı. Ancak asıl taarruz 2 Eylül’de başlayacak, siperlerinde tutunamayan Türk ve Alman askerler, gerideki savunma hattına çekilmek zorunda kalacaktı. Rusların şiddetini artıran saldırıları karşısında dayanmak zorlaşınca Alman Güney Ordusu’na, 5 Eylül’de 15 kilometre geriye çekilme emri verildi. Geri çekilme, Türk ordusunun alışık olmadığı bir manevraydı. Bu nedenle en çok kayıp bu sırada verildi.

Yazıyı, yaşanan sayısız çatışmayı anlatan bir belgeye dönüştürmeden sadece özet vermeye çalışacağım.

Rusların, 5, 7, 15 ve 17 Eylül’deki saldırıları, Türk askerlerinin müthiş direnişi sayesinde önlendi.

Direnişin faturası ise ağırdı, çünkü 33 bin mevcutlu 15. Kolordu, Galiçya'ya geldiği 16 Ağustos'tan 22 Eylül'e kadar geçen zaman içinde 95 subayını ve 7 bin erini kaybetmişti.

Bu tarihten 6 Ekim'e kadar olan sürede Rusların şiddetli saldırıları karşısında, Almanlar tutunamayıp geri çekilmiş, ancak Türkler büyük kayıplar pahasına mevzilerini terk etmemiş, hatta bazı yerlerde karşı

saldırıya geçerek birçok noktayı ele geçirmişti. Bu direnişin faturası da ağır olmuş, 3 binden fazla kayıp verilmişti.

Ekim ayının ortalarından itibaren özellikle de Kasım ve Aralık'ta, bölgede ağır kış koşulları etkili olmaya başladı. Çatışmaların azaldığı bu dönemde, 15. Kolordu'nun cepheyi koruyan en önemli güç haline geldiği görüldüğü için Almanya ve Avusturya-Macaristan'dan Türk askerlerine yeni silahlar gönderildi. Makineli tüfeklerin ve yeni el bombalarının kullanılması konusunda da Türk askerlerine eğitim verildi.

Yeni yıl 1917'ye girildiğinde ise Ocak ayından itibaren Rus ordusunda yılgınlık olduğu anlaşıldı. Tam da bu sırada, 4 Ocak'ta, Şehzade Abdurrahman ve Osman Fuat, Galiçya Cephesi'ndeki Türk askerine moral vermek için bölgeye geldiler. Birlikleri ziyaret edip, görüşmeler yaptılar.

25 Ocak ile 5 Mart arasında ise karşılıklı taarruzlar yapıldı, tepeler, mevkiler sık sık el değiştirdi. Bu arada, Mart ayından itibaren, Rusya'daki karışıklıklar ve Çar'a karşı yükselen Bolşevik isyanı nedeniyle Rus askerleri arasındaki huzursuzluk artmıştı. Öyle ki, birçok asker siperlerini terk ediyor ya da savaşmak istemiyordu. Bu düşüncelerini de, Türk ve Almanlara seslenerek, savaşın anlamsızlığını anlatıp, çatışmaya son verelim çağrılarını

Türk birliklerinin, Alman Güney Ordusu kurmaylarının büyük takdirini toplayan direnişi, Rusların savaşıma azmini iyice kırdı.

yaparak ifade ediyorlardı. Durumun daha da kötüleşmesinin önüne geçip, askerin dikkatini savaşa çekmeye çalışan Rus generaller, Türk birliklerinin bulunduğu noktalara Haziran ayından itibaren çok şiddetli top ateşi başlattılar. Önemli kayıplar

vermesine rağmen büyük bir direniş gösteren 15. Kolordu, karşı saldırıya geçip Rus piyadelerinin ilerleyişini durdurdu.

Türk birliklerinin, Alman Güney Ordusu kurmaylarının büyük takdirini toplayan direnişi, Rusların savaşıma azmini iyice kırdı. Galiçya'daki Türk askerinin büyük kayıplar vererek savaşmasının sonuçları ise 20 Temmuz'dan itibaren alınmaya başlandı. Alman-Avusturya-Macaristan ve Türk birlikleri, 21 Temmuz'da, sabah saatlerinde büyük bir saldırı başlattı. Birkaç gün sonra da, Rusların geri çekildiği anlaşıldı. Temmuz ayının sonuna

kadar geri çekilişi takip edilen Rus ordusu, Rusya'nın sınırındaki son köyü olan Mivra'ya ulaşarak, burayı koruma düzenine geçti. Köyü alma görevi ise Türk Kolordusunun 20. Tümenine verildi. Bu, Türk askerinin Galiçya'daki son görevi olacak ve köy Ruslardan kısa bir sürede alınacaktı.

Sarıkamış Felaketi sonrasında Rus ordusunun Doğu Anadolu'daki birçok bölgemizi işgal etmesinden yaklaşık 1,5 yıl sonra, Türk Kolordusu da, Rusya'nın Avrupa sınırındaki son köyünü ele geçiriyordu.

Bu olayı kaderin Rusya'ya acı bir cilvesi olarak yorumlayan Rus 11. Tümeniden Yarbay Vasiliy Cvarkov hatıralarında, “Askerimiz, Osmanlı'nın doğu illerindeyken, Türk askerinin batıya açılan sınırlarımızdaki son köyümüz Mivra'yı da alıp ilerlemesi, tarihimize utanç olarak geçecek” diyordu.

Türk birlikleri buradan Zebruç Nehri'nin batısına doğru ilerleyişine devam etti. Ruslar nehrin karşı kıyısında savunma pozisyonu almakta zorlanırken, 31 Temmuz'da 20. Tümenine harekâtı sonlandırma talimatı geldi.

Hemen ertesi gün İstanbul'dan gelen emirle, 15. Kolordu, 1 Ağustos 1917 tarihinden itibaren geri dönmeye başladı. Birliklerin İstanbul'a dönüşü 26 Eylül'de tamamlandı.

Galiçya Cephesi'nde, bir yılı aşan savaşta yüzlercesi seçkin subay toplam 15 bin asker kaybedildi.

Türk Kolordusunun kahramanlığı ve başarıları sadece Padişah tarafından değil, müttefiklerce de ödüllendirildi. Alman İmparatoru, 22 Ocak 1917'de, Almanya Demir Salip Nişanı ve madalyalarını gönderdi. Avusturya-Macaristan İmparatoru da, Kolorduya Özel Madalya verdi.

Galiçya Savaşı sırasında Rus ordusuna destek için Kafkaslardan getirilen Türkmen birliklerine komuta eden ve Sarıkamış'ta da görev yapmış topçu Albay Dimitriy Mayewski, Galiçya'daki başarısızlıklarını öncelikle Türk Kolordusunun direnişine bağlıyordu. Rus Genelkurmayı'ndaki 25 Ocak 1917 tarihli raporunda, “*Türk askerleri Sarıkamış'ta donarak yok olmasaydı, bizi geri çekilmeye mecbur ederlerdi. Ancak orada yapamadıkları işi Galiçya'da yaptılar. Alman ve Avusturyalılar bile Türklerin Galiçya'da başarısız olacağına inanmış, gelmelerini istememişti. Rus Genelkurmayı da aynı hataya düştü. Öyle ki, taarruzların büyük bir bölümünü, Türk kolordusuna bağlı tümenlerin, alayların koruduğu cephe hattı üzerinden yaptı. Ancak zayıf gördüğümüz Türk askerinin direncini kıramadık. Almanlar siperleri boşaltırken, Türkler ağır top ateşimize rağmen yerlerinde kaldılar*” demektedir.

Türk askerinin Galiçya'daki kahramanlıklarını, yeni bir yazıda Alman, Avusturyalı ve Rus komutanların hatıraları ile raporlarından aktaracağız. •

gurbuzevren@butundunya.com.tr

Sen yoksun.
Ve ben, bir Şeye yaramayı boşu boşuna bekleyen boş posta kutusu
gibi tozlanıp duruyorum burada.

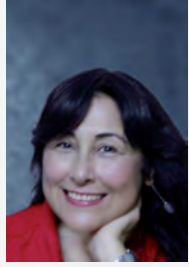
Şimdi: Üzünç.
Şimdi, geçmiş gitmiş bir trenin hiç de uzaklaşmak istemeyen
o doyulmaz kokusu güzel güzel girmiş olsun aramıza.
Evet ama, niçin bir tren?..
Akasya ile tren kokusuna benziyor çünkü yoksunluk.
Kalmış akasya.
Gitmiş tren kokusu...

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Yaşamdan Yansımalar

Nuray Bartoschek

**Çağımızın
Gizli
Tehlikesi**

Kanıksamak

Eğer yaşıntınız boyunca defalarca sivrisinekler tarafından ısırıldıysanız sonunda kanıksarsınız ve artık canınızı sıkmaz. Bu demektir ki, artık olağan karşılayacak denli alışırsınız.

Türk Dil Kurumu “Çok tekrar-lama sebebiyle etkilenmez olmak, alışmak.” olarak tanımlıyor kanıksama sözcüğünü.

Duyduğunuz, okuduğunuz, izlediğiniz, tanık olduğunuz olaylar en son ne zaman sizi “Bu gerçek olamaz!” diye isyan ettirecek denli

sarstı?

Gün boyunca farklı kanallardan bize ulaşan savaşlar, cinayetler, cenazeler, taciz ve şiddet olaylarını içeren haberlerle neredeyse kuşatıldığımızın ayırında mısınız?

Peki, bu kuşatmanın usulca kanımıza karışan bir uyuşturucu gibi yavaş yavaş ruhumuzu, tüm benliğimizi sardığının, giderek insanlığını elimizden almakta olduğunun kaçımız farkındayız gerçekten?

Medyada ilk kez savaşın acımasız yüzüne tanık olduğunuzda

neler duyumsamıştınız, yüreğiniz nasıl isyanla kabarmıştı anımsıyor musunuz?

Ya ilk cinayet? Aile içi şiddet?

Duyduğunuz ilk taciz, tecavüz olayı karşısındaki tepkinizi anımsayabiliyor musunuz?

İlk büyük soygun, dolandırıcılık?

Sınırları geçmeye çalışırken yaşamını yitiren göçmen ve mültecilerin yaşam öykülerini ilk kez duyduğunuzda sizin de gözlerinizden yaşlar süzüldü mü?

Sahile vuran cansız çocuk bedeninin hepimizi insanlığımızdan utandıran görüntüleri henüz belleklerimizden silinmemişken dalgalar kaç minik bedeni daha kıyılara bıraktı usulca biliyor musunuz?

İlk bomba patlamasında onlarca kişinin yaşamını yitirmesi karşısında duyumsadığınız korku, panik, öfke, isyan duyguları hâlâ aynı tazeliliğini koruyor mu içinizde, yoksa ikinci, üçüncü bombalardan sonra yavaş yavaş olağan mı görünmeye başladı her şey?

Sürekli şiddet içeren oyunları oynayarak, programları izleyerek şiddeti kanıksayan çocuklar ellerinde silahla cinayet işlediklerinde şaşırılmaya hakkımız var mı gerçekten?

Zaten, bu şaşkınlık da ikinci, üçüncü cinayete dek sürüyor en fazla, sonra yine kanıksamanın verdiği uyuşmuşlukla sıradan bir beşinci sayfa haberi gibi okuyup, izleyip, yaşantımıza devam ediyoruz.

Şiddetin kanıksanmış olması

en az şiddet denli ürkütücü değil mi sizce de? Ölüm, cinayetler, tacizler, yalanlar, dolanlar o denli kanıksandı ki, artık neredeyse herkesten her şeyi bekler, her şeyi olağan karşılar olduk. Bizi şaşırta-cak bir şey kalmadı sanki.

Doğrular ve yanlışlar o denli iç içe girdi ki kavramlar anlamını yitirmeye başladı. Üç yanlış bir doğruyu değil, üç doğruyu yok ediyor. Kötülük, bencillik, hırslar zirve yaparken, insanlık hızla değer kaybediyor.

Ben hâlâ insanlığa ilişkin umutlarımı yitirmek istemiyorum ve hep birlikte birbirimizi sarsarak “kanıksama” dediğimiz bu genel anestezinin etkisinden kurtulacağımıza inanıyorum.

Büyük değişimler yakın çevremizle başlar. Kendimizi, çocuklarımızı, eşimizi, dostumuzu kanıksamanın pençelerinden kurtararak insanlığımızı anımsamak ve sahip çıkmak için şiddet, yalan, dolan içeren her türlü medya yayınından uzak durmaya ne dersiniz? Son teknoloji silahlarıyla üstümüze yürüten şiddete kapılarımızı kapatıp, sevgiye, barışa açalım yüreğimizi. Dünyanın her hangi bir yerinde hayatını yitiren bir çocuk için yine yaşlar süzülün gözlerimizden insanca. Dünyayı ve insanlığı barış ve sevgi kurtaracak, savaş ve şiddet değil. Siz de benim gibi kanıksayamayanlardanansanız umut var demektir dostlar!•

nuraybartoschek@butundunya.com.tr

TRT'nin İkinci T'si Artık Konuşuyor

TRT'nin TV yayını resmi nitelik taşıyacak, bir anlamda Türkiye'nin sesi görevini üstlenecekti. Türk TV'sinin diplomatik ve politik yönden önemi büyük, hem de çok büyük olacaktı. Bu da, TV'nin başlaması yolunda önüne dikilen engellerden biriydi. Ancak, Almanlar bize bir TV istasyonunu âdeta bağışlayınca... TV de elini kolunu sallayarak geldi ve başköşeye oturdu.

Aslında TV'ye karşı çıkılmasında da bir yumuşama başlamıştı. Şöyle ki, Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda TV'nin ekonomimiz

için pahalı olduğu görüşü savunulmuşken, İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda TV şebekesinin kurulmasının "beşer yıllık üç plan döneminde gerçekleştirilmesi" kararlaştırılmıştı. Yani, yuvarlak hesapla 15 yılda kurulacaktı TV. Dönemin DPT müsteşarı **Turgut**

Özal, aynen şöyle diyordu:

"Endişelerim var. Televizyon büyük çapta ithalata dayalıdır. Dolayısıyla döviz harcamalarına

Turgut Özal

sebebiyet verecektir.”

Bu arada bir yandan da TRT, bazı teknisyenlerini Almanya’ya göndererek gerekli eğitimi görmelerini sağlamaya başlamıştı. Yani TV artık uzak ufuklarda değil, hayli yakınlarda görünüyordu. Gerçekten de beklenmediği anda geliverdi.

TRT’nin ilk genel müdürü, saygın bir kişi, değerli bir insan **Adnan Öztrak**’tı. TRT-TV’nin

Adnan Öztrak

yayına başlamasında büyük emeği geçenler arasında **Altamur Kılıç** ve **Prof. Dr. İsmet Giritli** unutulamaz.

Aslına bakarsanız TRT-TV’nin bu

ilk deneme yayını 31 Ocak 1968’de başlamayacaktı. Daha sonra olaylara yakından tanık olanlardan duyup öğrendiğimize göre bu başlayış bir “dil sürçmesi”nden doğmuştu.

Nasıl mı? Dinleyin bakın. O yıllarda Ankara’da haber konusunda neredeyse kuşları bile görevlendirerek olayları kaçırmayan bir gazeteci arkadaşımız, TV’nin yayına başlaması tarihinin nasıl saptandığını, bir yazısında şöyle anlatıyor.

“Prof. Dr. İsmet Giritli, ‘Bu konudaki çalışmalarımızı en kısa sürede tamamlamak üzereyiz’ tümcesini değişmez bir yanıt olarak, 1966 yılının başından 1967 yılının

sonuna değin, galiba en az 999 kez yinelemek zorunda kalmıştır. Çünkü **Prof. Dr. İsmet Giritli** o yıllarda TRT Yönetim Kurulu Başkanı idi ve gazetecilerin değişmez sorusu karşısında o günlerde bu tümceden başka kullanabileceği bir yanıtı yoktu. Gazetecilerin, bir ağaçkakan sabrı ve ısrarıyla TRT Yönetim Kurulu Başkanı’na ayda birkaç kez sordukları bu değişmez soru ise ‘Türkiye’de televizyon yayınının ne zaman başlayacağı’ idi. Prof. Giritli, 1967 yılının son ayında bu soru kendisine belki de bininci kez sorulduğunda değişmez soruya ilk kez değişik bir yanıt vermeye hazırlanmanın heyecanıyla bir ‘dil sürçmesi’ yaşayınca ‘kesinlikle gelecek yıl’ diyeceği yerde ‘kesinlikle gelecek ay’ deyince TRT de Yönetim Kurulu Başkanı’nı yalnızca çıkarmayayım diye kolları sıvadı ve gerçekten yayın ‘gelecek ay’, 1968 Ocak ayında başladı.”

1 Kuruluşluk Tv Bütçesi

Türkiye’de TV resmi olarak 31 Ocak 1968 tarihinde başlamıştı ama, ondan önceki günlerde, daha doğrusu gecelerde de sadece ilgili

TRT-TV çalışanlarının izleyebildiği “kapalı devre yayınlar” yapılmıştı. Sporcu deyimiyle “antrenman” yani. 13 Haziran 1966’da böyle bir kapalı devre yayınında Bülent Varol (sonraki yıllarda TRT’nin 2 numaralı yöneticiliğine kadar yük-

Prof. Dr. İsmet Giritli

TRT'nin ilk yayını (31 Ocak 1968)

selecek olan TV'mize çok emeği geçmiş) ile **Gülseven Güven**'in hazırladığı Şiir ve Müzik programı bu şekilde tarihe geçecek yayınlardan biri olmuştu. Yine TV'de yıllarca çaba harcamış bir başka arkadaşımız, **Ünlen Demiralp**'ın hazırladığı Haberler de kaydadeğer hazırlık yayınlarındaydı.

Resmi yayın 1968'in ilk ayının son akşamı başlamıştı ama, bugüne kadar TRT bütçesinde TRT'nin "ikinci T harfi"ne, evet evet, "Türkiye Radyo Televizyon Kurumu"nun kısaltılmış adı olan TRT'nin ikinci "T" harfine, yani Türkiye Televizyonu için ayrılan para ne kadardı, bilir misiniz? Sıkı durun! Açıklıyorum: "1 Kuruş!!!" Yazıyla: Bir Kuruş!!!

Şahsen gözümle görmedim. Görenlerden duydum, ilgililerden öğrendim, yetkililerden bilgi aldım; bir kurumun faaliyet bölümlerinden

biri daha sonra işleme-ye başlayacaksa devlet bütçesinde usulen böyle yapılır, "sembolik olarak "1 Kuruş" konurmuş genel bütçeye. O günleri yaşayan bir yetkili şöyle açıklamıştı:

"Bütçe tekniği çok ilginçtir. Bir konuda herhangi bir nedenle bütçeye az bir para konur, usulen... Ama fasıllar, maddeler arasında aktarma yapılarak buradaki

para bir başka yere geçebilir. TRT bütçesi gündeme geldiğinde de aynı durum bahis konusu olmuştur. TV'ye karşı olanlar ya da siyasi nedenlerle başlamasını istemeyenler

**TRT'nin ikinci
'T' harfine,
yani Türkiye
Televizyonu için
ayrılan para
ne kadardı,
bilir misiniz?
Sıkı durun!
Açıklıyorum:
I Kuruş!**

*bütçe oyunlarına başvurmuşlardı. Bu, TV'nin bir gün TRT bünyesinde başlayabileceğini, ama yakınlar-
da öyle bir ümidin var olmadığını
göstermek anlamına geliyordu.*

TV'den yana olanlar ise 1 Kuruş da olsa bütçede yer almakla TV konusunda bir şeyler yapılabileceği inancını taşıyorlardı. Gerçekten de yapıldı. Hem de 'bir şeyler' değil 'çok şeyler' yapıldı. Daha ne olsun: 1 kuruşluk bütçesi olan TV yayına başladı!!! Ancak ilk televizyoncular, bütçede sadece 1 kuruşluk kaynak bulunduğu için ilk günlerde çok çırpındılar. Bürokrasinin labirentlerinde çıkış yolları aradılar, fasıldan fasıla para aktarmanın becerisini keşfederek TV'mizin yayına geçmesini sağladılar. Şimdi o günlerde çektiğimiz bu zorlukları anlatmak, o günleri yaşamaktan zordur. Çünkü ne söylesek inandırmamız güçtür. Gerçek budur: Öylesi yasal engeller arasında TV'mizin öncüleri inanılmazı başarmışlardır."

Bugün dünya çapında bir TV olayından söz edildi miydi, "Ooo, Amerika bu. Tabi orada olur" denir. Doğrudur, ABD'de TV yıldırım hızıyla gelişmiştir. Amma... Bir de dönüp şöyle gerilere, çok gerilere baktığımızda Amerikalı'ların da bu başdöndürücü ilerlemeyi bir anda gerçekleştirmedini görüyoruz.

Örnek mi istiyorsunuz? Dinleyin, bakın!

Ünlü CBS kanalının Yönetim Kurulu Başkanı William Paley, bir gün Medya'nın karşısına çıkıp da "Çok yakında haftada yedi gün yedişer saat yayın yapacağız. Evet, her gün tam yedi saat yayın..." dediğinde yılın bombası patlamıştı.

William Paley

Her gün yedi saat TV yayını!!! Ne muhteşem bir olaydı bu!!!"

Bizde ilk TV yeni başlarken "Haftada kaç gün? Günde kaç saat?" sorusu fazla sorulmuyordu. Bizim için önemli olan, TV'nin başlamasıydı sadece. Amerika'da her gün yedi saat TV yayını heyecan uyandırmıştı. Bizde ise yıllardır tek dilediğimiz, "Şu TV denen şeyi dünya gözüyle görebilmek"ti. "Haftada bir gün"le başladı bizim TV. Gerekçe akla çok yakındı: "Bu işte çok yeniyiz. Teknik olaraklarımız kısıtlı... TV için eğitim henüz istenen düzeye yükselmiş değil. Bütçe hayli dar. Bu nedenlerle haftada birden başlayıp ağır ağır arttırmak daha doğru."

Bu düşünce önceleri çok taraftar toplamıştı ama insanoğlu buldu mu fazlasını istemez mi? TV'de de öyle oldu. "Hiç değilse haftada iki gün" önerisi çarçabuk taraftar buldu. •

halitkivanc@butundunya.com.tr

Kültür ve Sanat Dünyasından
Tekin Özertem

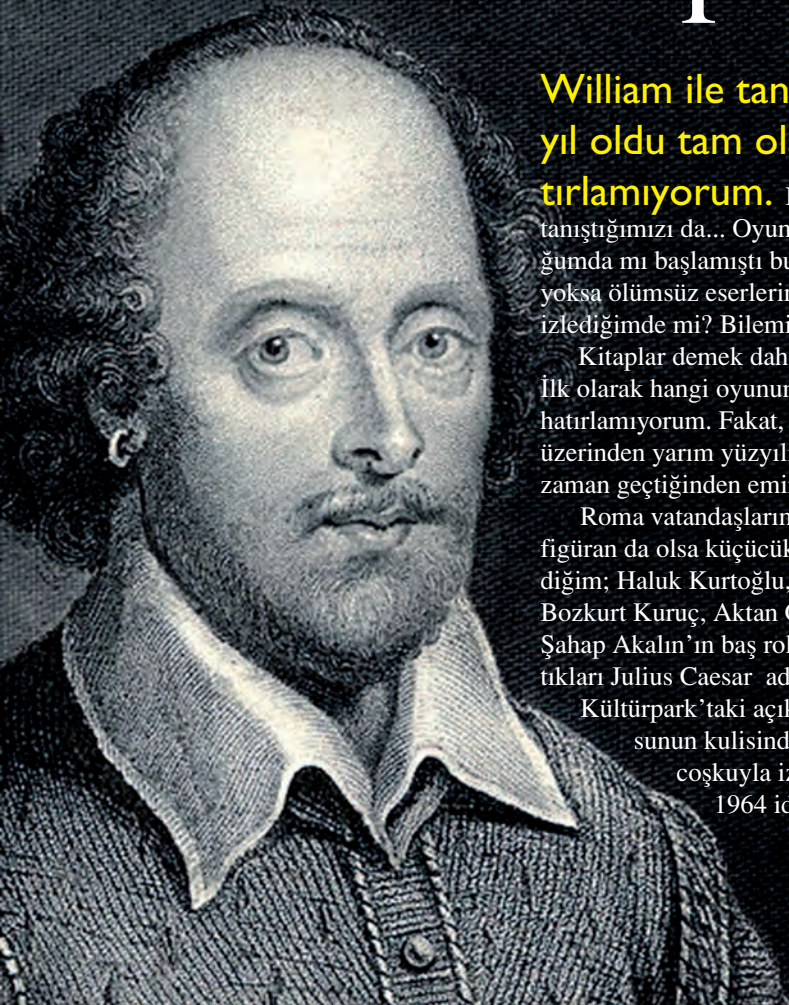
Arkadaşım William Shakespeare

William ile tanışalı kaç yıl oldu tam olarak hatırlamıyorum. Ne zaman nasıl tanıştığımızı da... Oyunlarını okuduğumda mı başlamıştı bu arkadaşlık yoksa ölümsüz eserlerini sahnede izlediğimde mi? Bilemiyorum.

Kıtaplar demek daha doğru olacak. İlk olarak hangi oyununu okuduğumu hatırlamıyorum. Fakat, tanışmamızın üzerinden yarım yüzyılı aşkın bir zaman geçtiğinden eminim.

Roma vatandaşlarından biri olarak figüran da olsa küçücük bir rol üslendiğim; Haluk Kurtoğlu, Savaş Başer, Bozkurt Kuruç, Aktan Günalp ve Şahap Akalın'ın baş rollerini paylaştıkları Julius Caesar adlı oyunu İzmir

Kültürpark'taki açık hava tiyatrosunun kulisinden her akşam coşkuyla izlediğimde yıl 1964 idi...

(soldan) Haluk Kurtoglu, Savaş Başer, Bozkurt Kuruç, Aktan Günalp ve Şahap Akalın

Sevgili Haluk Kurtoglu'nun Julius Caesar'ın naaşı önünde, Antonius'un ağzından Romalılara, *"Dostlar, Romalılar, vatandaşlar! Beni dinleyin; ben buraya Sezarı övmeye değil, gömmeye geldim. O benim dostumdu. İnsanın ettiği kötülük yaşar ardından, iyilikleriyse toprağa gömülür. Bırakalım Sezar için de öyle olsun..."*^[1] deyişi hâlâ kulaklarımda. Oyunun son günlerinde ayağını burkup incitmiş, alçılı ayağı ve baston ile sahneye çıkarak sürdürmüştü o unutulmaz oyununu.

William Shakespeare'i, gelmiş geçmiş en büyük oyun yazarı ve şairlerinden birini ilk adı ile anmamı kınamayın. Çünkü o benim kendisinden razı olduğum çok şey öğrendiğim gerçek dostlarımdan biri. Evlatlığı Brutus'un sırtından hançerlediği Caesar'ı önce lanetleyen; Marcus Antonius, Caesar'ın bütün mirasını kendilerine bıraktığını söyledikten sonra çark edip katillerini lanetleyen Romalılardan öğrendim halkların küçük çıkar düşkünlükleri ile dönemliklerini. Bunu bana Shakespeare öğretti.

Kral Lear ve Romeo Juliet ile

gerçek sevgi ile aşkı; zavallı Desdemona'nın hayat ışığını yok yere söndüren Othello'dan kıskançlığın nasıl bir bela olduğunu, Macbeth ile ihtiras ve ihaneti, Hamlet'ten kuşkunun insanın içini nasıl kemirdiğini, cesareti, baskıdan yılmamayı, haksızlığa karşı koymayı, adil olmayı; doğumdan ölüme uzanan yolculuğumuz boyunca üzerinde yürüdüğümüz yolun, yan yana ve art arda

Kral Lear ve Romeo Juliet ile gerçek sevgi ile aşkı; zavallı Desdemona'nın hayat ışığını yok yere söndüren Othello'dan kıskançlığın nasıl bir bela olduğunu, Macbeth ile ihtiras ve ihaneti, Hamlet'ten cesareti, baskıdan yılmamayı, (..) hep onunla olan birlikteliklerimiz sayesinde öğrendim.

dizilmiş siyah, beyaz taşlarla döşeli ve tuzaklarla dolu olduğunu hep onunla olan birlikteliklerimiz sayesinde öğrendim. Bunun için ona, onunla olan dostluğuma dayanarak rahatlıkla William diyebiliyorum.

Bu değerli dostumun aynı gün doğup yine aynı günde öldüğünü bilmem bileniniz var mı? Şaka gibi... Evet, şaka gibi, ama gerçek. Dünya tiyatro tarihine yön verenren, bir çığır açan arkadaşım; 23 Nisan 1564 yılında doğmuş ve yine bir 23 Nisan günü, 23 Nisan 1616'da hayata veda etmiş. Sevinç ile hüznün aynı güne denk gelmiş. Geçtiğimiz 23 Nisan günü doğumunun 451. ölümünün 400. yılı idi.

Hayır, ölüm sözcüğünü sevmедim. Geri alıyorum. Onun yerine Dünya sahnesi üzerindeki rolünü hakkı ile oynayıp, siyah frizlerlerin^[2] örtülü karanlığını aydınlatan; oyun boyunca hiç sönmeyen ışığa doğru yürüyüşünün 400 yılı demek daha yakışık alacak. Biz tanıştığımızdan bu yana da az değil, 60 yıl geçti aradan. Dostluğumuz o günden bugüne artarak sürüp gidiyor...

Dünyanın bir sahne, biz insanların bu sahne üzerinde birer oyuncu olduğunu ilk kez Shakespeare söyledi. Tanıyıyım. İnanmayanlar "Size Nasıl Geliyorsa Öyledir" ve "Beğendiğiniz Gibi" diye dilimize çevrilen "As You Like It" adlı eserine bakabilirler. Onun, "Bütün dünya bir sahnedir / Ve bütün erkekler ve

kadınlar sadece birer oyuncu; girerler, çıkarlar. / Bir kişi bir çok rolü birden oynar..." sözleri bana Türk tiyatrosunun önemli bir kilometre taşı olarak anılacak sevgili Haldun Taner'in Sersem Koca'nın Kurnaz Karısı adlı oyunundaki Tomas Falsulyeciyan'ın sözlerini hatırlatır:

"Zaten aktör dediğin nedir ki?"

Shakespeare'in Londra'daki ilk tiyatro binası: The Globe

Oynarken varızdır, yok olunca da sesimiz bu boş kubbeye bir hoş seda olarak kalır. Bir zaman sonra da unutulur gider. Olsa olsa eski program dergilerinde soluk birer hayal olur kalırız. Göröörüm, hepiniz gardoroba koşmaya hazırlanırsunuz. Birazdan teatro bomboş kalacak. Ama teatro işte o zaman yaşamaya başlar. Çünkü Satenik' in bir şarkısı şu perdelere takılı kalmıştır. Benim bir tiradım şu pervaza sinmiştir. Hıranuşla Virginia'nın bir diyalogu eski kostümlerden birinin yırtığına sığınmıştır. İşte bu hatıralar o sessizlikte saklandıkları yerden çıkar, bir fıslıltı halinde sahneye dökülürler.

Artık kendimiz yoğuz. Seyircilerimiz de kalmadı. Ama repliklerimiz fısıldaşır dururlar sabaha kadar. Gün açarır; temizleyiciler gelir, replikler yerlerine kaçışır... Perde !"

Evet, perde! Sihirli bir sözcük perde. Kimi zaman bir başlangıç, kimi zaman bir son. Shakespeare'in deyişi ile size nasıl geliyor ise öyle. Onun yaşamında ve sonrasında kimbilir kaç kez açılıp kapandı tiyatroların perdeleri. Bunu bilmek mümkün değil. Kimse bilemez. Dünyanın hemen hemen her diline çevrilmiş, perde açıp kapatmayı gereksinmeyen eserlerinin kaç kez oynanıp sahnelendiğini de. Ama benim bildiğim, hem de çok iyi bildiğim çok önemli bir şey var: Shakespeare'i tanımamanın, bilmenin büyük bir eksiklik, bir kayıp olduğu... Sonelerini okumamış olanlara da Shakespeare'i daha yakından tanımak için sonelerini okumak gerektiğini hatırlatmak isterim.

Shakespeare'i tanıdıktan yıllar sonra, Talat Halman'ın çevirisiden okudum Shakespeare'in sonelerini. Sone, iki dördütlü ve iki üçlünden oluşan, on dört dizeli Batı'ya ait bir şiir türü. Rönesans İtalyasında oluşan bu tür, Shakespeare'den önce gelişip yaygınlaşmış İngiliz şiirinde. Olgunlaştıran, lirik şiir aracı kıvamına getiren Shakespeare olmuş.

İngiliz edebiyatının en ünlü şiir dizileri olduğu söylenen sonelerini onaltıncı yüzyılın sonlarında yazmış Shakespeare. Bu sonelerin tümünü büyük bir yetkinlikle: "Shakespeare,

Shakespeare'i daha iyi tanımak için sonelerini okumak gerektiğini hatırlatmak isterim

Tüm Soneler" adı ile dilimize kazandıran da Talat Halman. Kitabının

ön sözünde de bu sonelerin bazılarının şairin kişiliğine ışık tuttuğunu ve insan ruhunun bir çok boyutlarını yansıttığını söylüyor. Gerçekten öyle olduğunu da sonelerini okuduktan sonra anlıyor insan.

William, sadece bir şair değil. Bir devrimci. Bu da en sevdiğim yanlarından biri. Öyle oklu yaylı, mızraklı gürlü bir devrim değil onunkisi. Yüz yılların geleneğini, kurallarını ters yüz eden bir devrim.

Aristoteles^[3] koymuştu işin kurallarını M.Ö 350'li yıllarda:

Bir tiyatro eserinde trajik olan ile komik olan içiçe yan yana gelemmez, ele alınamaz diye. Bununla da kalmamış üç birlik kuralı olarak bildiğimiz o üç kuralı sıralamıştı peş peşe: **1. Yer birliği. 2. Zaman birliği 3. Konu birliği** diye. Peşlerine de eklemişti bunlar asla değiştiremez, değişmemeli diye.

Aristoteles'e göre oyunlar tek bir yerde/mekanda, aynı gün içinde

geçemeli ve konuları tek bir olay ile sınırlı olmalıydı. Tiyatro yazınının böyle sınırlamış ve böyle sürüp gitmişti oyun yazarlığı yüz yıllar boyu. Bu kuralları görmezden gelip, aldırmayarak altüst etti Shakespeare! İsteyen istediği gibi yazabilir, söyleyebilir dedi.

Yıllar içinde onu daha yakından tanıdıkça köle ticaretini aşağılayan dostumun Türklere, Müslümanlığa ve Yahudilere karşı olan ön yargılı tavrı beni oldukça şaşırttı. Hamlet, Othello, II. Richard ve III. Richard ve Venedik taciri adlı eserlerini okuduktan sonra şaşıp kaldım bu sapkın ön yargılarına. İrkildim. Bozuldu azıcık aramız. Ama çağının koşullarını; 1290 yılında I. Edward tarafından İngiltere'den Yahudilerin sürgün edildiklerini, ancak onyedinci yüzyılda İngiltere'ye dönbildiklerini; Kudüs'ü ele geçirmek amacıyla gerçekleştirilen Haçlı Seferleri'ni sürdürebilmek için Papalar başta olmak üzere Hristiyan din adamlarının kışkırttığı İslam karşıtı söylemleri okuyup öğrenince kavradım bu ön yargıların nedenlerini... Kızgınlığım geçiverdi.

İnsan, yıllar geçince daha çok anlamaya gayret ediyor arkadaşlarının, dostlarının hatalarının gerekçelerini; daha bir anlayışlı daha bir hoşgörülü oluyor. Arkadaşım William ile aramıza giren soğukluk bu nedenle yok olup yeniden sevgiye dönüşebildi. Bu sayede ulaşabildim sanatın günlük siyaset ve küçük politik çıkarlara alet edilmemesinin gerektiği düşüncesine. Sanat

ve siyasetin birbirinin ayrılmaz bir parçası olması bu gerçeği değiştirmiyor. Uzun soluklu olması için günlük siyaset ve küçük politikalara alet edilmemesi değinmek istediğim..

Arkadaşım, William Shakespeare aramızdan ayrılalı dört yüz evet, tam dört yüz yıl geçti. Onun hâlâ aramızda yaşıyor olmasının sırrı: zamanında kusur sayılmayan, beni şaşırtan sözünü ettiğim ön yargıları dışında insanı her yönü ile kucaklayabilmiş ve tüm zamanları içeren siyasete ilişkin yorumları.

İşin bir ilginç yanı da kimilerine göre Shakespeare adında birinin yaşamamış, hiç var olmamış, bu adın gizemli bir maske olduğu. Bu da ayrı bir yazının konusu...

Tiyatro sanatına çok küçük, ama gerçekten çok küçük yaşlardan beri gönül vermiş biri olarak Shakespeare ile benim aramdaki sevgi ve dostluğun bir nedeni de onun aynı zamanda gerçek bir devrimci, tiyatro sanatına gem vuran kuralları alt eden, yazarlara ve oyunculara özgürce nefes aldıracak bir devrimi gerçekleştirmiş, en azından tiyatro sanatına ve şiire gem vurulamayacağını kanıtlamış olması.

Anısı önünde saygı ile eğiliyorum. Daha nice yüz yıllarda yaşayacaksın dostum William Shakespeare... •

tekinozertem@butundunya.com.tr

[1] Julius Caesar. III. Perde, II. Sahnede [2] Tavandan inerek sahnenin üst kısmını, yandaki boşlukları gizleyen kısa, dar perde [3] Aristoteles, MÖ 384 -322, Antik Yunan filozof. Platon ile Batı düşüncesinin en önemli iki filozofundan biri.

Bu kitabı okurken çokça gülecek, bazen de hüznüleneceksiniz.
Soluk soluğa bitirdiğinizdeyse bir kez daha okumak isteyeceksiniz.
Çünkü o güzel günleri anlatıyor.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Teşekkürler ve Tebrikler Urla

Enginar enginar olalı böyle ilgi görmedi. Yer gök enginardı Urla'da. Tüm Ege Urla'ya akmış, enginar dünyası ile tanışmanın tadını çıkarıyordu.

Enginardan kaç yemek yapılır?- Bizim bildiğimiz en fazla üç-beş çeşidi geçmez. Urla'da gördük ki, enginardan 65 civarında yemek pişiyor. Tatlısından tuzlusuna, turşusundan reçeline, böreğinden pastasına kadar neler neler...

Bir ilçe düşünün, akıllıca bir festivalle ekonomiyi coşturuyor, ölü sezonda paraya para demiyor. 3 günde kazanılanı, neredeyse yaz boyu kazançla yarıştıracaklar. Bırakın Urla'yı, Çeşme ve Alaçatı otel

ve pansiyonlarında bile yatacak yer yoktu. Fiyatları bir görseniz şaşarsınız, en lüks tatil köyü parasının iki katı. Restoranlar, pideciler, dürüm-cüler, kebabçılar, balıkçılar tıklım tıklımdı. Her keseye uygun yerler vardı ama, sahil restoranları bizim

Bodrum'dan da pahalıydı.

Pahalı mahalı milletin dinlediği yok. Yer bulup da oturabilene aş-kolsun. Ama Allah için, restoranları çok zevkli döşenmiş, yemekleri çok iyi, şarapları mükemmeldi. Servis için aynı şeyi söyleyemeyiz. Amatör çocuklar, belli ki yoğun işe destek için geçici olarak işe alınmışlar. Ama içlerinde sayıları çok az da olsa, profesyonelleri de yok değildi. Şöyle yada böyle, herkes enginarın sayesinde hayatından memnundu. Gecede otele 120 lira ödeyen kişi de, yemeğe 350 lira ödeyen çiftler de...

Aslında festival alanında 15-20 liraya hem karnınızı doyurma-

nız, hem de hiç duymadığınız ve bilmediğiniz tatlarda tanışmanız mümkündü. Belediyenin karşısında düzenlenen alanda, Urla'lı aileler evlerinde yaptıkları enginar ağırlıklı yemekleri çoluk çocuk satıyor ve coşkulu renkli bir görüntü sergiliyordu. Herşey çok düzgündü, enginar satıcıları ile yemek yapan aileler festival için özel olarak yaptırılan bembeyaz ve tertemiz önlüklerini giymiş, yerli-yabancı gazeteci ve televizyonculara pozlar veriyorlardı.

Bir enginar, bir ilçenin kaderini inanılmaz şekilde değiştiriyor ve müthiş bir tanıtım ve reklam aracı olarak kullanılıyordu. Aklıma bizim mandalinası ile meşhur Bodrum ve çam balı ile ünlü Marmaris geldi. Urla'ya benzer festivaller yapabilseler, hem kentlerini daha iyi tanıtırlar ve hem de ekonomilerini coştururlardı. Ama nerde?

Kim düşünmüşse helal olsun,- kim organize etmişse tebrikler. Bir enginarla mucizeler yaratırlar Urla'da. Belediye tam destek vermiş, tüm imkânlarını seferber etmiş, başarıya damgasını ustaca vurmuştu. Tanıtım nasıl yapılır, bir belde nasıl ayağa kaldırılır, medya bir festivale nasıl ortak edilir? Ülkenin tanıtımından sorumlu olanlar, gidip görmeliydiler Urla'da. Bir platformda Amerika'lı, Fransız, İtalyan aşçılar enginarla daha nelerin yapılabilceğini anlatıyor, tarifler veriyor ve yemekleri göstere göstere tencereye atıp pişiriyorlardı. Her yarım saatte bir, değişik ülkelere mensup aşçılar

konferanslar veriyor, faydalı bilgileri aktarıyorlardı dinleyenlere. Hani bir Türk kızı ile evli Hollanda'lı meşhur Wilco var ya, evet İz TV'de program yapan Wilco... O da oradaydı ve çok hoş ve kırık Türkçesiyle değişik yemekleri tarif ediyordu festivale katılanlara.

Sadece yemek değildi festivalin tamamı. Hatıra eşyalara ve el sanatlarına da yer verilmişti. Ama çakma şeyler değildi bunlar, yörenin ürünleriydi ve çoğu Urla'lıların ellerinden çıkmıştı. Adım başı konser vardı. Konseri verenler yeni ve genç sanatçılardı ama, çok güzel müzik yapıyorlar ve dinleyenleri coşturuyorlardı.

Maison Vourla adını taşıyan bir

**Amerika'lı,
Fransız, İtalyan
aşçılar enginarla
daha nelerin
yapılabileceğini
anlatıyor,
tarifler veriyor
ve yemekleri
göstere göstere
tencereye atıp
pişiriyorlardı.**

otelde kaldık. Adı kolay söylene-miyor ama, müthiş zevkli bir butik oteldi. Vourla Urla'nın eski ve tarihi adımıış. Önden dış görünüşü hayal kırıklığı yaratıyor ama içine girdiğinizde inanılmaz zevkli bir tabloyla karşılaşıyorsunuz. Her şeyi büyük bir dikkat ve itinayla oluşturulmuş, her karışı titiz bir vizyonla değerlendirilmiş, Batı'da bile örneğine kolay rastlanamayacak bir oteldi. Gerçek bir butik otel yani... Yemek ve kahvaltıları harika, akşam yemeğindeki müzik çok başarılıydı. Bizim gençliğimizin 1960-80 arası parçaları hepimizi mestetti.

Alaçatı ot festivali, Urla enginar festivali, bir akıllı da çıkıp kereviz yada patates festivali yapsa ya... Ama Urla'dakine benzer, ama Urla'daki gibi başarılı ve belde ekonomisine faydalı...

Türkiye'de güzel şeyler de oluyor. Bunları da görüp moralimizi güçlendirmeliyiz. Bu açıdan teşekkürler ve tebrikler Urla... •

canpulak@butundunya.com.tr

New York'tan Buenos Aires'e gitmekte olan bir vapurda yolcular, dünya satranç şampiyonu Czentovic'in de onlarla birlikte yolculuk ettiğini öğrenince onunla oyun oynamak isterler. İlk oyunda, dünya şampiyonuna –doğal olarak– yenilen bu sıradan oyuncular; ikinci oyunda hiç beklemedikleri bir yardımla Czentovic'le berabere kalmayı başarırlar. Onlara yardım eden, hamleler sonrasını zihninde hesaplayabilen adamın, satranç oyunundaki ustalığının öyküsü ise sıra dışı ve çok hüznüdür.

Stefan Zweig'in sürgünde yazdığı, intiharından yalnızca günler önce yayımcısına ulaşan, sonuncu ve en tanınmış eserlerinden biri olan Satranç; tecrit altında bir insanın yaşadığı sıkıntılarını boyutlarını güçlü bir anlatımla sunuyor.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Mucize Yaratan Takım Avrupa Kantarı'nda

Dünya ve Avrupa Şampiyonu İspanya Milli Takımının, tanıdığımız bildiğimiz Teknik Direktörü **Vicente del Bosque** “Talihsiz bir dönemde Beşiktaş’ı çalıştırmıştım.. Türk futbolcusunun, umursamaz haline zaman zaman tepki de koymuştum. Ancak, çok kez tanık oldum ki; Türk futbolcular belki de ataları gibi destan yaratmayı, mucizelerle herkesi şaşırtmayı çok seviyor. Tüm otoritelerin yok saydığı Türk Milli

Vicente del Bosque

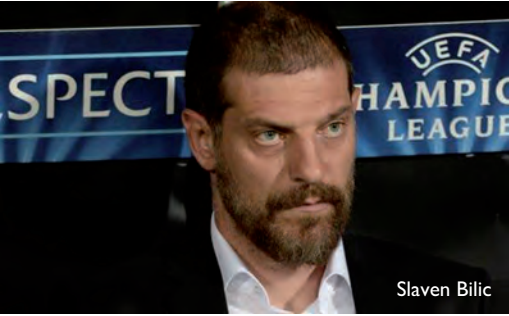
Takımı Fransa 2016’da grubumuza düştü ve rakibimiz oldu. Doğrusu olmazı olduran Türklere korku-yorum” şeklinde ilginç bir açıklama yapmıştı, kura çekimi sonrasında.

Almanya Milli Takımının eskimeyen Teknik Direktörü **Joachim Löw**’ün ilginç açıklaması, ünlü

Bild Gazetesinde yayınlandığında çeşitli yorumlarla Löw’ü destekleyen ve karşısında olan iki grup oluşmuştu; “Alman Futbolu uzun yıllar;

Polonya asıllı futbolcularla başarılar elde etti. Şimdi de kökeni Türk olan Alman futbolcularla hedeflere varıyoruz. Kuşkusuz bizler de tarihe geçen bir çok ünlü futbolcu yetiştirdik. Bunları saymakla bitiremeyiz. Ancak; uzun yıllar çıkar diye bekledik ama bir Mesut Özil gibisi yetişmedi. Özil Alman Futbolu için bir mucizeydi. Avrupa Şampiyonasına katılabilmek için bir mucizeyi gerçekleştiren Türk Milli Takımı, bir mucize de Fransa' da gerçekleştirse hiç şaşırmayacağım..''

Slaven Bilic

Beşiktaş'ın geçtiğimiz sezon teknik direktörlüğünü üstlenen, Hırvat **Slaven Bilic**, ülkesinin bir televizyon kanalına yaptığı açıklamada, ekrana yansıyan haliyle izleyicileri bir hayli güldürmüştü.. Bilic ceketinin iki yakasını iki eliyle tutarak silkmış, Avrupa Şampiyonasında Türklerden bildiğiniz gibi çok çektik. Kazandık diyemeden, penaltılarla elendik. Bizim için bir kâbustu. Ulusumun Milli Takımına, teknik direktöründen, oyuncusuna dek herkese sesleniyorum..Türk Milli Takımını sakın ola ki hafife almayın..Onlar beklenmedik anlarda

...uzun yıllar çıkar diye bekledik ama bir Mesut Özil gibisi yetişmedi. Özil Alman Futbolu için bir mucizeydi.

Mesut Özil

mucize yaratmayı çok severler..''

Avrupa ve Dünya Futboluna isimlerini şampiyonluklar kazanarak ırice yazdıran iki dev takımın teknik direktörleri ile Hırvat **Bilic**'in açıklamaları hem ilginç ve hem de gurur verici. Ancak Türk Futbolu ile futbolcusunun geleneksel, yapısındaki bir takım olumsuzlukların sürekliliği bizim en büyük sıkıntımız olarak yansıyor. Sevindirici yanı Milli Takımlar Teknik Direktörü **Fatih Terim**'le yaptığım söyleşi sırasında, üzerine basa basa açıkladıklarıydı.

“**Dün dündü**” demişti rahmetli **Süleyman Demirel**, başkanlığı sırasında. Milli Takımlar Tenik

Parc des Princes stadı

Direktörü **Terim** ise, Demirel'in söylemini daha da genişleterek; **“Dün dündü ama dün bugün değil”** şekline dönüştürdü...

Terim; Türk Futbolu'nun dün ile bugünü arasındaki, farklılığı anlatmaya çalışmıştı. En önemlisi futbolumuzun çatısındaki çatlaklar onarılmaya çalışılmış, savunma ile orta saha arasındaki açmazlar sonucunda kalemizde yaşanan tehlikeleri en aza indirebilme uğraşı geniş çapta başarılı olmuştu. Terim; dünden bugüne uzun bir yol katedildiğinin umut ışıklarını yakarken, 10 Haziran - 10 Temmuz arasındaki zaman diliminde futbol severlerinde ekrana kitleneceği de bir gerçektir. 1960 yılında UEFA (Avrupa Futbol Birliği) tarafından başlatılan ve o zamanki adıyla **Avrupa Uluslar Kupası** adıyla, 4 yılda bir yapılan görkemli turnuva 1968 yılından bu yana Avrupa Futbol Şampiyonası adı altında düzenleniyor. En başarılı takımlar Almanya ile İspanya. İki takım üçer kez şampiyon oldular.

Ve Milli Takımımız.. Otoritelerin **“Mucize Takım”** dediği

Ayyıldızlı formanın sahipleri. İlk karşılaşmasını 12 Haziranda Hırvatlara karşı oynayacak. Paris'in ünlü **Parc des Princes** stadında. Sonra 17 Haziranda bize övgüler yağdıran

Fatih Terim

ve korktuğunu açıklamaktan çekinmeyen **Del Bousque**'in şampiyon takımı İspanya ile Nice kentinde oynayacağız. Gruptaki son karşılaşmamız 21 Haziranda Çek Cumhuriyetiyle Lens kentinde. Ve de sonra... Hiç belli olmaz, mucize takımın ne yapacağı. Bir bakarsınız ki; mucize yarata yarata...!

Fatih Terim'in söylemini anımsadım; **Dün dündü ama dün bugün değil... •**

metingoren@butundunya.com.tr

Türk Dili
Orhan Velidedeoğlu

Konuşma
arası

Asalak Sesler

Pek çok dilde, konuşma arasında hoşça gitmeyen; fazlası, rahatsız eden asalak (tufeyli, parazit) sesler kullanılır.

Kimi konuşmacı, söze başlarken uzun bir -aaaa veya -yaaa çekerek 'ne demesi', ya da 'ne dememesi' gerektiğini toparlamaya çalışır.

Bazı konuşmacılar da konuşması içerisinde hemen her tümcesine uzatmalı bir “aaaa”, “eeee” sesiyle başlar.

Geçenlerde televizyonda konuşan bir milletvekilinin her tümcesine -Aaa sesiyle başlaması ilginçti.

Dilimizde, konuşma arasında yaygın -eeee, -ıııı, -ıııı asalak sesleri, konuşmacının zihinsel uyanıklığına, düşünme hızına göre ve gerektiğinde uzatılıp kısaltılarak

kullanılır.

Bazı kişiler, bilgisi, yetkisi olmayan bir konuda konuşmaya zorlanıyor, ya da bazı şeyleri açıklamak istemiyor, hatta saklamak istiyor; fakat sözcük dağarcığının yetersizliği nedeniyle bu çabasına uygun sözcükleri bulmakta güçlük çekiyorsa, böyle bir konuşmada her iki üç sözcük arasına sıkıştırdığı -eeee... -ıııı... -ııııı... gibi asalak seslere sığınır.

Bunun ilginç bir örneğini 1961'in 27 Mayıs'ını yaşayanlar anımsar:

Bir öğretmen

öğrencileriyle
“Yaaa, kızım!..”,
diye konuşursa;
öğrencilerin de
öğretmene, doğal olarak
“Hoca yaaa...”, “Yaaa
hoca!..”, demesini nasıl
kınayabilirsiniz?..

Yassıada duruşmalarında bir büyükelçi ifade verirken yargıç dayanamaz ve tanığa sert bir uyarıda bulunur:

“Sen ne biçim konuşuyorsun, iki sözü bir araya getiremiyorsun. Nedir bu eeee'ler, ıııı'lar? Ne anlatacaksan açık söyle!..”

Bu konuşma, mahkeme tutanaklarına geçtiği gibi basına da yansıdı.

Tanığın duraksamalı konuşması, bir şeyleri saklamaya çalışıyor, açıklamak istemiyor izlenimi veriyordu.

Yıllar önce bir televizyon izlencesinden not almıştım: O tarihte *konservatuvarda diksiyon öğretmeni olup özel diksiyon kursları açan* ünlü bir tiyatro sanatçısının konuşurken bir kaç sözcükte bir eeee'lemesi beni yormuş, konunun ilgimi çekmesine karşın, kanal değiştirmek zorunda kalmıştım.

Yine bir televizyon notu:

Sunucu, programa katılan 18/20 yaş arası, genç müzisyenlerden birine soruyor: “Ailenizde müzikle ilgilenen başka kimse var mı?”

Yanıt: “Eeee evet, eeee babam, eeee dayılarım, eeee halam, eeee keman çalarlarmış...”

Sunucu, diğer gence dönerek “Sizi tanıyalım” diyor:

-Eeee, ben Erol.
Eeee ben de, eeee Pendik Müzik Derneğine, eeee devam ettim...

Konuşma arasında boşluk doldurmak ya da zaman kazanmak için örneğin -ssss, veya -zzzz gibi sesler değil de genelde hep -eee, -ıııı, -ıııı gibi sesli harfler kullanılır. Çünkü, konuşma arası düşünme süresi, sesli harflerle istenildiği kadar -hatta sıkıntı verecek kadar- uzatılabilir.

Konuşurken çıkarılan bu seslerin ülkelere göre değişip değişmediğini

...bizde çok kullanılan bu -eee, -ıııı, -iii asallakları İngilizlerde “ummm”, “emmm”, “errr”; biçimine dönüşüyor.

araştırdığımda gördüm ki, bizde çok kullanılan bu -eee, -ıııı, -iii asallakları İngilizlerde “ummm”, “emmm”, “errr”; Çinlilerde “zhege, zhege” biçimine dönüşüyor.

Asalak seslerin çok yaygın bir başka kullanımı da “ya” seslenişidir.

Daha çocukluk döneminde başlayan “anne yaaa... baba yaaa...” sızlanışları, ileri yaşlarda “Yaaa anne!... / Yaaa baba!.../ Yaaa öğretmenim!...” seslenimine dönüşür ki, çocuklarımız bile olsa, küçüklerin büyükleriyle konuşurken söze “Yaaa!...” diye başlamaları toplumumuzda hoş görülmez .

Saygıdan uzak bu seslenim, bir yaştan sonra alışkanlık oluşturarak aslı olan “Yahu!...” (yâ hû!...) ya dönüşür.

Sayın Prof. Dr. Emre Kongar Cumhuriyet gazetesindeki bir yazısında bu teklifsiz seslenimi **bi-linçsiz bir tik** olarak tanımlamıştı.

Türkçe Sözlük (Dil Derneği, 2012)’te bu seslenim şöyle tanımlanır:

Yahu ünl. Ar:(-‘) tkz. 1. “Hey, bana bak, baksana!...” anlamında. (...)

Kubbealtı Lugatı: YÂHU

ünlem (Ar. yâ “ey” ve hû “o” ile yâ hû)

1. Bir şeye dikkat çekmek için, “Bana bak, hey baksana” anlamında kullanılır.

Bir öğretmen, üniversiteye giriş sınavlarına ilişkin televizyon programında, öğrencileriyle “Yaaa, kızım!..”, “Yaaa, deseniz ki...”, “Yaaa, öyle demedim...”, “Yaaa, o zaman...”, “Yok yaaa!...”, “Boşverin onu yahu...”, “Hadi, kendinize iyi bakın...” diye konuşursa; öğrencilerin de öğretmene, doğal olarak “Hoca yaaa...”, “Yaaa hoca!..”, “Yaaa hocam, baksana” demesini nasıl kınayabilirsiniz?..

Konuşma arasında asalak ses kullanmanın başlıca nedenleri

Özelde:

- Zihni yorgunluk,
- İsteksiz konuşma,
- Konunun heyecan vermemesi,
- Konu üzerinde yeterli bilgisi olmaması,
- Tümceler arasında düşünsel bağlantı kurulamaması,
- Gerçeklerin üstünü kapatma çabası,
- Kelime dağarcığının, haznesinin (“hazinesinin” değil) yetersizliği...

Genelde:

Hazırlıklı olmadan, doğaçlama konuşma durumunda, bir tümcenin arkasından gelecek ikinci tümceyi düşünmek için zaman kazanma taktiği...•

orhanvelidedeoglu@butundunya.com.tr

Kilisenin
Ayin Yapmayı Reddettiği
Aykırı Yazar:

Moliere

**Cimri adıyla tanıdığımız
Moliere aslında bir
soyluluk cimrisiydi. Asıl
adı Moliere değil, Jean
Baptiste Poquelin'dir.**

15 Ocak 1622'de doğdu. Babası döşemeci ustası ve maiyet hademelerindendi ve soylulukla hiç alakası yoktu.

Baba Moliere, öldükten sonra saraydaki görevini oğlunun devam ettirebilmesi için onu Cizvit eğitimi verilen Clermont kolejine verdi. Moliere, 1640 yılına kadar kolejde

kaldı. Burada filozof Gassendi'nin derslerinden yararlandı. Gassendi'nin Moliere üzerinde çok etkisi olduğu söylenir.

Orleans'da hukuk eğitimini tamamladığı, bir süre de avukatlık yaptığı sanılmaktadır. Ancak 1643 yılında ansızın fikrini değiştirdiği ve saraydaki görevinden vazgeçtiği kesin.

Pierre Gassendi

Bunu babasına bildirmesinden dolayı öğreniyoruz.

Moliere tiyatro oyuncusu olmak istiyordu. Zamanın tanınmış oyuncularından Bejart kardeşlerle birlikte bir tiyatro kumpanyası kurdu ve 1644 yılında temsiller vermeye başladılar.

O sıralarda Paris'te iki tiyatro vardı ve bu kent henüz üçüncü tiyatroyu idare edecek kadar sanata düşkün değildi. Moliere, borç

bir izlenim bırakmadığı için Moliere açmaza düştü. Bunalım tam yakasına yapışmışken, **Le Docteur Amoureux** adlı İtalyan tarzı bir perdelik komediyi sahneye sürdü ve durumu kurtardı.

Kral son oyundan hoşnut kaldığı için Moliere'in ve kumpanyasının Petit-Bourbon tiyatrosuna yerleşmesine izin verdi.

Moliere'in tırmanışı başlamıştı.

Önce Küskün Aşıklar, ardından **Küskünler** oyunlarını sahneye koydu ve Parisliler tarafından büyük övgü aldı. Sonra **Gülünç Kibarlar** oyunuyla sahne aldı. Eser büyük başarı kazandı. Ardından **Sganarel-**

le'yi, sahneledi. Bu arada Petit-Bourbon tiyatro sarayı yıkılmıştı, ama Kral kendisine Palais-Royal salonunu verdi.

İlk evliliği ile ilgili bilgiler biraz çelişiktir. Eski dostlarından Madeleine Berjart'ın bir söylentiye göre

kızkardeşi, bir söylentiye göre kızı olan Armande Bejart ile evlendi. Aralarında yirmi yaş fark vardı ve Armande Bejart evlendiğinde henüz 17 yaşın-

Moliere'in
Cimri oyunundan
bir sahne

yüzünden hapse girdi, ama tiyatroya düşkünlüğünü etkilemedi bu mahkûmiyet. Paris dışında şansını denemeye karar verdi. Kumpanyasıyla birlikte yollara düştü. On iki on üç yıl süren bu başıboş yolculuklarda Moliere'in neler yaşadığı, nasıl yaşadığı hakkında elde hiçbir bilgi bulunmuyor.

Yıllar sonra Paris'e yeniden döndüğünde belli bir olgunluğa erişmişti. Buna da güvenerek şansını bir kez daha denemek istedi. 1658'de Paris'e döndüğünde 36 yaşındaydı. Kralın kardeşi tiyatro çalışmalarıyla Moliere yardım etti ve kralın önünde **Nicomedes**'i oynadı. Eser ne kralda ne izleyenlerde olumlu

Armande Bejart

da, Moliere ise 37 yaşındaydı.

Şubat 1662’de baleyi de içeren ilk müzikal komedisi **Zorla Evlenme**’yi sahneledi. Kral, sık sık düzenlediği eğlenceli toplantılar için Moliere’e eserler ısmarlıyordu. Böyle bir şenlik haftasında, Mayıs 1664’te **Tartuffe**’ün üç perdesini oynadı. Softalar, kraliçeyi kışkırtıp, oyun “dine aykırıdır” diye karşı propagandasını yaparak, oyuna yasak gelmesini sağladılar. Bunun üzerine Moliere **Don Juan**’ı sahneye koydu ve oyunda kendisi de oynadı. Bu oyun da “dine aykırı” damgasını yemekte gecikmedi. Ama kral Moliere’in arkasında durdu ve yapılan kısıncan eleştirilere ve sataşmalara yüz vermeyerek, Moliere’in aylık maaşını altı bin franga çıkarttı.

Moliere makine gibi üretiyordu. **Sevda Hekimi**’ni, ardından en güvendiği eserlerden biri olan **Misanthrope**’u yazdı. Ama son iki eseri gerekli ilgiyi görmedi. Moliere de **Misanthrope**’u daha izlenilebilir kılmak için **Zoraki Hekim** komedisini peşine ekledi.

Tartuffe oyunu tutucu kesim tarafından şiddetle kınanıyor, ama Kral nedeniyle de sahneleniyordu. Kralın bir ara Paris dışına çıkmasını fırsat bilen parlamento, **Tartuffe**’ü yasakladı. Moliere, Flandre cephesinde savaşla meşgul olan Krala iki oyuncu göndererek şikayet ettiyse de, Kral ağırlığını koyamadı.

Bir buçuk ay temsillerine ara veren Moliere, **Amphitryon**’u, **Georges Dandin**’i ve en önemli

■ **Takdis edilmeden ölen Moliere, Hristiyan mezarlığına gömülmedi.**

eserlerinden biri olan **Cimri**’yi sahneye koydu. Kral dönünceye kadar bu eserleriyle idare etti ve sonunda Kral döndü ve **Tartuffe**’ün oynanmasına izin verdi.

Ardından baş yapıtları sayılan **Kibarlık Budalası** ve **Hastalık Hastası** oyunlarını yazdı. 1672 yılının Mart ayında **Bilgiç Kadınlar** sahnelendi. 1673 yılına gelindiğinde **Hastalık Hastası** prömiyerini yaptı. **Hastalık Hastası** sahneye konduğunda, Moliere’in kendisi de çok hastaydı. Yine de başrolü oynamakta ısrar etti. Üçüncü temsilin ardından fenalık geçirdi, ama oyun bitinceye kadar idare etti. Oyunun bitmesiyle şiddetli bir ağrı öksürük nöbetine tutuldu ve hemen evine aktarıldı. Bir saat kadar sonra da hayata veda etti.

Kiliseyle barışık olmadığı için takdis edilmeden ölen Moliere, o zamanın geleneklerine göre Hristiyan mezarlığına gömülmedi. Saint-Eustache papazı dini tören yapmayı reddetti. Kralın araya girmesiyle, Başpiskopos gömülmesine izin verdi, ancak dini tören yapılmıyacaktı.

Tüm yaşamını tiyatroya harcayan Moliere, hakaretler ve beddualar arasında bu dünyadan göçüp gitti. •

mumtazidil@butundunya.com.tr

Tarihten Damlalar
Mümtaz İdil

Yazdığı Eserleri Soylulara Adamasıyla Ünlüydü

Moliere tam bir
kent soyluydu.

Bu nedenle de köyü ve
doğayı hiç sevmezdi.
Paris'te büyümüş, Paris'te
yaşamaya alışmıştı.

Ama ailesi onu yeniden Auteil'deki
köy yaşamına sürgün etmişti. Paris
ile bağı yalnızca tiyatroya ve saraya
gitmekle sınırlandı. Temsillerin
olmadığı günlerde tüm zamanını
Auteuil'deki tavan arasında geçirir-
yordu.

Yaşamdaki en yakın dostların-
dan Chapelle de Auteil'e tamamen
yerleşme kararı almıştı. Chapelle
sık sık Moliere'in yanına uğruyor,
yanında başka dostlar da getiriyor-
du. Kimi zaman kont Guilleragues
uğruyordu yanına, kimi zaman
Boileau veya La Fontaine...

Chapelle bir akşam yemeği için nedense her zaman aldığıının iki katı şarap aldı. Moliere kendini kötü hissediyordu. Neşeli grubun yanına öylesine bir uğradı. İçki teklifini reddedip odasına çekildi. Kalanlar gecenin üçüne kadar içtiler. Saat gecenin üçüne geldiğinde, masa başındakiler yaşamın iğrenç olduğu kararına vardılar.

Chapelle parmağıyla bir yeri tehdit edercesine haykırıyordu:

“*Dostlar, ne yapmalıyız? Hayat böyle kara bir çukursa, onu derhal terk etmek gerek! Dostlarım, kendimizi nehre atalım!*”

“Koşuşturmacadan başka bir şey değil, her şey boş!”

“Sana bütünüyle katılıyoruz,” dedi masadaki arkadaşlarından biri. “Devam et Chapelle!”

Cesaret alan Chapelle bir bardak şarap daha yuvarladıktan sonra, “Evet zavallı dostlarım,” diye devam etti. “Her şey boş! Çevrenize bakıp bana yanıt verin, ne görüyorsunuz?”

Boileau, “Güzel denecek hiçbir şey yok,” dedi. Bu arada çevresine bakınarak sözlerini desteklemeye

çalışıyordu.

Chapelle haykırarak devam etti: “Bilim, edebiyat, sanat, hepsi boş, boş işler! Ya aşk? Zavallı dostlarım, aşk nedir sizce?”

Jonzac atıldı: “Aşk bir yalan!”

“Çok doğru. Hayat bizi er yandan kuşatan acı, adaletsizlik ve mutsuzluktan başka bir şey değil,” diye karşılık verdikten sonra Chapelle ağlamaya başladı.

Dostları üzülmüştü. Onu teselli

etmeye kalkışınca Chapelle daha büyük bir acı içinde, “Dostlar, ne yapmalıyız? Hayat böyle kara bir çukursa, onu derhal terk etmek gerek! Dostlarım, kendimizi nehre atalım! Bakın, orada pencereden görünen nehir bizi çağırıyor!”

“Arkandan geleceğiz,” dedi masadaki dostları. Ardından hep birden nehre gitmek için kılıçlarını kuşanıp, paltolarını giymeye koyuldular.

Gürültünün artması sonucu kapı açıldı, başında gece takkesi, pelerinine sarınmış Moliere elinde bitmeye yüz tutmuş bir mum parçasıyla

kapının pervazında belirdi. Kırmızı şaraba bulanmış masa örtüsünü, erimiş mum lekelerini görünce, “Neyiniz var?” diye sordu.

Chapelle hâlâ ağlıyordu. “Çekilmez hayatlarımız var Moliere,” diye çıkırdı. “Elveda! Sonsuza dek elveda. Biz suya atlamaya gidiyoruz.”

“Akıllıca,” dedi Moliere, “ama beni unutmanız hoş olmamış.”

Jonzac, “Haklı!” diye bağırdı. “Bizim yaptığımız alçaklık! Sen de bizle gel Moliere!”

Diğerleri de hep bir ağızdan, “Haydi Moliere,” diye bağırdılar.

“Tamam,” dedi Moliere, “gidelim diyorsanız gidelim, ama dostlar sorun ne? Akşam yemeğinden sonra suya atlamak iyi olmaz, çünkü insanlar bunu sarhoşluktan yaptığımızı söyleyecekler. Bu işler böyle yürümez. Şimdi yatalım, sabaha kadar uyuyalım. Sabah erkenden üzerimize başımıza çeki düzen verdikten sonra, saat on sularında, başımızı gururla dikip nehre gidelim ki, herkes gerçek düşünürler olarak suya atladığımızı görsün.”

“Dahiyane bir düşünce,” diye haykırdı Chapelle, ardından Moliere’i iştahla öptü.

“Düşüncene katılıyorum,” diye karşılık verdi Jonzac ve başını masanın üzerine dayayıp, anında uykuya geçti.

Moliere, nehre atlayarak boğulma planı yapan arkadaşlarını iki hizmetlisinin de yardımıyla kılıçlarından, peruklarından, kaftanların-

dan kurtarıp her birini yataklarına götürmek için bir saatten fazla zaman harcadı. Her şeyin yoluna girdiğini görünce odasına çekildi, ama uykusu kaçmıştı bir kere. Sabaha kadar kitap okuyarak zaman öldürdü.

Ertesi sabah nedense toplu intihar iptal edildi.

Neden?

Bunun hikayesi bilinmiyor. Muhtemelen ayıldıklarından. Ama Moliere devreye girmese, büyük olasılıkla arkadaşları nehre atlayacaklardı ve boğulacaklardı, zira çok sarhoştular.

Bu olay, Moliere’in aklına bir Hint hikayesini getirdi. Söylencede tanrılardan birinin, bir adamın kılığına girerek adamın karısını baştan çıkarması anlatılıyordu. Kadının kocası eve geldiğinde, gerçek kocanın hangisi olduğunu anlamak için mahkeme iki talip arasında, doğal olarak tanrının kazandığı bir aşk yarışması düzenlemiş.

Bu konu daha önce Euripides ve Plautus tarafından da işlenmişti. Moliere bunu biliyordu. Amphitryon adlı komedisini bu konu üzerine oturttu Moliere ve eserini de Prens Condé’ye adadı.

Moliere’in en büyük özelliklerinden biri, eserlerini mutlaka soylu ve yüksek makamlardaki kişilere adamasıydı. •

mumtazidil@butundunya.com.tr

Yararlanılan kaynak: Mihail Afanasyeviç Bulgakov:
Ünlü Kişilerin Yaşamı, Moliere

Dünya Döndükçe
Sabriye Aşır

ÖLÜM POLİGONU

Meksika'dan ABD'deki bazı eyaletlere, Fukuşima'dan Brezilya'ya kadar, dünyanın pek çok değişik noktasında nükleer felaketler yaşandı. Ancak Kazakistan'da yıllarca devam eden nükleer felaket, en az bilinenlerden birisidir.

Sovyetler Birliği tarafından, Kazakistan'ın Semey kentinin yakınında oluşturulan ve "Semipalatinsk Test Alanı" (Poligon) adı verilen bölgede, 1949'dan 1989'a kadar 500'e yakın nükleer deneme yapıldı. Bu alan, 1947'de Sovyet Atom Bombası Projesi'nin başındaki isim, Lavrentiy Beria tarafından "ıssız bir bozkır olduğu için" seçilmişti!

Kırk yıl boyunca, bölgenin yakınındaki köy ve kasabalar boşaltılmadan ve insanlar uzaklaştırılmadan sürdürülen nükleer denemeler nedeniyle bölgedeki radyasyonun, tam 200 bin katına çıktığı kayda geçti.

Kırmızıyla işaretlenen, Semipalatinsk Test Alanı'nın resmi bölgesi. Ancak biliniyor ki, nükleer poligonun etkilediği alan görünenin kat be kat fazlası.

Fotoğraf: William Alix

Fotoğraf: Jim Krehl

Semey'deki nükleer kurbanları anıtında, nükleer bombanın patladığı anda havaya doğru yükselen mantar biçimindeki dumanın altında, bir annenin bebeğini kollarını kalkan yaparak korumaya çalışması tasvir ediliyor.

Bu nükleer test alanında patlayan bombalar toplamda, Japonya'nın Hiroşima kentine atılan atom bombasından 2 bin 500 kat daha güçlüydü. Ancak ne Hiroşima ne Çernobil, ne de diğer nükleer felaketler kadar ilgi ve tepki çekmedi. Sovyetler Birliği'nin, Türk topraklarındaki bu nükleer poligondaki çalışmaları nedeniyle, 2 milyona

yakın insanın radyasyondan etkilendiği ve radyasyonun beraberinde getirdiği hastalık ve anomalilerin halen görüldüğü belirtiliyor.

1991'de kapatılan nükleer poligonun dünyadaki en büyük nükleer test alanı olduğu ve tüm dünyadaki nükleer denemelerin üçte birinin bölgede yapıldığını da ifade etmek gerekir.

Semey ve bölgede yaşayan tanıklar, nükleer denemelerin halkın bilgisi olmadan ve hatta toplumsal alanlardaki etkileri de gizli kameralarla incelenecek biçimde yapıldığını anlattılar. Bölgede yaşayanların maruz kaldıkları çeşitli hastalıkların yanı sıra, sakatlıklar ve özellikle de görme zayıflığı vakalarının artışına dikkat çekiliyor. Resmi poligon alanı olarak 18 bin 500 kilometrekarelik bir bölge gösterilirken, nükleer denemelerin radyoaktif etkilerinin 300 bin kilometrekarenin üzerinde bir alana yayıldığı ifade ediliyor. Henüz bu topraklardaki yalnızca 3 bin kilometrekarelik alanın radyoaktif kalıntılardan temizlenebil-

diği belirtiliyor. 2012'de Seul'daki Nükleer Güvenlik Zirvesi'nde Rusya Devlet Başkanı Dmitri Medvedev ise, Rusya, ABD ve Kazakistan'ın söz konusu nükleer poligonun kapatılması ve bölgenin temizlenmesi için kararlılık gösterdiklerini ve "Semey konusundaki işbirliğinin diğer ülkeler için de

örnek oluşturduğunu" övünçle dile getirmekten çekinmedi. •

sabriyeasir@butundunya.com.tr

Seul'deki Nükleer Zirvesi'nde ABD Başkanı Barack Obama, Kazakistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev ve Rusya Devlet Başkanı Dmitri Medvedev birlikte görülüyor.

Kahraman Herakles

(Herkül) 4

Roma lahit kabartması, MÖ 5. yy

Herkül'ün söylencesel yaşam öyküsünü konu edinen yazı dizimizin dördüncüsünü onun adıyla özdeşleşen 12 zorlu işin son ikisiyle sürdürüyoruz.

11. Hesperides ve Altın Elmalar

Herakles'e buyurulan 11. iş (önceki 10 işten ikisi geçersiz sayıldığından ek iki işin ilki) bir önceki işin

yaşandığı yerlerden fazla uzak olmayan, yani bilinen coğrafyanın yine en batısındaki bir bahçede dikili bir elma ağacından üç elma koparıp getirmekti. Atlas Dağları'nın eteklerinde uzanan, Hera'ya adanmış bu bahçedeki tek elma ağacının dallarından altın elmalar sarkıyor-

Hesperides Bahçesi,
Frederic Leighton
(1830-1896)

Herakles Ladon'u öldürüyor, Antonio Tempesta (1555-1630)

du. Hera kutsal bahçesini ve ağacını korumak için üç kızkardeşi görevlendirmiş, onlara güvenmekle yetinmeyerek Ladon adında yılanı bir ejderi ağacın altına bekçi koymuştu.

Bu üç kızkardeşin babaları titanlardan Atlas, anneleri de Hesperis (Akşam) idi. Babalarının isminden dolayı gelenek onlara Atlantides unvanını vermişti, ama onlar annelerinin isminden dolayı daha

çok Hesperides, yani Akşam'ın kızları diye anılıyordu. Çünkü Helios (Güneş) onların koruduğu kutsal bahçenin yakınındaki sulara dinlenmeye çekilirken son ışıklarını Akşam'a bırakıyor, o da bu ışıkları altın elmalarda yansıtarak sarartıyordu.

Baba Atlas kızlarından fazla uzakta değildi, ama ağır bir yük vardı omuzlarında: Gökküre'yi taşıyordu. Zeus, Olympos'un hâkimi olma yolunda savaş verirken kendisine karşı çıktığı için bu görevle cezalandırmıştı onu.

Herakles yeni görevi için yola çıktığında Hesperides Bahçesi'nin nerede olduğunu bilmiyordu. Erydanus (Po) nehrinde karşılaştığı nymphe'lar denizlerin ve suların yaşlı adamı Nereus'un yardım edebileceğini söylediler ona. Nereus tanrısız giz diye bilgi vermek istemedi; sularla ilgili her tanrısız varlık gibi biçim değiştirerek kaçmaya çalıştı, ama Herakles'in zora başvurması üzerine konuştu. Bahçe'nin yerini söylerken yararlı bir öğüt de verdi. "Altın elmaları almak istiyorsan bekçi kızların babası Atlas'ı kulllan," dedi.

Herakles Atlas'ın karşısına çıkıp da kızlarının bahçesinden üç altın elma almak için geldiğini söyledi. Herakles altın elmaları alıyor, (Lucas Cranach (Baba) (1472-1553)

ğinde Atlas dünden razıydı yardıma. Sevinmişti, çünkü altın elmaları almaya giderken Gökküre’yi Herakles’in sırtına yükleyerek bir süre için bu yükten kurtulacaktı; anlaştılar. Fakat üç altın elmayla geri döndüğünde Atlas yan çizdi.

“Elmaları senin yerine ben götüreyim,” dedi, “ben dönene kadar Gökküre’yi sen taşı.” Bu kurnazlığa başka bir kurnazlıkla karşılık verdi Herakles. “Kabul,” dedi, “yalnız omuzlarım acıdı, sen biraz tut da aslan postu giysimi sırtımda toplayıp yastık yapayım.” Atlas bu oyuna kanınca Gökküre’yi tekrar Atlas’a bırakan Herakles elmaları alıp uzaklaştı. *(Bazı kaynaklar bu işi Herakles’in tek başına yaptığını, bahçe duvarının üzerinden attığı bir okla Ladon ejderini öldürdükten sonra elmaları kopardığını yazıyor.)*

Kaynaklar Herakles’in Miken’e dönüş yolculuğunu Libya ve Asya üzerinden yaptığını belirtiyor. Libya’dan geçerken gelen geçene meydan okuyan kral Antaeus ile dövüşmek zorunda kaldı. Toprak Ana Gaia’nın oğlu olmakla övünen ve ayakları yere bastığı sürece ondan güç alan bu dövüşken kralı ayaklarını yerden kesip tanrısal gücünden yoksun bırakarak öldürdü. Colchis

Kerberos, William Blake (1757-1827)

kayalıklarında zincirlenmiş Prometheus’u (bkz. BD 2014/2) kurtarması da bu dönemdeki serüvenleri arasında.

Uzun dönüş yolculuğu sonunda Herakles tanrısal yüküyle Miken’e döndüğünde Eurýtheus önüne konulan altın elmaların ışıltılı güzelliği karşısında ne yapacağını şaşırdı. Bu işi buyururken gerçek altın elmalarla karşılaşacağı hiç aklına gelmemişti, ama Herakles olanaksız başarmıştı yine. Hera’nın emanetlerine el sürmeden Herakles’e bıraktı onları. O da desteğini esirgemeyen Athena’ya danıştı. “Altın Elmalar Hesperides Bahçesi’nden başka bir yere yakışmaz,” buyurdu Athena.

(Not: Hatırlanacağı üzere ‘altın elma’ ögesi Troia Savaşı ile Atalanta’nın Ölümcül Yarışı söylencelerinde de yer almıştı. (Bkz. BD 2013/7 ve 2015/6). O elmaların Hesperides

Herakles ile Kerberos'un karşında saklanan Eurystheus, Antik vazo resmi, MÖ. 530

Bahçesi'nin elmalarıyla ilişkili olup olmadığı akla gelebilir. Ancak Troia'da Paris'in hakemlik yaptığı yarışmada Hera'nın da yarışmacı olduğu dikkate alındığında Hesperides'deki altın elmaların sahibi olan Hera'nın kendine ait bir elma için yarışmacı olamayacağı açıktır. Atalanta öyküsünde ise Afrodite altın elmayı Tamasus'tan (Kıbrıs) getirdiğini söylemişti.)

12. Ölüler Diyarı'nın bekçisi Kerberos

Herakles'e üstünlük sağlamak için elinde son bir şans kaldığını gören Eurystheus'un bu kez öncekilerden çok daha zorlu bir iş buyurması kaçınılmazdı. Yeryüzündeki işleri başaran Herakles'in yeraltının karanlık güçleri karşısında çaresiz kalacağını düşünerek Ölüler Diyarı Tartaros'a gönderdi onu. Hades'in bekçisi, üç başlı, yılan kuyruklu ejder köpek Kerberos'u yakalayıp huzuruna getirme görevini verdi.

Herakles'in daha önce karşılaştığı canavar yaratıklardan, ikinci

işteki Hydra ile onuncu işteki bekçi köpeğinin kardeşi olan Kerberos şanslıydı, çünkü kardeşlerini öldürmüş olan Herakles'in onu canlı yakalaması gerekiyordu. Ozan Hesiodos Kerberos'tan "Amansız, sinsî, girenlere yaltaklanır, çıkmak için kapıya gelenleri parçalar," diye söz eder.

Herakles'in Tartaros'a (veya Hades) indiği yer olarak kaynaklarda yer çatlakları ve mağaralarıyla tanınan iki yerden söz ediliyor. Biri Sparta'nın güneyindeki Taenarum, diğeri de orta Karadeniz'deki antik Heraklea kentinin yakınındaki kayalık bölge. (Karadeniz Ereğlisi civarındaki Cehennemağzı Mağaraları.)

Kerberos'u bulmak için Herakles'in önce Acılar Irmağı Akheron'u geçmesi gerekiyordu. Bu ırmaktan sadece törenle toprağa verilmiş ölümlerin ruhları geçebilirdi. Gömülenlerin ruhları ise huzur bulmaz, acı içinde bekleyirdi. Yaptığı kötülükler yüzünden bu cezayı hak ettiklerine inanılanların ölümleri gömülmez, vahşi köpeklerle atılır veya kurda kuşa yem olurdu. İşte bu nedenle Troia kralı Priamos oğlu Hektor'un gömülmesini istemeyen Akhilleus'a yalvar yakar olmuş, oğlunun ölüsünü istemişti ondan. (Bkz. BD 2013/9.)

Akheron Irmağı'nı geçmek bu denli önemliyken geçiş yerinin bir de bekçisi olacaktı kuşkusuz. Kerberos'a giden yolun bu ilk bekçisi yaşlı Kharon'du. Onun köhne

kayıyla ırmağı geçip huzur bulmaları için ölü-lerin yakınları Kharon'a küçük bir rüşvet vermeyi ihmal etmez, dişleri arasında bir metelik koyarak gömerlerdi ölülerini.

Herakles rüşvet yerine sopasını gösterdi Kharon'a. Geçmesine izin vermeyen yaşlı adama boyun eğdirdikten sonra Hades'in karşısına çıkıp neden geldiğini anlattı.

(*'Hades' hem Ölüler Di-yarı'nın hem de bu diyarın kralının ismi olarak kullanılıyor.*) Hades gad-dar bir tanrıydı, ama karşısındakinin kim olduğunu biliyordu. Kardeşi Zeus'un hışmını çekmek istemezdi. İzin verdi. "Kerberos'u alabilirsen al," dedi, "yalnız bir şartım var, hiçbir silah kullanmayacaksınız."

Kerberos'la karşılaştığında sopasını, oklarını ve kılıcını bir kenara koyan Herakles üç ağzından çıkan korkunç havlamalara, üç çift çenesinin ve kuyruğunun ısırma çabalarına karşın Kerberos'u boyun-duruğa alıp zincirledi ve sürükleye

Herakles Antaeus'u öldürüyor, Hans Sebald Beham (1500-1550)

sürükleye çıkış yerine getirdi onu.

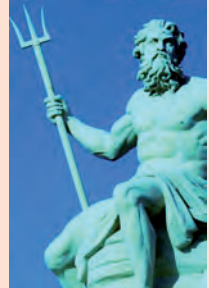
Eurystheus'un karşısına çık-tıklarında Kral korkudan yine özel sığınağına kaçtı. Oradan haber göndererek Kerberos'u geri götür-mesini istedi. Bu istek aynı zaman-da Herakles'in Kral'ın buyruğu altında geçirdiği on yıla yakın süren tutukluluk günlerinin son bulduğu anlamına geliyordu.

Herakles'in söylencesel yaşam öyküsünün devamını ve sonunu gelecek sayımıza bırakıyoruz •

halukerdemol@butundunya.com.tr

Yunan mitolojisindeki önemli tanrılar

Yunan mitolojisinin temeli Khaos'a (kaos) dayanır. Kaos boşluk değil, nesnelerin, tanrıların ve insanların kay-nağıdır. Her şeyin başlangıcındaki kaostan üç önemli varlık, Gaia, Tartarus ve Eros çıkar. Toprak ana Gaia, gökyüzü ise Uranos'tur. Yeraltının en derin ve karanlık kısmını yöneten ise Tartarus'tur. Gaia ile onun hem kocası hem oğlu olan Uranos her şeyin başlangıcı ve mitolojideki ilk tanrıdır.

Eşsiz bir kahin mi,
tarihteki en büyük
şarlatan mı?

Nostradamus

14 Aralık 1503'te Fransa'da dünyaya gelen Nostradamus, kimilerine göre dünya tarihinin gelmiş geçmiş en büyük dehası, kimilerine göre ise tüm zamanların en berbat şarlatanıdır.

Gezegenerin ve yıldızların gelişimiyle ilgili bilgileri kullanarak kehanetlerde bulunduğunu söyleyen Nostradamus; Fransız bir doktor, değişik tedavi metotları ve ilaçları çok başarılı olan bir şifalı bitkiler uzmanı, simya bilgini, astrolog ve tüm zamanların en çok tanınanı olmasının yanında, kuşkusuz en tartışmalı kâhinedir.

Yazan: BERK YÜKSEL

Küçük yaşlarından itibaren zekası dikkat çeken Nostradamus ile büyük-babası özel olarak ilgilendi ve ona hem dil hem de matematik ve astroloji eğitimi sağladı. Nostradamus, Galileo'dan yüz yıl önce, dünyanın yuvanlık olduğu ve güneşin

etrafında döndüğü inancına sahipti.

İlk kitabını 1552'de ilaçlar üzerine yayımlayan Nostradamus, 1550'den itibaren gök cisimleri esas alınarak yapılmış kehanetler içeren bir almanak yayımlamaya da başladı. Kehanetlerinin ilgi görmeye başladığı o yıllardan itibaren

yazdığı dörtlüklere “Nostradamus” imzasını atmaya başladı.

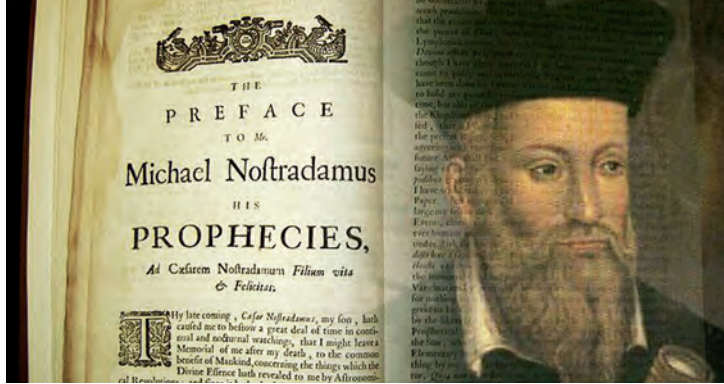
Müthiş merakı sayesinde aranan bir veba doktoru olan Nostradamus, kendisine özgü kehanet teknikleri üzerinde çalışmak için araştırmalar yaptı. Bir gözlemine dönüştürülen çatı katında kaleme aldığı 924 dörtlükte gerçekleşmesini beklediği olayları anlatan Nostradamus, bu kehanetlerini daha sonra “Centuries Astrologiques” adlı eserinde oldukça karmaşık bir dille yazdı. Kitaplarındaki kehanetleri açık ve seçik olmayan,

yorum gerektiren sembolik ifadelerden oluşmaktadır. Bu nedenle de dörtlükler yüzyıllar boyu farklı şekillerde yorumlanmıştır. Kitabında, 16. yüzyılda kendi bakış noktasından gelecek on

yüzyılı ve sonra bizim zamanımızdan da ilerisini, MS 3797’ye kadar öngördüklerini kaydeden Nostradamus, 1560’ta saray hekimliğine getirildi ve aynı zamanda Catherine de Médicis’nin astrologlarından biri oldu.

Bir okültist olan Nostradamus okültizmin sembolizm ilkesini esas alarak, kehanetlerini hem yalnızca anlayabilenler anlasın diye, hem

de Kilise ve koyu dindarlar tarafından suçlanamasın diye bir hayli sembolik bir dille kaleme almıştır. Yani geleceğe ait öğrendiği gerçekleri yazmaktan kaçınmamış, fakat kitabındaki bu gerçeklere herkes ulaşamasın diye birtakım örtüleme yöntemlerine başvurmuştur. Yine de 1581’de kehanetleri nedeniyle Kilise tarafından aforoz edilmekten kurtulamamıştır. Eşini ve iki çocuğunu veba dolayısıyla kaybeden Nostradamus’un kehanetlerinde, genel olarak ölümler, savaşlar ve felaketler ön plana çıktı.

Nostradamus’un Centuries “Yüzyıllar” adlı kitabında sembolik bir dille yazılmış “kehanetler”e olan ilgi günümüzde de sürüyor

Kehanetlerin şifrelerini okuyan uzmanlardan Fransız Peter Lemesurier, küresel ısınmaya ve kâhinin birinci cilt 17. dörtlüğüne dikkat çekiyor: “Kırk yıl hiç gökkuşağı görülmeyecek sonra kırk yıl boyunca her gün görülecek kurak topraklar daha da kuraklaşacak ardından dev su baskınları gelecek.”

Lemesurier’e göre kuraklığın insanlığın belini kıracağı dönem-

ler yakın. Ardından da büyük bir sel gelecek.

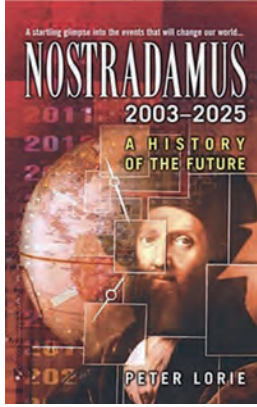
Bir diğer şifre çözücü Peter Lorie de onunla hemfikir: “2015 yılına kadar hızlı iklim değişiklikleri gözlenecek, birkaç ay gibi bir süre sonra kuraklıktan sellere, sonra tekrar kuraklığa geçilecek.”

Fransız Jean-Charles de Fontbrune ise Lemesurier’in bir zaman hatası yaptığına inanıyor. Ona göre, bu 40 yıllık karanlık dönemle Nostradamus I. Dünya Savaşı sonrasını anlatıyor. Lemesurier’e göre I. cildin 67. dörtlüğünde de sonun başlangıcının sinyali var:

“Büyük açlığın çoğaldığını görüyorum Bir orda görünecek bir burda, sonra yayılacak dünyaya. O kadar büyük ve o kadar geniş ki. Koparacak ağaçları köklerinden ve süt emen bebekleri annelerinden.”

“Nostradamus: Kâhin mi, şarlatan mı” başlıkları defalarca atılmıştır. Onun, 1666 yılında Londra’da meydana gelen büyük yangından Amerika’daki terör saldırılarına kadar birçok felaketi görmüş olduğunu iddia edenler her yöne çekilebilen kehanetleri bu şekilde yorumlarlar. Aslında oğluna yazdığı fakat herkese hitaben yazıldığı kabul edilen 1 Mart 1555 tarihli geleceğe dair yazılan mektubunda Nostradamus şöyle yazmıştır:

“Eğer her şeyi açıkça yazar-
sam, krallıkların, mezheplerin ve

Nostradamus “uzmanı”
Peter Lorie’nin kitabı

dinlerin birbirlerine karşıt ve şimdikinden çok başka olacakları görülecek. Her şeyi açık açık birbirine bağlar-
sam, devletler, dinsel ve siyasi kuruluşlar ve dini yasalar yok olabilirler. Geleneksel hayalleri ve gizli amaçları biliyorum ama hiçbirini yok olma-
malı. Dilimi bağladım, kalemimi kâğıtlardan uzak tuttum ve bayağı düşüncelerden korktum.”

Kehanetlerinde, geleceğin neler getireceğinin insanın seçimlerine bağlı olduğunu anlatan Nostradamus’un, gerçekleşen kehanetlerinin yanı sıra, gerçekleşmeyen ve belirsiz olan birçok öngörüsü vardır. “Şarlatandır” diyenlerin ya da “inanılmaz bir kâhindir” diyenlerin durduğu iki uç noktası bir yana, Nostradamus’un metinleri hem tarihçileri hem de onun kehanetleriyle yaşamını sürdüren birçok meraklısını, çözümlemesi neredeyse imkânsız bir dilin karanlıklarına itmektedir. Nostradamus’un adı, sadece bazı olabilecekleri bildiği için mi ismi halen bu denli güçlü yankılanmaktadır, yoksa insanlarda “bir şeyler gerçekten çok ters gidiyor olabilir” hissinin giderek kuvvetlenmesinden mi? Bunu bilmiyoruz. Ancak bildiğimiz şu ki, Nostradamus tıpkı yaşamının bütünü gibi, kehanetleri de sırlarla dolu ve halen onları tam olarak çözebilmiş değiliz. •

Düşler ve Düşünceler
Yahya Aksoy

Andre Gide

*“Rahatlık içinde bütün
fazilet sararıp solar.
Nerede yeni, sarp yollar
varsa orada fazilet vardır.”*

Andre Gide

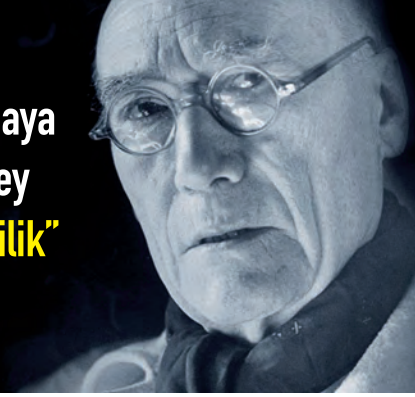
“Üzes’li bir baba ile Nor-
mandiya’lı bir anadan,
Paris’te doğmuşum; nerede
kökleşmemi istiyorsunuz,
mösyö Barres?” diyor ve in-
sanın ırsî bağlarını, tehlikeye
düşmeden kırıp atamayacağı
tezini savunan Barres’e inat,
büyük keyif alacağı yolculu-
ğa çıkıyor.

“Mutlu olmak için başkalarının mutluluğuna muhtacım ben” diyen **Andre Gide** 1869-1951 yılları arasında yaşamış, ilim ve edebiyat alanında olduğu kadar Roven Cinayet Mahkemesi jüri üyesi olarak anılarını yazdığı eser yankılar yaratmış, Fransız ve dünya yargı sistemine ışık tutmuş bir düşünür olarak iz bırakmıştır.

rın ve mahkeme sisteminin tüm sakıncalı yönleri ile eksikliklerini bir edebiyatçı duyarlılığı ile bütün yönleriyle irdeleyerek yazdığı “Cinayet Mahkemesi Anıları” kitapçığı, ülke genelinde yankılar yaratır ve yıllar sonra Fransız ceza yasalarında büyük değişiklikler yapılır.

Adalet sarayları ve yargılama-daki ritüeller, **Andre Gide’e** göre

“Her türlü kötülüğü yapmaya muktedir iken, kötü bir şey yapmamak: İşte budur iyilik”

Kalıplaşmış ve katılaşmış hiç bir kurala bağlı kalmadan “hür insanı” yaratmak için, sanatın ve edebiyatın yerini koruyarak düşüncelerini korkusuzca söyleyen deneme ve inceleme yazıları ve eserleri ile sağlam temeller üzerinde geleceğini inşa eden **Andre Gide’in** (1869-1951) ünlü bir edebiyatçı ve düşün adamı olarak 1930’dan sonra dünyanın dört bir yanına yayılıyor.

Andre Gide, 1912 yılında jüri üyesi olarak seçildiği Fransa Roven Cinayet Mahkemesinde yapılan yargılamalarla ilgili olarak; jüri üyelerinin, hakimlerin, avukatların, mübaşirlerin, suçlu ve suçsuzla-

büyüleyicidir. Olaylar ve cezalar ile suçlu-suçsuzluk geri planda kalır. Duruşmalar, duruşmalarda izlenen yollar, hukukçuların giysileri, duruşmalarda ortaya çıkan gerilimler, adaletin ve yargının çelişkileri, yanlışları, kuralları ve jüri üyeleri usta bir edebiyatçı kalem ile okuyucuya sunulur.

Kalpazanlar, Darkapı, Dünya Nimetleri, Denemeleri dünya dillerine çevrildi ve “*Kitabımda beğenilmeyen şeylerin asıl onun meziyetleri olduğu kabul olunacaktır*” diyen **Andre Gide**, 1947’de “Nobel edebiyat Ödülü”nü kazandı.

“Tesirlerden korkan ve onlardan

kaçınan kimseler ruhlarının fakirliğini kapalı olarak itiraf etmekte-dirler” diyen **Andre Gide, Goethe, Shakespeare, Molier, Balzac, Tolstoy, Dante, Racine, Descartes, Puşkin ve Gogol**’dan söz ederek sanatın en verimli devirlerinin en çok tesir altında kaldıkları devirler olduğunu ifade eder.

“Mutlu olmak üzere doğdu insan, elbette, bütün doğa bunu öğretmede... Sanat, daima baskının sonucudur. Sanatla tabiat, yeryüzünde rakabet halindedir. Sanat, yavaş yavaş kuvvetten düşünce, kaplıcalara götürülen bir hasta gibi, tabiata çıkarılır. Bitkiyi yeşerten, kovarı balla, insan yüreğini iyilikle dolduran şey, haz yolundaki çabadır.” diyen **Gide, “Yeni Nimetler”** eserinde insan yüreğine seslenir :

Dallar arasında
sevinçten titreyen gü-
vercin,

Rüzgârda sallanan
incecik dallar,

Dallar arasından ısıldayan
denizin üzerinde,

Ak kayıkları eğen rüzgâr,

Tepeleri ağaran dalgalar, sonra
gülüş, sonra gök, sonra bütün bun-
ların apaydınlığı,

Yaa, bacım, yüreğim kendini
anlatıyor işte,

Mutluluğunu anlatıyor; senin

yüreğine.

Oscar Wilde, Andre Gide ile bir buluşmasında “**Çömez**” hikâyesini anlatır:

“Siz gözlerinizle dinliyorsunuz, onun için size şu hikâyeyi anlatacağım:

‘Nergis ölünce kır çiçekleri üzüldüler, ona göz yaşı dökmek için ırmaktan su damlaları istediler

Irmak, ‘Ah!’ diye cevap verdi, ‘Bütün su damlalarım göz yaşı olsa bunlar Nergis’e yalnız benim ağlamam için yetmez, onu seviyorum.’

‘Kır çiçekleri, ‘Ah!’ diye tekrar içlerini çektiler. Nergis’i nasıl sevmemezlik ederdik güzeldi o.’

Irmak, ‘Güzel miydi?’ dedi.

‘Onu senden iyi kim bilir? Her gün kıyılarına eğilmiş, sularında güzelliğini seyrediyordu...’

Irmak cevap olarak: ‘Sularına eğildiği vakit gözlerinde kendi sularımın aksini gördüğüm için onu seviyorum.’ dedi.”

A. Gide-Denemeler

Edebiyat ve düşünce dünyasında derin izler bırakan ve “Kendini düşünen kendini engeller” diyen Andre Gide, seçkinliği ile hep yaşayacak, okunacak ve aranacaktır. •
yahyaaksoy@butundunya.com.tr

Bu kitap, Sacit Aslan'ın hikayesi.

Biri tüberküloz, diğeri büyük bir ciğer ameliyatı geçirmiş, verem hastası iki genç, hastanede tedavileri sırasında tanışıp birbirlerine aşık olurlar. Oğlanın adı Fahrettin, kızın adı da Necla'dır. Başlangıcı acıklı, sonrası fırtınalı bu hesapsız kitapsız aşk hikayesinin beş çocuğundan hayatta kalan iki tanesinden büyüğü Sacit Aslan.

Konuşmaktan çekinmeyen ama ağzına geleni de söylemeyen bir adam.

Eğlence dünyası gibi görünen ama içinde daha derin sırlar saklayan bir imparatorluk hikayesinin önemli bir parçası; ama aynı zamanda 1950'li yıllardan itibaren bu ülkenin geçirdiği dönemlerin anaforlarından sağ çıkan bir tanığı.

Bu kitapta, muhafazakar olduğu söylenen ve yıllarca sağ iktidarların idaresindeki bir toplumda, bir gazino etrafında yıllarca toplanmış ve hala izleri olan insanların arasında büyümüş bir adamın anlattıkları, mutfağın içinden bilgiler var.

Yaşayan en önemli kalemlerden biri olan Necef Uğurlu; yazma sanatındaki tartışmasız başarısını konuşarak, Sacit Aslan'ın merakla beklenen hayat hikayesini "Kovadaki Balıklar" kitabında okuyucularına sunuyor.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Jale İnan

Yazan: NEVİN DEDEOĞLU

Cumhuriyetimizin ülkemize kazandırdığı pek çok değer yanında, bilim dünyamıza katkısı da yadsınamaz boyutlarda... Arkeoloji alanında da ilk temellerin atılışı, her konuda olduğu gibi yine cumhuriyetin kuruluş yıllarına rastlıyor. Prof. Dr. Jale İnan'ın, başarılarla dolu yaşam öyküsü de bu dönemin çarpıcı bir örneği kuşkusuz.

1914 yılında İstanbul'da dünyaya gelen Jale İnan'ın babası, Müzeler Umum Müdürü Aziz

Ogan, Annesi Mesture Hanım. Tarih ve sanatla iç içe bir aile ortamında büyüyen Jale İnan, Erenköy Kız Lisesini bitiriyor ve arkeoloji eğitimi almak istiyor. Ancak o yıllarda arkeoloji eğitimi veren bir yüksek öğretim kurumu yok ülkemizde. Birkaç ay İstanbul Tıp Fakültesi'ne devam ediyor ve bu arada başvurduğu Alexander von Humbolt bursunu kazanıyor.

20 yaşında genç bir Türk kızı, 1934 yılında Almanya'da Berlinde..

46 yıl önce, Side kazılarında

Artık onun için zorlu bir yaşam başlıyor. Tek kelime Almanca bilmiyor. 3-4 ay gibi kısa bir sürede Almanca'yı öğrenmekle yetinmiyor, Latince ve Grekçeyi de öğreniyor.

Oyıllarda Almanya'da arkeoloji eğitimi 8 yıl ve doktora yaptıktan sonra mezun olunabiliyor. Berlin Üniversitesinden bir yıl ayrılarak

Eşi Mustafa İnan ile birlikte

Münih Üniversitesi'ne devam ediyor, heykel konusunda çalışmalar yapıyor ve sertifika alıp 1937 yılında tekrar Berlin'e dönüyor. Berlin Üniversitesinde Gerhard Rodenwaldt'ın öğrencisi oluyor. Yaşadığı Berlinde Hitler ve Nazi Almanyası koşulları çok ağır ama hiç yılmıyor. İkinci Dünya savaşı yılları... Açlık, yoksulluk, savaş... İngiliz bombardımanı altında sığınak-

larda geçen bir hayat... Öylesine güçlü ve inatçı ki asla vazgeçmiyor.

1943 yılında "Roma Sikkeleri Üzerinde Kurban Merasimi'nin Kültür Tarihi Açısından Değerlendirilmesi" başlıklı doktora tezi ile Berlin Üniversitesi'nden mezun oluyor. Doktora belgesi ve o yıllarda aldığı Leica fotoğraf makinesi, günümüzde Antalya Müzesi'nin adına düzenlediği kütüphanede özenle sergilenmekte.

Berlin'den ayrılırken, gıda fişleriyle alıp yaptığı veda pastası, arkadaşları ve hocalarını çok duygulandırıyor. Hocası duygularını şöyle ifade eder; "Siz sadece bilim insanı diploması almadınız, bize bu zor günlerimizde dayanak oldunuz, paylaştınız. Bu davranışınızla insanîyet sınavını da geçtiğinizi gösterdiniz."

Jale İnan'ın 1934-1943 arasında geçirdiği Almanya yılları; gerçek bir belgesel niteliği taşıyan anıları, belgeleri ve çalışmaları ile tarihe

ışık tutuyor.

1943 yılında yurda dönen Jale İnan, aynı yıl İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İlk çağ Tarihi Bölümünde, Clemens Emin Bosch'un asistanı olarak göreve başlıyor. 1944 yılında İstanbul Teknik Üniversitesinde doçent olan değerli bilim adamı Mustafa İnan'la evleniyorlar. Bir yıl sonra da oğlu Hüseyin'in doğmasıyla birlikte annelik başlıyor Jale Hanım'ın hayatında. Bir yandan iyi bir eş ve anne, diğer yandan yoğun bir bilim kadını olmayı başarıyor.

1946'da profesör Arif Müfit Mansel'in asistanı olarak Arkeoloji Bölümüne geçmesiyle hayatına giren

Perge Antik Kent kapısı

Perge ve Side antik kentleri, artık onun yaşamının ayrılmaz parçası olacaktır. O kadar ki ömrünün 40 yılını adadığı Pamfilya bölgesi Jale İnan'la birlikte anılacaktır.

Unutulmaz çalışmaları arasında başta Perge ve Side kazıları olmak üzere, Bu-

Unutulmaz çalışmaları arasında başta Perge ve Side olmak üzere, Kremna kazısı, Lyrbe-Seleuikieia kazısı ve İbecik kurtama kazıları yer almaktadır.

cak'ta Kremna kazısı (1970-1971), Manavgat Lyrbe-Seleuikieia kazısı (1972-1979), İbecik kurtama kazısı yer almaktadır.

Side'de Agora Hamamı'nı Side Müzesi'ne dönüştürmek için kuzeni Selma Hanım ve eşi Ragıp Devres'in katkılarını sağlamış ve Side Müzesini ülkemize kazandırmıştır. "Yorgun Herkül" heykelinin Perge'den yurt dışına kaçırılan üst parçasının Amerika'dan getirilmesi konusunda yıllarca verdiği inatçı çaba ve gayret sonucu Antalya Mü-

zesi'ne geri dönüşünü ne yazık ki görememiştir. 2001 yılında hayatını kaybeden Prof. Dr. Jale İnan, ardından birçok bilimsel yayın, makale, kitap bırakmasının yanı sıra antik kentlerde ayak izlerini de bırakmıştır. Ancak sadece bunlarla sınırlı değil Jale İnan'ın bize bıraktıkları...

Jale İnan'ın unutulmaz çalışmaları arasında yer alan Side kazıları bölgesindeki Apollon Tapınağı

Cumhuriyetin aydınlık yüzü; genç, dinamik, çalışkan, çok yönlü ve yurtsever pırıl pırıl Cumhuriyet kadınlarının çağdaş yaşam öyküleri... •

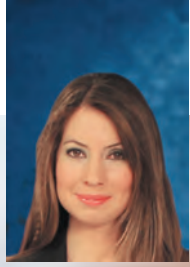
JALE İNAN'IN HAYATINDAN

1940'lı yılların olağanüstü zor, yoksulluk ve yoksunluk içinde geçen günlerinde, bir kadın olarak kazı düzenlemek, herkesin üstünden kalkacağı bir iş değildi. Jale İnan, bu sorunları kolaylıkla aşmayı başardı. Bu iki ana kazının dışında Kremna ve Pamphylia Selukeia'sında kurtarma kazıları yaptı ve buraları tarihi eser kaçakçılarının yağmasından kurtardı. Yaptığı kazılar, özellikle son 25-30 yıldır, yöre halkının gelir düzeyinin yükselmesine de neden oldu. Kazıların yanı sıra Side Müzesi'ni de kuran ve kuran Jale

Hoca'nın 1980'de Perge kazıları sırasında bulunduğu bir heykel parçasının peşinde, polisiye roman kahramanlarına taş çıkarırcasına yaptığı çalışma ise, birçok açıdan ders alınacak bir olay:

Jale İnan 1980 yılında Perge'de bir Herakles heykelinin parçasını bulur. Ama heykelin belden yukarısı yoktur. Bugün belden aşağısı Antalya Müzesi'nde sergilenen heykelin üst bölümünün ABD'ye kaçırıldığı söylentileri dolaşır. Jale İnan, bir dedektif gibi çalışmaya başlar ve izini bulur. Konuyla ilgili olarak yazdığı makaleyle de bu iki parçanın birbirine ait olduğunu öne sürer. Yıllar süren ısrarlı çalışmaları sonunda bu iddiasını kanıtlama fırsatı da bulur. 1990 yılında Boston Metropolitan Müzesi'nde bir alçı kopyayla iki parçanın birbirine ait olduğunu kanıtlar.

Özçekim Kurbanı Heykel

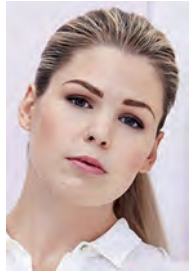
Portekiz'in başkenti Lizbon'da bir turist, özçekim (selfie) yaparken 126 yıllık bir heykeli devirdi. 24 yaşındaki genç adamın devirdiği Portekiz Kralı Dom Sebastiao heykeli yere düşüp paramparça oldu.

Kimliği açıklanmayan turist, Rossio tren istasyonundaki heykel devrilince kaçmaya çalıştı; ancak polis tarafından yakalandı. 1890 yılında yapılan heykel, Portekiz'de 1557 ile 1578 yılları arasında hüküm süren Kral Dom Sebastiao'nun heykeli idi.

2 Beyin Kanseri Değilmiş!

Kanseri doğal yollarla nasıl yendiğini internet sitesinde anlatıktan sonra kitap yazan Avustralyalı Belle Gibson, kanser olmadığı ortaya çıkınca mahkemeye verildi. Tıbbi yöntemlerle değil doğal ilaçlarla kanseri yendiğini iddia eden ve meşhur olan

Gibson, geçenlerde hastalığı uydurduğunu itiraf etti. Gibson'ın özel beslenme kitabını basan Penguin Yayınevi de gerçek olup olmadığını kontrol etmeden kitabı piyasaya sürdüğü için 22 bin ABD dolarından fazla ceza ödemeyi kabul etti.

3 Dijital Bir Ülke Estonya

Nüfusu 1,3 milyon olan bu Baltık Cumhuriyeti, bağımsızlığını kazandıktan sonra eski teknolojiye sahip sadece birkaç sanayi fabrikası vardı. Ancak bugün süratle gelişen Estonya bir “dijital dünya”. Ülkenin çok büyük bir kısmında halk için ücretsiz “kablolu internet” uygulaması var. Vergi beyanından seçimlere kadar her şey elektronik yollardan yürüyor. 2007 yılından bu yana Estonyalı seçmenler dünyanın hangi köşesinden olursa olsun, çevrimiçi oy kullanıyor. Hükümet ve parlamento kâğıt kullanmıyor; bütün faaliyetler elektronik kayıt sistemiyle sürüyor. Sağlık sisteminde ve reçete yazımında da kâğıt yok. 2020 yılında nakit para kalkacak. Okullarda çocuklar 7 yaşından itibaren bilgisayar ve programlama

dersleri görüyor. Anayasasında “İnternet ücretsiz karşılanması gereken bir vatandaşlık hakkıdır” ibaresinin bulunduğu tek ülke.

4 Farklı Bir Hukuk Yaklaşımı

İtalya’da Temyiz Mahkemesi, karnını doyurmak için yemek çalmanın suç olmadığına hükmetti. Roman Ostriakov adlı Ukrayna asıllı bir evsiz, Cenova’da bir

süpermarketten değeri 4 Avrodan fazla sos ve peynir çaldığı gerekçesiyle 6 ay hapis ve 160 Avro para cezasına çarptırılmıştı. Savcılığın kararı temyiz etmesi üzerine dava, en yüksek yargı organı olan Temyiz Mahkemesi’ne taşındı. Mahkeme ise “yaşamsal beslenme ihtiyacını gidermek için az miktarda yiyecek çalmanın suç sayılamayacağı” hükmünü verdi.

5 Çinli Polislere İtalya’da Görev

İtalya İçişleri Bakanı Angelino Alfano, Çinli turistlerin İtalya’da kendilerini güvende hissetmesi için İtalyanca bilen Çinli polis memur-

ların sokaklarda devriye gezeceğini açıkladı. İtalyan meslektaşları ile birlikte çalışacak Çinli polis memurları, Roma ve Milano'da görev yapacak. İki hafta sürecek olan bu denemenin başarılı olması halinde, uygulamanın İtalya'nın diğer şehirlerinde de başlatılacağı belirtildi. İtalya'yı her yıl üç milyon Çinli turist ziyaret ediyor

6 Berlin Havaalanı İnşaatında Şüphe

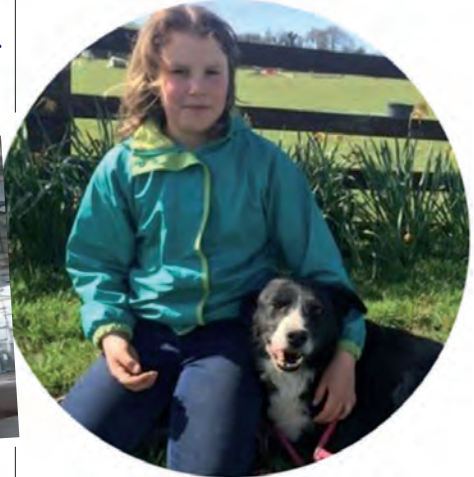
Savcılar, Berlin'in bir türlü açılmayan Brandenburg Havaalanı ile ilgili yolsuzluk iddialarını dile getiren teknisyenin zehirlendiği yolundaki iddiaları soruşturuyor. Soruşturma hakkında ayrıntı verilmese de, Alman basını havaalanında

çalışan teknisyenin kahvesine zehir konulduğunu ve 50 yaşındaki teknisyenin üç ay iyileşemediğini yazdı. 2006'da başlayan inşaat, bir türlü tamamlanamadı. Havaalanının 2019 yılında açılması bekleniyor

7 Eski Sahiplerini Özlemiş!

Galler'de Pero adlı bir çoban köpeği, geçen Mart ayı başında sahipleri tarafından 400 km uzaktaki bir çiftliğe gönderilmişti. Ancak köpeğin ilk evi ve sahipleriyle ayrılığı beklenenden kısa sürdü.

Ceredegion bölgesinde yaşayan James çifti, bir akşam evlerinin

kapısını açtıklarında merdivenlerde Pero ile karşılaştılar. Yeni evine alışamayan ve çiftlikten kaçan Pero, uzun yolculuğun ardından asıl amacına ulaştı. James ailesi Pero'yu geri göndermeyecek.

8 Kendi Çocuğunu Kaçıran Aile

İngiltere’de 12 yaşındaki bir çocuğun ailesi tarafından şaka olarak kaçırılması üzerine polis,

soruşturma açmayacağını, ancak sosyal hizmetler görevlilerinin aileyi ziyaret edeceğini açıkladı. Cheltenham kentinde meydana gelen olayda bir görgü tanığı, bir çocuğun iki yetişkin tarafından bir arabanın bagajına yaka paça koyulduğunu görmüş ve polisi aramış. İhbar üzerine polis seferber oldu ve aileye ulaştılar. Aile ifadesinde, çocuğun arabanın bagajında sadece birkaç dakika kaldığını ve şakanın çocuğa açıklandığını söyledi.

9 İnternette Satılık Savaş Uçağı

2007 model SU 35 avcı uçağı için “biraz tamir ve bakımla uçmaya hazır uçak. 85 Bin Avroya hemen teslim” ilanı, fotoğrafıyla birlikte ikinci el otomobil ve diğer araçların ilanlarını içeren bir Moldova internet sitesinde yayımlandı. Kimliği

açıklanmayan uçağın sahibi, ilanda uçağın pilot kabininde ve motorunda bir miktar tamire ihtiyaç duyulduğunu, ama bu tamiratın ve bakımın ardından uçağın havalanmaya hazır olduğunu vurguluyor.

10 5 Ada Haritadan Silindi

Deniz seviyesinin yükselmesi nedeniyle, Solomon Adaları’na bağlı beş ada sular altında kaldı. Kaybolan adalar insanların yaşamadığı, ancak balıkçılar tarafından sıklıkla kullanılan mercan adalarıydı. Solomon Adaları civarında denizin küresel ortalamaya göre üç kat daha fazla yükseldiği ve özellikle 2011-2014 yılları arasında ağır erozyona uğrayan diğer altı mercan adasında ki evlerin denize kaydığı belirtildi. •

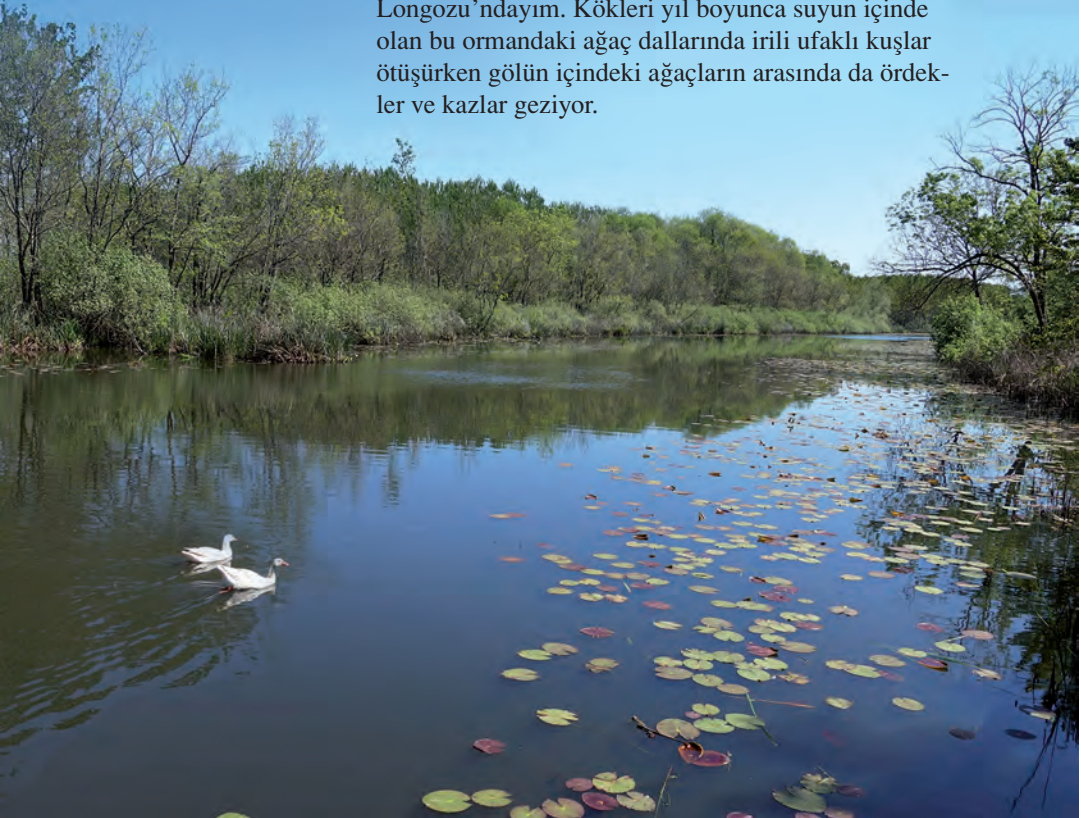
sezinsansungunay@butundunya.com.tr

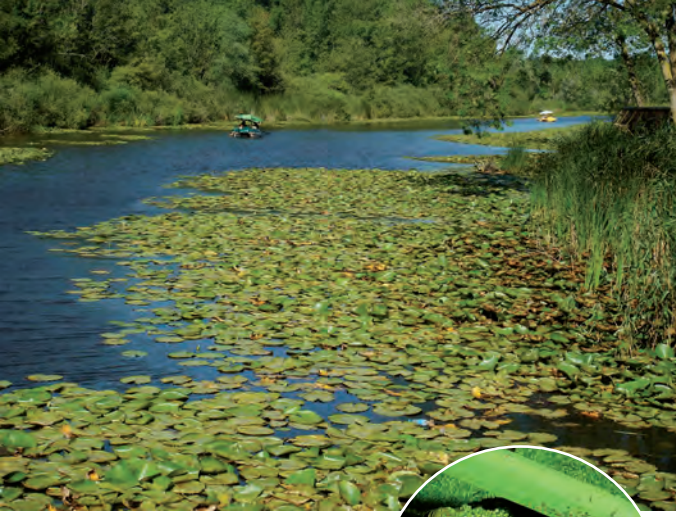
Gezdikçe Gördükçe
İzlen Şen Toker

Baharı Acarlar Longozu'nda karşılamak...

Leylaklar ve mor salkımların açtığı, kırların beyaz, sarı, mor renkli çiçekler ve gelinciklerle renklendiği, akasya ağaçlarının üzüm salkımına benzeyen beyaz çiçeklerle süslediği bir bahar gününde Acarlar Longozu'ndayım. Kökleri yıl boyunca suyun içinde olan bu ormandaki ağaç dallarında irili ufaklı kuşlar ötüşürken gölün içindeki ağaçların arasında da ördekler ve kazlar geziyor.

ağzını kapatması sonucunda meydana gelen çukur alanda akarsuyun birikmesi ile oluşuyor. Gölün tabanının subasar ormanı da denilen yoğun bir bitki örtüsü ve ağaçlarla kaplanmasıyla da nadir su bitkileri ve kuş türleri için eşsiz bir yaşam alanı yaratılmış oluyor. Acarlar

Sakarya (Adapazarı) Silinin Karasu ve Kaynarca ilçeleri arasındaki içi ormanla kaplı bir göl görünümündeki Acarlar Longozu Karadeniz'e yakın bir mesafede denize paralel olarak uzanıyor. Dünyada ender rastlanan özel bir ekosistem olan longozlar, denize doğru akan dere-lerin getirdiği kumların zamanla kıyıda kumul setleri oluşturarak dere

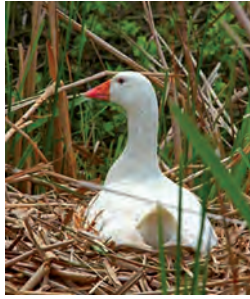
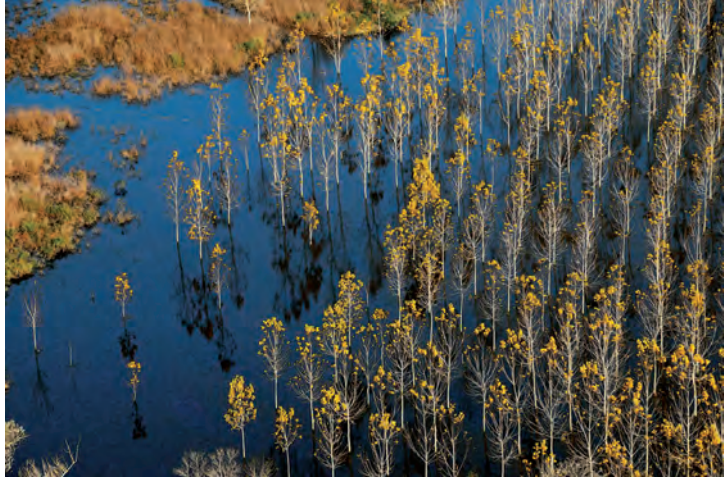
Longozu'nda dişbudak, kızılgağaç, karaağaç ve söğüt ağaçları suyun içinden göğe doğru uzanırken gölün sakin suları da su menekşesi, göl soğanı ve bataklık eğreltisi gibi nadir su bitkileriyle su küpesi, su keneviri ve nilüferlere ev sahipliği yapıyor.

Anadolu'nun üzerinden geçen göç yollarının da etkisi nedeniyle longozda aralarında alaca balıkçıl,

kaşıkçı, çeltikçi, karabatak, bahri, altıngöz, kadife ördek, deniz ve balık kartalları da bulunan 200'den fazla kuş türü barınma, saklanma, üreme ve beslenme imkânı buluyor. Bu özelliği ile Önemli Kuş Alanı (ÖKA) statüsünde olan longoza tavşan, tilki, çakal, geyik ve yaban domuzu gibi memeli türleriyle sazan, yayın, yılan balığı, kızılkanat, turna ve kefal gibi balık türleri de yaşıyor.

“Yaban Hayatı Geliştirme Sahası” ve “1. Derece Doğal Sit Alanı” olarak ilan edilerek koruma altına alınan longoza kıyısındaki 8 köyden biri olan Denizköy tarafından ulaşıyorum. Ekoturizme kazandırılmaya çalışılan Denizköy ve Karamüezzinler köyleri arasındaki bölgede park alanı, piknik alanı, restoran ve yürüyüş yolu gibi düzenlemeler yapılmış. Gölün kenarında ahşap direkler üzerine kurulmuş restoran alanının yanından geçip göl üzerinde uzanan ahşap köprüde yürüyorum. Kökleri suyun içinde olan, köprü yakınındaki ağaçların etrafı beyaz, mavi ve mor renkli çiçekler-

Acarlar longoza 200'den fazla kuş türü, barınma, üreme ve beslenme imkânı buluyor.

le süslenmiş. Kuşların ve kurbagaların sesleri birbirine karışıyor.

Kafamı arasından güneş ışıklarının süzüldüğü ağaç dallarına doğru kaldırıp sesini duyduğum bülbül görmeye çalışıyorum. Dalların arasında güçlükle seçilen küçücük gövdesinden çıkan ses o kadar güzel ki...Tam

o sırada gölün karşısındaki sazlık-lardan bembeyaz bir kaz çıkıp göle doğru yüzüyor, değişik bir ses çıkardığında sese doğru gölün üzerinden uçarak gelen başka bir kaz da onun yanına konuyor. Birlikte köprüye doğru yüzüp, kıyıdaki otları yedikten sonra yeniden göle doğru ilerleyip uçuyorlar. Biraz daha yürüyüp, köprüden göle bakıyorum. Hemen yanımdaki ağacın kökünün olduğu

yerden bir su yılanı geçiyor. Kurbağalar kenarda güneşleniyor. Küçük bir balık sıçrayıp suyun üzerindeki nilüfer yaprağının üzerinden kayıyor.

Yakınımdaki ağaçların gölgesi köprüye, yansımaları göle düşerken gölün karşı kıyısındaki ağaçların bulutlara uzanan dallarının göldeki yansımaları da suyun üzerindeki nilüfer yapraklarıyla bu-

luşuyor. Aşağı göle doğru baktığımda gölgem henüz yeni tomurcuklanmış nilüferlerin üzerine düşüyor. Köprünün sonuna kadar gidip yeniden piknik alanına döndüğümde göl

kıyısında ördeklere neşeyle ekmek atan küçük kız çocuğunu izlerken bu eşsiz güzelliklerin korunarak gelecek nesillere de ulaşabilmesini diliyorum. •

izlensen@butundunya.com.tr

Sürücünün Karısı

Bir otomobili yolda durduran polis sürücüye yaklaşır:

“Beyefendi yolda cep telefonuyla konuşuyordunuz.”

“Hayır memur bey, sadece şarjı bitiyor mu diye bakıyordum.”

Karısı lafa atlamış: “Yapma hayatım. Ortağınla yarım saatir telefonda iş görüşmesi yapıyordun.”

Adam karısına şaşkın bakarken polis yine sormuş:

“Beyefendi emniyet kemerinizi neden takmıyorsunuz?”

“Memur bey takmıştım ama arabayı durdurduktan sonra çözdüm.”

Karısı yine atlamış: “Kocacığım sen o kemeri hayatında bir kere taktın mı acaba...”

Adam kendini zor tutarken; polis: “Beyefendi bakın sağ sinyaliniz de kırık.”

“Yola çıkarken kırık değildi memur bey, sanırım yolda oldu.”

Kadın yine dayanamamış: “Şu kırık sinyali tamir ettirmeni 3 haftadır söylüyorum sana...”

Adam en sonunda karısına “Bana bak, sen susacak mısın?!” diye bağırması:

Polis kadına sormuş: “Hanımefendi eşiniz size hep böyle mi davranır?”

Kadın cevap vermiş: “Hayır memur bey sadece alkollü olduğu zaman.”

Yapılarda
tasarruf önlemleriyle
enerji tüketimini
azaltmak en
akılcı yol.

Enerjinin Değerini Bilen Yapılar

Yazan: ERHAN TOKER

Teknoloji ilerledikçe insanoğlu daha çok konfora kavuşuyor; belki de biraz tembelliğe itiliyor. İlk sanayi devriminde üretimin gereksinimi olan enerjinin %90'ını kas gücü oluştururken, günümüzde bu oran %10'lar seviyesine düştü.

Kas gücümüzün kavuştuğu rahatlık sadece üretimle sınırlı kalmadı. Ulaşım ve barınmada da konfora kavuştuk. Kuşkusuz ki ödediğimiz bedel daha fazla enerji tüketimi oldu. Ulaşımı bir kenara koyarsak üretim ve barınma işlevlerinin önemli bir bölümü hayatımızı geçirdiğimiz yapılarda gerçekleşiyor.

Yapıların 2. önemli tasarruf alanı çatılardır

Öyleyse yapılarda tasarruf önlemleri olarak enerji tüketimini azaltmak en akılcı yol.

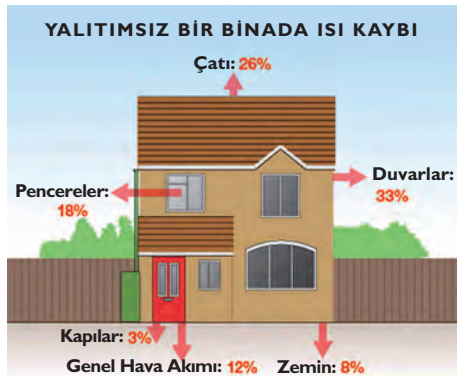
Yapıların tasarımında, enerji konusuna öncelik verilerek, konfordan vazgeçmeden etkin, bilimsel ve akılcı tasarımlar ile tasarruf miktarı önemli oranlara çıkarılabilir.

Yapılar temel olarak dış kabuk, çatı, iç hacimler ve mekanik sistemlerden oluşur. Bunların yanı sıra dekoratif amaçlı yapılan aydınlatma ve yeşillendirme işlemlerini de katabiliriz. Kabuk ve çatı ısı

iletimi, iç hacimler aydınlatma, ısıtma, havalandırma, yer değiştirme, mekanik sistemler elektrik ve yakıt tüketimi, diğer öğeler de yine aydınlatma ve havalandırma açısından enerji tüketimi ile doğrudan ilgilidir.

Yapılarda en önemli enerji tasarrufu yapı kabuğu ve çatının tasarımı ile sağlanır. Kabuğunun yalıtım becerisinin yanı sıra, yapının konumu ve biçimi de ısıtma ve soğutma için harcanacak enerji miktarını önemli ölçüde belirler. Yapı kabuğunun ısı yalıtım becerisi hem ısıtma hem de soğutmada önemlidir. Ancak yapı

kabuklarının tek amacı örtücülük değildir. İç hacimlerde aynı zamanda doğal aydınlığa ve dışarıyı görmeye de gereksinim duyarız. Pencerelemin konumlandığı yapı cepheleri, yapının bulunduğu coğrafi bölgeye göre doğru olarak seçildiğinde en uygun doğal aydınlatma ve doğal havalandırma sağlanmış olur. Sıcak bölgelerde serin hava akımlarına sahip arazilerin, soğuk bölgelerde ise bolca

güneşin alınabildiği arazilerin seçimi yapılaşma için daha uygundur. Doğru konumlanmış yapılar daha az yapay iklimlendirmeye gereksinim duyacağından, enerji tasarrufunun yanı sıra insan sağlığı için de yararlıdır. Yerleşecek alanı uygun ve geniş olan ülkelerin yüksek yapılar-
dan kaçınması çok önemlidir. Yapı yükseldikçe enerji maliyeti artar.

Üst katların ısınma zorluğu ve erişimin asansör gerektirmesi başlıca enerji tüketimi nedenidir.

Binaların ikinci önemli savunma birimi çatıdır. Gelişmiş ülkeler geleneksel çatıların çevreye verdiği zararları görüp tasarımda çığır açan gelişmelere imza atmışlardır. Çatıları sadece ısı yalıtımını gözeterek tasarlamak çevremiz için önemli zararları gözden kaçırmamıza neden olur. Sadece kiremitle örtülmüş bir çatı, güneş ışınlarının bir kısmını emmekte bir kısmını da atmosfere geri yansıtmaktadır. Emilen enerji yapıya bir faydası olmaksızın heba edildiği gibi, yazın da soğutma maliyetini artırır. Yansıtılan enerji ise küresel iklim değişikliğine olumsuz etki yapar. Yapılan incelemelere göre yerleşik alanların yaz aylarındaki ısı, kırlık alanlardan üç derece daha fazladır. Oysa çatı alanları enerji kullanım etkinliği bakımından sınırsız olanaklar sunar. Çatının

büyük bir bölümü yeşillendirildiğinde atmosfere geri verilen ısı önemli oranda düşmektedir. Üstelik toprak yapı için iyi bir ısı yalıtımı sağlar. Ayrıca çatıların bir bölümünde bırakılacak aydınlatma boşlukları doğal aydınlatmaya katkıda bulunarak aydınlatma maliyetini azaltabilir. Çatılar ayrıca güneş ve rüzgâr enerjisinden faydalanmak için de çok

değerli alanlardır. Güneşi bol ülkelerde cepheler bile elektrik enerjisi için kullanılmaktadır. Son dönemde geliştirilen tamamen şeffaf fotovoltaiik hücreler ise pencere camlarından elektrik üretmek için çok elverişlidir.

Tüm bu iyileştirmelere ek olarak çatıda, hakim rüzgârları alacak şekilde yerleştirilen kanalların yapı içi hacimlere hava akışı sağlaması, toprak altına dönecek pasif ısı

**Güneşi bol
ülkelerde
cepheler bile
elektrik
enerjisi için
kullanılmak-
tadır.**

pompası sistemleri ile ısıtma/soğutma ekipmanlarına destek olunması, kapalı otopark alanlarında araba motorlarından yayılan ısınin toplanması gibi iyileştirmeler de enerji tasarrufuna katkı sağlayacaktır.

İnsanoğlu son otuz yılda çok önemli teknolojik gelişmelere imza attı. Okullarımızda yetişen mühendis ve mimarlar da bu gelişmelerden haberdar. Özellikle internet, bilginin sınırsız paylaşımına olumlu katkıda bulunuyor.

Yapı inşa etmek konusunda da becerikli bir ülkemiz. Bu potansiyel ve bilgi birikimimiz ile bu alanda

Ülkemizin geleceği için başarmaya en yakın olduğumuz alan gelişmiş yapı tasarımları olabilir.

yapılacak teşvik ve düzenlemeler birleştirildiğinde bu alanda dünyada örnek gösterilebilecek ülke olmamız içten bile değil. Ülkemizin geleceği için başarmaya en yakın olduğumuz alan gelişmiş yapı tasarımları olabilir. Başarmak için öncelikle yapmamız gerekense insana yaraşır, çevreye zararı olmayan, doğa ile dost, estetik anlamda güzel ve enerji tasarruflı binalarda oturmayı gönülden istemek. •

GEVEZE ZENGİN

Zengin bir adam herşeyini satıp budist olmak için Hindistan'a gider. Rahiplerin bulunduğu bir dağda inzivaya çekilir. Kendisine küçük bir kulübede üzeri otlarla örtülü tahta bir yatak verilir. Günde küçük bir kap piring lapasıyla beslenecektir. Her günü aynı, 5 yıl geçer.

Bir gün, baş rahip gelerek bir talebi olup olmadığını sorar. Adam yanıtla: "Yatak biraz sert" Baş rahip yanındakilere, "Yatağına, biraz daha ot koyun" der.

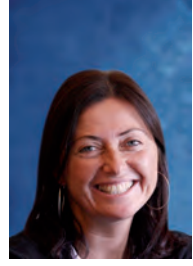
5 yıl sonra baş rahip bir ziyaret daha yapar ve adama bir isteği olup olmadığını sorar. Adam "Yemek az" der. Baş rahip yanındakilere, yemeğe biraz daha lapa eklemelerini söyler. 10 yıl sonraki ziyaretinde baş rahip yine sorar: "Benden bir talebiniz var mı ?" Adam yanıtla: "Kulübenin damı akıyor"

Baş rahip sinirli bir şekilde cevaplar:

"Ne düşük çeneli adammışın... Geldiğinden beri dırdırın bitmedi!"

Aylin Abla'dan Öğütler
Aylin Yengin

Parmaklarınızın Ucundaki Şifa: MUDRA

Parmaklarınızın, vücudunuzun diğer tüm organlarını iyileştirme gücüne sahip olduğunu biliyor muydunuz?

Çoğu insan, yogayı “lotus” pozisyonunda oturmakla bağdaştırır, yani işaret parmağınızla başparmağınız uç uca dokunur şekilde ve elleriniz dizlerinize yaslanmış halde. Parmakların bu şekline “Mudra” adı verilir ve tıpkı vücudunuzdaki bazı basınç noktaları gibi, bu yöntem fiziksel ve duygu-

sal durumunuzu etkileme gücüne sahiptir.

Mudralar Doğu’da binlerce yıldır bilinmektedir, üstelik sadece meditasyon ve yoga alanında değil, pek çok fiziksel ve zihinsel hastalıkları tedavi sürecinin bir parçası olarak da bu yöntemden yararlanılmaktadır. Kimi zaman insanlar, bu

yaptıklarının bir mudra pozisyonu olduğunu bilmeden parmaklarını vücutlarının çeşitli yerlerine götürbilmektedirler. Başınızı, ellerinizi ve bedeninizi içeren yüzlerce farklı mudra varyasyonu bulunmaktadır ve her biri farklı rahatsızlıkları gidermeye yardımcı olur. Bu yazıda sizlere, her yerde, her an rahatlıkla yapabileceğiniz 10 değişik mudra pozisyonunu tarif etmeye çalışacağız. Siz sorunuzla ilgili olanı seçin yeter, birkaç gün boyunca tekrar ettiğiniz takdirde kendinizi daha iyi hissedeceksiniz.

Bu aşamada, parmaklarınızla herhangi baskı uygulamanız gerekmediğini sizlere hatırlatalım. Önerilen pozisyonları her iki elinizle birden, tercihen oturur haldeyken uygulayın.

1. Gyan Mudra (Bilgi)

İşaret parmağınızın ucu ile başparmağınızın ucu birbirine dokunurken, diğer parmaklarınız düz durur.

Amaç: Bu mudra, metabolizmayı ve aynı zamanda da uyku düzeninizi denetleyen hipofiz bezini uyarır. Gyan hafızanızı artırmaya yardımcı olurken, uykusuzluk soru-

nuza çare olur ve demansı önlemeye yarar.

Bu hareketi her gün bir kez 30-45 dakika boyunca ya da günde 3 kez, 10-15'er dakikadan uygulayın.

2. Prithvi Mudra (Toprak)

Başparmağınızın ucu ile yüzük parmağınızın ucu birbirine dokunurken, diğer parmaklarınız düz durur.

Sorunuzla ilgili olan “mudra”yı birkaç gün boyunca tekrar ettiğinizde kendinizi daha iyi hissedersiniz.

Amaç: Prithvi fiziksel ve zihinsel zaaflarınız konusunda yardımcı olur, kronik tembelliği önler, enerji artışı sağlar ve osteoporoz belirtilerini azaltır.

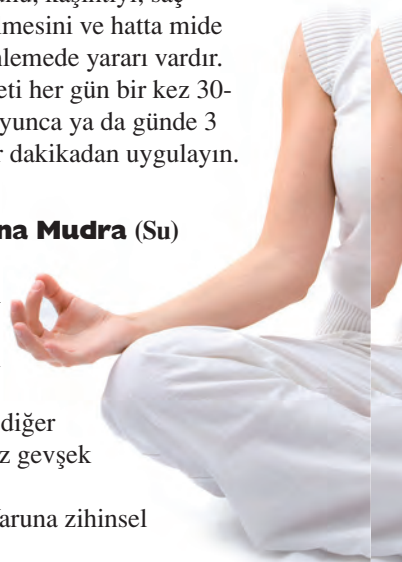
Ayrıca, cilt kuruluğunu, kaşıntıyı, saç dökülmesini ve hatta mide ülserlerini önlemede yararı vardır.

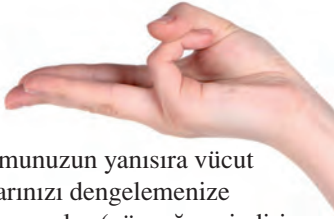
Bu hareketi her gün bir kez 30-45 dakika boyunca ya da günde 3 kez, 10-15'er dakikadan uygulayın.

3. Varuna Mudra (Su)

Serçe parmağınızın ucu ile başparmağınızın ucu birbirine dokunurken, diğer parmaklarınız gevşek durur.

Amaç: Varuna zihinsel

durumunuzun yanısıra vücut sıvılarınızı dengelemenize yardımcı olur (göz, ağız, sindirim sistemi ve cilt kuruluklarını engeller). Bu mudra aynı zamanda karın ağrılarına ve kabızlığa iyi gelir, ayrıca kadınların âdet döngüsünü düzene sokar ve hormonal denge-sizliklerin üstesinden gelir. Tüm bu yararlarının yanında, eklem sorun-larına, kansızlığa yardımcı olur ve tat alma duygunuzu artırabilir. Bu

hareketi her gün bir kez 30-45 dakika boyunca ya da günde 3 kez, 10-15'er dakikadan uy-gulayın. Eğer vücudu-nuz aşırı su tutuyorsa, ödem sorununuz varsa, yapmaktan kaçının.

4. Vayu Mudra (Hava)

Başparma-ğınız, işaret parmağınızı aşağı doğ-

ru sıkıca tutarken, diğer parmakları-nız düz durur.

Amaç:

Vayu stres ve endi-şenizi, aynı zamanda da sesinizin şiddetini azaltmaya yarar. Karar vermenizi kolaylaştırır, sabırsızlık, utangaçlık, huzursuzluk, hıçkırık, kramp sancısı, baş dönmesi ve hatta Parkinson belirtileri gibi sorunları-nızın üstesinden gelmenize yardım-cı olur.

Bu hareketi her gün bir kez 30-45 dakika boyunca ya da günde 3 kez, 10-15'er dakikadan uygulayın.

5. Shunya Mudra (Boşluk)

Başparmağınız, orta parmağınızı aşağı doğru sıkıca tutarken, diğer parmaklarınız düz durur.

Amaç: Shunya kulak ağrısına iyi gelir ve aynı zamanda kendinize

güveninizin artmasını sağlar. Bu pozisyonun ayrıca boşluk hissine, kulak çınlamasına hatta baş dönmesine yararı dokunur.

Şiddetli kulak ağrınız, baş dönmeniz varsa ya da kolunuz bacağınız uyuşuyorsa, bu mudrayı sorun çözülünceye dek sürekli olarak tekrarlayın. Her gün bir kez 30-45 dakika boyunca ya da günde 3 kez, 10-15'er daki-

kadan uygulayın. Uzmanlar, sorun çözümlendikten sonra bu mudraya ara vermenizi öneriyorlar.

6. Surya Mudra (Güneş)

Başparmağınız, yüzük parmağınızı aşağı doğru sıkıca tutarken, diğer parmaklarınız düz durur.

Amaç: Bu mudra tiroidinin aktivasyonunu hızlandırırken, kilo vermenize yardımcı olur ve sindirim sisteminizi canlandırır. Ayrıca

stresinizi ve endişelerinizi azaltarak hedeflerinize yoğunlaşmanıza yardımcı olur. Surya'nın bir diğer yararı da, içinizi ısıtmasıdır -özel-

likle sürekli üşüyen biriyseniz.

Her gün bir kez 30-45 dakika boyunca ya da günde 3 kez, 10-15'er dakikadan uygulayın. Bu pozisyonu uygularken vücut ısınız kontrol edin, hareket basarsa hareket ara verin.

7. Prana Mudra (Yaşam)

Yüzük parmağınız ile serçe parmağınızın ucu başparmağınızın ucuna dokunurken diğer parmaklarınız düz durur.

Amaç: Prana zihninizin güçlenmesine yardımcı olurken aynı zamanda motivasyonunuzu da artırır. Görüş kabiliyetinizi geliştirir, yorgunluğunuzu ve depresyonu azaltır ve bağışıklık sisteminizi güçlendirir.

Her gün bir kez 30-45 dakika boyunca ya da günde 3 kez, 10-15'er dakikadan uygulayın.

8. Apana Mudra (Sindirim)

Orta ve yüzük parmakları başparmağın ucuyla tutulur.

**Apana Mudra uygulaması
özellikle şeker
hastaları için
çok yararlıdır,
çünkü kan şekerini
dengeler.**

Amaç: Apana böbrek ve bağırsak fonksiyonlarınızı düzenlemeye yardım eder ve bu sayede bedeniniz toksinlerden arınmış ve kabızlık sorununuz önlenmiş olur. Diğer yararları da, mide bulantısı ile kusmayı ve idrara çıkarken kendini gösterebilen yanma hissini önlemesidir. Bu pozisyon, özellikle şeker hastaları açısından çok yararlıdır, çünkü kan şekerini dengeler.

Her gün bir kez 30-45 dakika boyunca ya da günde 3 kez, 10-15'er dakikadan uygulayın.

9. Apana Vayu Mudra (Kalp)

İşaret parmağı, başparmağın dibine yaslanmış haldeyken, orta parmak ile yüzük parmak, baş-

parmağın ucuna bastırılır. Serçe parmağı dümdüz kalır.

Amaç: Apana Vayu kalp hastalıklarına ve kalple ilgili diğer sorunlara yardımcı olur. Ayrıca gaz ve

mide yanmaları için de işe yarayan bir pozisyonudur.

Her gün bir kez 30-45 dakika boyunca ya da günde 3 kez, 10-15'er dakikadan uygulayın. Eğer geçmişten gelen kalp sorunlarınız varsa, bu pozisyonu her gün sektirmeden tekrarlamanız önerilir.

10. Linga Mudra (Isı)

Sol elinizin başparmağını düz tutacak şekilde ellerinizi birbirine kenetleyin. Sağ elinizin başparmağı ile işaret parmağını, sol elinizin başparmağının etrafına kenetleyin.

Amaç: Linga vücut ısısının artışına yardımcı olur, göğsünüzdeki tıkanıklıklara ve balgam sorununuza iyi gelir. Akciğerlerinizi güçlendirir ve özellikle nezle, grip, astım ve sinüzitle başa çıkmanızı sağlar. Erkeklerde cinsel gücü artırıcı bir etkisi olduğu da bilinmektedir.

Bu mudrayı, her gün düzenli olarak tekrarlamak yerine, yalnızca bir rahatsızlığınız olduğunuzda yapmanız tavsiye edilmektedir.

Hastalığın emareleri ortadan kalktığında uygulamayı kesebilirsiniz. •

aylincyengin@butundunya.com.tr

Anne Babalarla Başbaşa

Nilay Karatosun

Ben Değerliyim Diyebilmenin

GÜCÜ

Çocuklarımızın mutluluğu ve hayattaki başarıları için güçlü bir öz saygıya sahip olmaları çok önemlidir. Güçlü öz saygısı olan çocuklar kendilerini iyi hissederler, savunduklarını ve inandıklarını şeyi iyi bilirler. Bu bakış açısında olan

çocuklar “Değersizim” yerine “Değerliyim” diyen bir inanç sistemi ile yaşarlar.

Seni önemli yapan ne?

Seni değerli ve yeterli yapan ne?

Bunlar çocuğunuza sorabileceğiniz çok önemli sorulardır....Ve bu sorular çocuğunuza koçluk yapabileceğiniz anları yakalamanıza yardımcı olur.

Çocuklar çoğunlukla kendilerini “değerli ve yeterli” yapan şeyin;

...iyi davranmak,

...iyi notlar almak,

...iyi sporcu olmak,

...çok arkadaş sahibi olmak vs. olduğu yanlışısına düşer.

Sonuç olarak, öz saygıları, okulda nasıl olduklarına, arkadaşlarının onlar hakkında ne düşündüğüne ve nasıl davrandıklarına bağımlı hale gelir.

Çocuğunuzun kendini yeterli ve değerli hissetmesinin yaptıkları ya da elde ettikleri ile hiç ama hiç bir ilgisi yoktur.

Bu düşünce biçimi onların kendilerini iyi hissetmelerini ve yeterli görmelerini dış etkenlere bağlayan çok tehlikeli bir durumdur.

Ya sınavda başarısız olursa?

Ya en sevdiği arkadaşını artık onunla arkadaşlık etmek istemezse?

Ya basket maçında şutu kaçıran olursa?

Öz saygılarını dışarda gerçekleştiren olaylara göre belirledikleri zaman “yoyo” öz saygısına sahip olurlar, yani yaptıkları ya da başardıkları şeylere göre kendilerini değerli ya da değersiz hissederek inip çıkan bir öz saygıya sahip olurlar.

Bu düşünce biçimi duygusal olarak onları çok yorar ve çocuğunuz üzerinde bazı zararlı izler bırakabilir.

Çocuğunuzun kendini yeterli ve değerli hissetmesinin yaptıkları ya da elde ettikleri ile hiç ama hiç bir ilgisi yoktur.

Bu dünyada onun gibi sadece bir tek kişi var o da kendisi. O, eşsiz ve özel. Onu önemli yapan şey yeryüzünde sadece onun gibi bir kişinin yaşıyor olmasıdır.

Hepimizin bu dünyada olmasının bir anlamı vardır ve hepimiz bu dünyaya bir hediyeyiz. Onları yeterli ve değerli yapan şey kendileri olmalarıdır.

Neden kendini başkalarıyla karşılaştırıyorsun?

Yeryüzünde hiç kimse sen olmayı senden daha iyi yapamaz.

Çocuğumuzun yüksek özsaygı ya da düşük özsaygıya sahip olduğunu nasıl anlarız?

Çocuğumuzun özsaygı seviyesini anlayabilmemiz için bakacağımız birçok ipucu vardır.

I İlk ipucu kendileri hakkında nasıl konuştuklarını gözlemlemektir.

a. Kendilerini övüyorlar mı?

“Bu parçayı gerçekten çok güzel çaldım!”

Yoksa olumsuz bir şekilde mi etiketliyorlar?

“Çok beceriksizim.”

b. Aynaya baktıklarında,

kendilerini beğeniyorlar mı?*“Bu kıyafet bana çok yakışıyor!”***Yoksa sürekli eleştiriyorlar mı?***“Kulaklarım çok büyük, dişlerim çarpık.”***c. Herkesin farklı becerileri olduğunu görüyorlar mı?***“Ahmet iyi şut atıyor ve ben de iyi bir orta saha oyuncusuyum!”***d. Yoksa kendilerini diğer çocuklarla karşılaştırıp; diğer çocuklardan aşağıda mı görüyorlar?***“Ben iyi şut atamıyorum; Ahmet benden çok daha iyi.”*

Çocukların kendilerine yüklenmeleri veya kendilerini diğer çocuklardan daha aşağıda görmeleri düşük özsaygı belirtileridir.

2 İkinci ipucu çocukların diğer çocuklarla iletişimlerini gözlemlemektir.

a. Diğer çocukların kendinden hoşlanacaklarını düşünüp ortaya atlıyor mu, yoksa reddedilme korkusuyla çekingen mi davranıyor?

b. Tanımadığı çocuklarla da arkadaşlık kuruyor mu yoksa sadece tanıdığı çocuklarla mı oynuyor?

c. Yeni deneyimler ve yeni insanlarla tanışma konusunda çekingen davranan çocuklarda düşük özsaygı olabilir.

3 Üçüncü ipucu, duygularına bakmaktır.

Olumsuz duygular olumsuz düşüncenin işaretidirler. Düşük özsaygısı olan çocuklarda olumsuz düşünceler çoğunlukla kendilerine yöneliktir; özeleştiri, güvensizlik. Bu tür düşünceler onları sinirli, çekingen ya da öfkeli yapabilir.

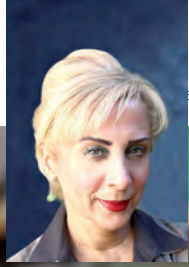
Çocuğuma özsaygısını güçlendirme konusunda nasıl yardımcı olabilirim?

Öz saygı bir seçimdir. Kendimizden hoşnut olmayı ya da olmamayı seçeriz. İnsanların bizden hoşlandığına inanmayı ya da inanmamayı seçeriz.

Çocuğumuza öz saygının bir seçim olduğunu anlamasına yardımcı olmak önemli bir noktadır. Çünkü bu onların; güçlü bir öz saygının kendi ellerinde olduğunu ve bunu herhangi bir kimsenin onlara veremeyeceğini anlamalarını sağlar.

Çocuklarınızla bağ kurmanın keyfini yaşayın. •

nilaykaratosun@butundunya.com.tr

Bir Bağlama Üstadı Şaban Gen

O bir bağlama ustası. O kadar mütevacı ki... Dostları söylemese kimseye söyleyemeyecek kadar mahcup. Çok iyi bir bağlama ustası olduğunu da çok önemsememiş. O, kendisi için söylenenlerden ziyade bağlamaya olan tutkusunu bilmiş. Varsıl bir ailenin çocuğu olması onu Adana sınırları içine hapsedse de ünü dönemin ünlü isimlerine ulaşmış, Adana'ya gelen her ünlü bağlamasıyla kendisine eşlik etmesini istemiş. O bağlamanın ordinaryüsü olarak anılan Şaban Gen.

Şaban Gen, varlıklı bir ailenin ikinci çocuğu olarak 1942 yılında

Alidede Mahallesi'nde dünyaya geldi. Kendisine haklı bir ün kazanıracak "bağlama" ile sekiz yaşında tanıştı.

"Amcamın 'Sipahi Pazarı'nda bir dükkânı vardı. Çeşitli eşyalar alır satardı. Bağlama, ud, cümbüş, darbuka gibi müzik aletleri de dahil. Bir gün öğleyin okuldan eve geldiğimde büyükannem amcama götürüyem diye elime yemek kapları tutuşturdu. Amcam, sabahçı mısın öğleci misin diye sordu bana."

Radyo günlerinde. Müslüm Gürses (sol başta) ve Ercan Kont ile. (Siyah ceketli)

Sabahçı olduğunu öğrenen amcası “her öğleyin bana yemek getirecek ve sorasında burada kalacaksın” deyince sesini çıkaramaz. Neticede sekiz yaşında bir çocuktur.

Dükkânda daha çok zaman geçirmeye başlayınca enstrümanlara da ilgi duymaya başlar.

“O kadar enstrüman vardı ama benim ilgimi çeken bağlamaydı.

Bağlamayı elime alıyor ve çalmak için uğraşıyordum. Dükkâna çok iyi bağlama çalan büyükler de gelip gidiyordu. Nasıl çalışıyorlar diye pür dikkat kesilirdim. Kendi çabamla çok kısa sürede öğrendim. İlk

olarak klasik ‘Gelin Ayşe’ türküsünü çalsam da iki yıl içinde geldiğim nokta şaşırtıcı idi.”

Dükkana gelip giden ve kendisini en çok etkileyen kişi ise Hüseyin Araboğlu olur.

“Bir gün dükkana bir baba-oğul geldi. Baba çok güzel bağlama çalıyor oğlu da darbukası ile ona eşlik ediyordu. Birden büyük bir kalabalık oluştu çevrede. Ben de babanın şapkasını alıp para topladım ve kendisine verdim. Bu çok hoşuna gitmiş olmalı ki sık sık gelip gitmeye başladılar.”

Darbuka çalan çocuk ileride kadim dostu olacağı ve aynı sahneyi paylaşacağı ünlü isim Halit Araboğlu’dur.

Şaban Gen bağlamasını iyice ilerletince babasından bağlama almasını ister.

“Babam gerçekten varsıl bir adamdı. Obalar Caddesi’nde büyük bir beyaz eşya mağazası vardı ve bana da çok düşkündü. Bağlama çalmamı

Safiye Ayla ile Adana’da bir anı.

türkü söylememi de istemiyordu. Bunu bilmeme karşın bağlama almasını istedim. Neyse ki beni kırmadı, aldı.”

Hurmalı Mahallesi’nde tanınmış bağlama yapım ustası Urfalı Yusuf Usta’dan sapı sedef işlemeli bir bağlama alır. Bu ilk bağlamayı hiç unutmayacaktır. Her gün çalışır, Hüseyin Araboğlu başta olmak üzere çalanlardan teknikler öğrenir.

10-11 yaşında bir çocuk olsa da ilk sahne deneyimini yaşar.

“Yıl 1952 idi. Adana Büyük Şehir Belediyesi Tiyatro Salonu’nda, Adana’nın usta bağlamalarından Ali Limoncu’nun teşviki ile sahnede bağlama çaldım. Yüzlerce kişinin önünde. Bu öyle bir heyecan ve mutluluktu ki beni daha çok kamçıladi.”

Şaban Gen babasıyla çalışmaya başlar ve bir başka ustalık daha kazanır.

“Babamın dükkânının yanında parçalar halinde gelen ve montajı orada yapılan bisiklet ve motosiklet dükkânı vardı. Bu montaj işi ilgimi çektiği için kısa sürede ustalastım.”

Çok şık giyinen, montajını yaptığı lüks motosikletlere binip gezen ve bağlama çalan bir delikanlı olmuştur Şaban Gen. Bağlamada kendine özgü bir tarzı vardır. Yaşı henüz on yedidir ama Adana sahnelerinde “Bülbül Kardeşler” adıyla program yapan iki kadın sanatçıya müzisyen arkadaşları ile eşlik eden kişidir.

“İşte tam böylesi bir zamanda askere gittim. Yıl 1962. Şanslıydım.

Eşi Necla Babacan’la birlikte

İskenderun 39. Tümen’de, tümünün bandosunda tenor saksafon çaldım.”

Askerlik sonrası döndüğü Adana’da çok şeyi değişmiş bulur. Çok güzel programların yapıldığı Adana İl Radyosu kurulmuştur. **“Çukurova’dan Sesler Topluluğu”**nun şefi ise binlerce esere imza atan bestekar Selahattin Sarıkaya’dır.

“Ulus Parkı içinde bulunan Piknik Aile Çay Bahçesi’nde müzisyen arkadaşlarla sohbet ediyorduk. Selahattin Sarıkaya da oradaymış. Hal hatır sorduktan sonra ne yaptığımı sordu ve ‘Sana ve bağlamana ihtiyacımız var’ dedi. Ailemden dolayı sıcak bakmasam da, askerden yeni geldim, bir hafta oldu desem de büyüğüme ve sanata olan saygımdan reddedemedim.”

Böylece 1964 yılının sonunda yeni kurulan **Adana İl Radyosu’na** adımını atar. Babası da eskisi gibi karşı çıkmaz ama temel geçim kaynağı hiçbir zaman radyo olmaz.

“Kaşeli mahalli sanatçı olarak çalışmaya başladım. **Çukurova’da Sesler Topluluğu’**nda Fahri Işık, Canan Işık, Mustafa Canan, Ayten Maracı, Necla Dönmez, Neclâ Babacan Gen, Mürüvvet Kekilli, Can Etili, Vehbi Salman, Halit Arapoğlu, Sadık İçlises, Müslüm Gürses, Bahri Hazinses, Necdet Çokbilen, İsmail Polat, Selahattin Polat, Nazmi Tutkun, Kenan Şele, Mahmut Özçiftçi, Atilla Tanyeli, Nurinnisa Toksöz gibi dönemin çok önemli sesleri vardı.

Benim de dahil olduğum saz grubu da Kâzım Sanrı, Zihni Yalçın, Ali Limoncu, Selahattin Sarıkaya, Burhan Paker, Kâzım Karaörs, Niyazi Saltan, Özden Sezer, Mithat Ateş, Rasim Akciger, Şakir Oktay, Oktay Tanyeli, Sadettin Demli, Ramazan Şenyaylar, Mustafa Yılmaztürk, (Devran Baba) Yaşar Akgüneş, Mehmet Genç, Ahmet Tekbilek, ve Ahmet Turşah’ tan oluşuyordu.”

Radyo, yaşamının dönüm noktası olur ve adı yurt çapına yayılır. Nida Tüfekçi, Osman Özdenkçi gibi ustaların yaptığı sınavlarda gösterdiği başarı ile örnek alınan isim olur.

“O yıllarda Emirgan, Piknik ve Kervan Aile Çay Bahçesi Adana’nın Maksim’iydi. Çok önemli sesler buralarda program yapardı. Yine

1964 yılında kendisinin de dahil olacağı Adana İl Radyosu “Çukurova’da Sesler Topluluğu” nun çekirdek kadrosu.

dönemin en ünlü sanatçılarından olan Nurinnisa Toksöz’le tanıştım. Bir süre sonra hiçbir sazını getirmedi sadece benimle çıktı sahneye. Elbette bu bir güvendi.”

Bir çok sanatçı turne teklifinde bulunsa da kabul etmez.

“Zaten ailem hiç istemedi bu işi yapmamı. Radyoya girdikten sonra bir yumuşama oldu babamda o kadar. Ancak Nurinnisa hanıma Adana ve çevresindeki konserlerde eşlik etmeyi kabul ettim o kadar. Dostluğumuz vefatına kadar devam etti.”

Şaban Gen, radyo çalışmaları, koronun turneleri, yakın dostu Fahri Işık’ın konserlerine eşlik ve bazı sanatçıların plak kayıtlarına bağlama çalmakla sınırlı tutar müzik yaşamını. Öte yandan babası ve amcası ile ticari yaşamda çok etkin olur.

“Çok önemli bir ses olan Fahri Işık’la hem dost hem de iş arkadaşı idik. O nerede sahne alırsa ben bağlamamla ona eşlik ederdim. Düşünün, Fahri Işık İskenderun’da sahneye çıkıyor. Mağazayı kapattıktan sonra motosikletime atlar İskenderun’ a gider sahnede ona eşlik eder ve tekrar Adana’ ya dönerdim.”

Şaban Gen, radyoya başladığı dönemde kendisi gibi **Çukurova’dan Sesler Topluluğu**’nda ses sanatçısı olarak başlayan Necla Babacan ile 1967 yılında hayatını birleştirir. Üç çocuk, ticari yaşam ve radyoda bağlama sanatçılığı üçgeninde tam 40 yılı geride bırakır.

“Radyo Mersin’e taşınınca gidiş geliş çok zor olmaya başladı ve ayrıldım. Bu arada iş değiştirdim, Kilis Pazarı’nın girişine, Gen Plak Kaset satış mağazası açtım. Müzisyenlerin uğrak yeri oldu kısa sürede. Ferdi Tayfur, Müslüm Gürses, İzzet Altınmeşe, Sadık İçlises, Canan Işık, İsmail Polat’ın ikinci adresi **Gen Plak Evi**’ydi.”

Plak piyasası yavaş yavaş kan kaybetmeye başlarken piyasadan çekilir ve bir başka iş koluna, kuyumculuğa geçiş yapar.

“Ben hangi işi yaparsam yapayım oranın havası hep müzik koktu. Burası da kısa bir süre sonra müzik dünyasının uğrak yeri oldu.”

2007 yılında bir trafik kazasında eşini ve torununu kaybeden Gen için yaşamın anlamı sona erse de bağlamasını elinden hiç düşürmedi, onunla dertleşti.

Eşinin geçirdiği kazayı kendisine bildiren can dostu Fahri Işık ile 50 yıl sonra bir program yaptı.

“TRT Çukurova Radyosu, sadece onun için sahneye çıktığım dostum Fahri Işık Hollanda’ dan beni de Adana’ dan telefonla canlı yayınına aldı. Üçlü bir sohbet sürerken ben telefonda bağlama çaldım, Fahri Hollanda’ dan türkü söyledi. Sunucu da çok şaşırmıştı.”

Çok sevdiği için bağlama çalan, maddi ve manevi durumu nedeniyle kendini Adana sınırları içine hapseden bir müzisyen olarak kalsa da gıyabında çok konuşulan bir müzisyen olur hep. Şükran Ay onu İstanbul’a götürmek için çok uğraşır ama ailesi izin vermez.

“İstanbul’da bir vesileyle Orhan Gencebay’la da karşılaştım. Hemen ayağa kalktı ve ne çok duydum adınızı dedi. Benzer çok durumla karşılaştım ama zorunlu bir tercihti benimki.”

Çocukluk dönemimde ailesi keman dersi aldırarak istese de bağlama ile kurduğu bağdan kimse koparamaz onu. Bağlama kadar olmasa da ud ve cümbüş de çaldığı diğer enstürmanlar. Radyo günlerinden sekiz bestesi var önemli seslerce yorumlanan. Bir kaç da Ankara Radyosu repertuarında.

Son bestesini tamamlamak üzere olan Şaban Gen eşinin ölümü ile yaşama kırgın olsa da 66 yıllık yareni bağlaması ile dertleşmeyi sürdürüyor. •

semaerdoğan@butundunya.com.tr

Tarihteki ilk hamilelik testi

Yazan: SABRİYE AŞIR

Tarihsel mirasıyla, günümüz insanını en çok etkileyen medeniyetlerden biri olan Antik Mısır'da, hamileliği ve çocuğun cinsiyetini belirlemek için son derece şaşırtıcı bir yöntem kullanılıyordu. Bugünkü modern hamilelik testlerinin de dayandığı, idrar kullanılarak tespit yöntemi, bin yıllar öncesinde Antik Mısır'da geliştirildi. Papirüslerden birine göre, hamile olabileceği tahmin edilen kadının idrarını birkaç gün boyunca buğday ve arpa tanelerine yapması

Onlar
Binlerce
Yıl Önce
Biliyordu

sağlanıyor; arpa filizlenirse erkek, buğday filizlenirse de kız bebek sahibi olacağı anlamına geliyordu.

Her ikisinin de filizlenmemesi ise, kadının hamile olmadığına işaret ediyordu.

1963'te bu yöntemin doğruluğunu test eden bilimadamları, yaptıkları çalışma sonucunda bu yöntemle yüzde 70 oranında doğru sonuç alınabildiğini belirlediler. Bunun nedeninin de, hamile kadınlarda yüksek düzeydeki östrojenler olduğunu açıkladılar. •

İnsanlar Yaşadıkça
Mehmet Ünver

Müziğin Prensini Kaybettik

21 Nisan 2016 günü müzikseverler son derece sarsıcı bir haber aldılar. Pop, rock ve funk müziğin en önemli isimlerinden biri olan Prince (gerçek ismi Prince Roger Nelson) Minnesota'daki evinde ölü bulunmuştu.

Haber hayranları arasında son derece yıkıcı bir etki yarattı. Müzik piyasasına çıktığı ilk yıllardan bu yana bir Prince hayranı olan ve onun müthiş performansını sahnede izleme şansına erişmiş biri olarak ben de çok ama çok üzıldüm. Aslında ölümünden birkaç gün önce gelen bir haberle epeyce tedirgin olmuştum. Yaklaşan üzücü son için biz, sevenlerini hazırlar gibiydi bu haber. İddialara göre, Prince ciddi sağlık sorunları nedeniyle Atlanta'da vermesi gereken konserlerin bazılarını iptal etmiş, özel uçağıyla dönüş yolculuğuna başlamıştı.

Yolculuk henüz tamamlanmadan aniden rahatsızlanınca uçağı Illinois'de bir havalanına iniş yapmak zorunda kalmış ve Prince hastaneye kaldırılmıştı. Daha sonra hastane yetkilileri şarkıcısının çok ağır bir grip geçirdiğı için tedavi altına alındığını bildirdiler. Birkaç gün sonra da ölüm haberi geldi maalesef.

Yetkililer yapılan otopsinin ardından önümüzdeki günlerde bu ani ölümün nedenini açıklayacaklar, fakat

Tüm Afro Amerikalılar gibi onun da genlerine müzik ve dans kazınmıştı.

neye yarar. Prince artık yok ne yazık ki. Aramızdan ayrıldığında elli yedi yaşındaydı. Bundan sonra müzik dünyasına kazandırdığı ölümsüz şarkılarla anılarda yaşayacak. Hayranları onun, başta "Purple Rain" olmak üzere bazı romantik şarkılarıyla unutulmaz aşklar yaşamışlar, "Cream" gibi fıkır fıkır dans ritmiyle dolu bestesiyle kendilerinden geçerek dans etmişlerdi. Tüm

konserleri ve video görüntülerinde başta Paula Abdul gibi kaliteli dansçılarla çalışan Prince, bu sayede eserlerine görsellik de kazandırmış, sahneler ve televizyonlara büyük bir hareketlilik getirmiştir.

Müziyen bir aileden gelen Prince'in babası bir caz sanatçısı annesiye söz yazarıydı. Afro Amerikan kökenli bir aileden geliyordu ve tüm Afro Amerikalılar gibi onun da genlerine müzik ve dans kazınmıştı. Bu sayede sanat dünyasına çok erken bir yaşta atıldı. Ebeveynlerinin boşanmasının ardından epeyce bocalayan ve üvey babasıyla geçinemeyen Prince bir süre sonra babasının yanına kaçtı. Tam da o günlerde, babası ona bir gitar aldı. İşte o günden sonra Prince'in hayatı değişti.

Paula Abdul

Bir süre sonra babasının yanından ayrılıp kendisi gibi müziğe gönül vermiş Anderson isimli bir arkadaşıyla birlikte kalmaya başladı. Sürekli olarak çalışıyorlardı. Daha sonra Prince'in kuzeni Charles

Smith'i de yanlarına alarak Grand Central adlı bir grup kurdular. Önce yaşadıkları Minnesota eyaletinde çeşitli yerlerde çalmaya başladılar. Prince kısa bir süre sonra grubun en önemli üyesi haline geldi. Ardından tarzı ve besteleriyle grubun tavırını belirlemeye başladı. Grand Central grubu olarak James Brown, Jimi Hendrix, Miles Davis, Earth Wind And Fire gibi sanatçı ve grupların izinden gitmeye başladılar.

Prince asıl şöhretini seksenli yılların başında çıkarttığı üçüncü albümü, "Dirty Minds" ile yaptı. Eleştirmenlerin tüm zamanların en iyi albümlerinden biri olarak kabul ettiği bu çalışma çarpıcı sözleriyle dikkat çekiyordu. Bir önceki albümü olan "Prince" ile zaten ABD listelerine girdiği için "Dirty Minds" ile yerini sağlamlaştırma ve büyük stüdyoların dikkatini çekmek konusunda önemli bir adım atmış oldu. Bir sonraki albümü olan "Controversy" ise onun uluslararası piyasada tanınan bir müzisyen olmasını sağladı. Sonrasında başarılar peşpeşe geldi. Pek çok ünlü sanatçıya besteler verdi onlarla düetler yaptı. Michael Jakson ve Lionel Ritchie'nin yanısıra eserleri MTV'de çalınan ilk siyahi şarkıcıların biri oldu. En büyük patlaması

▲ Purple Rain adlı albümü tam 24 hafta ABD müzik listelerinde bir numarada kaldı

ise "Purple Rain" ismini verdiği albümüyle geldi. Purple Rain tam yirmi dört hafta

ABD müzik listelerinde bir numarada kaldı. Aynı isimle çekilen film ise ender görülmüş bir gişe hasılatı kazandı.

Prince yalnızca bir şarkıcı değil aynı zamanda söz yazarı, besteci, enstrümentalist ve aktördü. Albümlerindeki pek çok bestede çalınan enstrümanları kendisi seslendirmiştir. Ayrıca son derece devrimci bir tavra sahipti. Tüm besteleri, şarkı sözleri ve sahne gösterilerinde başkaldırı, protesto edici bir tarz benimsedi. Dışa vurumcu, içinden geleni söylemekten çekinmeyen, ırk ve cinsiyet ayrımını hedef alan besteler ve gösteriler yaptı. Sah-

nedeyken toplumun itilip kakılan kesimlerini desteklemek için ses getiren kıyafetler tercih etti. Bu sayede her konseri ve televizyon programı uzun süre konuşulur oldu. Konserlerinde gitarıyla yaptığı muhteşem sololar unutulmazlar arasında yer aldı.

Şanslı bir insanmışım ki, Prince'in, "Lovesexy" albümünün tanıtımı için çıktığı dünya turnesin-

lardı. Son kalan biletlerden birini almak bana nasip oldu. O günden başlayarak konser gecesine kadar gözüme uyku girmediyebilirim.

Londra'da toplam bir hafta kalacaktım ve Prince konseri son geceme denk geliyordu. O geceye kadar Londra'da yapmayı planladığım etkinlikler için oradan oraya koştum. Müzelere, saraylara, sanat

etkinliklerine, şehir içi ve şehir dışı turlarına gidiyor, mağazaları, parkları, açık hava sergilerini geziyor, geceleri çoğunlukla gençlerin takıldığı Camden Town, Leicester Square, Covent Garden gibi yerlere gidip yerel topluluklara mensup gençlerin yaptıkları müzikleri dinliyordum. Günlerim bu etkinlik-

lerle dolu olduğu halde yine de son gece gideceğim Prince konserini düşünmekten gözüme uyku girmiyor, büyük çilelerle edindiğim biletimi kaybedeceğim korkusuyla hep cüzdanımın en sağlam gözünde taşıyordum.

Nihayet o gece geldi. Konserden saatler önce bir metro treniyle meşhur Wembley Stadyumuna yollandım. İlk kez o yöne giden tren vagonlarını bu denli kalabalık görüyordum. Wembley yolcularının hepsi de çoktan konserin havasına girmişlerdi.

Prince Wembley'deki konserinde (1988)

de yurt dışındaydım. Prince bu tur kapsamında Londra'daki Wembley stadyumunda üstüste birkaç konser verecekti. Bir rastlantı eseri o sıralar Londra'ya da geçmiştim. Uçağım Heathrow havalanına iner inmez ilk metroya atlayıp Piccadilly'ye gittim. Orada küyük konserler için bilet satan bir müzik mağazasının olduğunu biliyordum. Elimde bavulumla gidip sıraya girdim. Benim gibi başka şehirlerden, hatta İrlanda, Hollanda gibi komşu ülkelerden bilet almak için gelmiş gençler sırt çantalarıyla bekliyor-

Vagonun ortasında Prince şarkıları söyleyerek dans edenler, yanlarındaki taşıyabilir müzik setlerinden Prince parçalarını çalanlar, toplu halde şarkılar söyleyenler adeta iç içe geçmişti. İstasyonda indiğimde tıpkı Prince'ın sahne gösterilerindeki gibi giyinmiş ve ellerinde onun meşhur sarı renkli gitarının benzeriyle kendilerinden geçmişcesine şarkılar çalan, sololar atan gençler vardı. Stadyumun çevresiyse tam bir şenlikti. Her renk ve yaştan binlerce insan oradan oraya koşuşturuyor, heyecandan yerlerinde duramıyorlardı. Haklıydılar. Az sonra yarattığı olağanüstü eserler ve muhteşem sahne gösterileriyle tüm dünyayı büyülemiş olan bir sanatçıyı canlı olarak izleyecektik.

Prince pek çok ünlü sanatçıya besteler verdi onlarla düetler yaptı.

basamak aşağıya düşecektim.

Prince alışık olduğu o muhteşem tezahüratın biraz yatışmasını bekledi. Sanki tadını çıkarmak istiyor

gibiymi. Sonra konserine başladı. Ardına dizilmiş usta müzisyenleri ve her parçada ona eşlik eden dansçılarıyla göz kamaştırıcı bir gösteri sergiliyordu. Wembley Stadyumunu dolduran onbinlerce hayranı kendilerinden geçmişlerdi. Ben de onlardan biriydim. "I wanna be your lover" ile başladığı konserine diğer parçalarıyla devam etti. "1999"u söylerken yer yerinden oynadı. Ardından "Let's Go Crazy" ve derken "Purple Rain" geldi. Olağanüstü bir gece yaşanıyor. Müziğin prensi o gece dev stadyumu dolduran bizlere yaşamımız boyunca unutamayacağımız ve torunlarımıza bile anlatabileceğimiz muhteşem bir gece yaşattı.

21 Nisan günü bu büyük sanatçının ölüm haberini aldığımda çok sarsıldım. Aklıma hiç unutamayacağım o Wembley gecesi geldi. Sonra müzik setimde Prince şarkıları dinledim. Purple Rain ve Cream'i peş peşe çaldım. Bize olağanüstü güzel müzikler, şaşılası bir enerji ve muhteşem sahne gösterileri armağan etmiş olan o büyük sanatçıyı sevgiyle ve hüznle andım. Geride çok parlak bir ışık bıraktı Prince. O gerçekten müziğin prensiydi. Işıklar içinde uyusun. •

mehmetunver@butundunya.com.tr

Uzun bir aramadan geçtikten sonra içeri girdik. Tribünlerdeki coşku anlatılır gibi değildi. Prince, Londra'da beş gece üst üste konser verdiği halde her yer doluydu ve heyecan son haddindeydi. Herkes bir an önce onun sahne almasını bekliyordu. Derken stadyumun ışıkları kararmaya başladı. Koca stadda olağanüstü bir tezahürat vardı. Coşku had safhadaydı ve tribünler dalgalanıyordu. Prince sahnede belirdiğinde yer yerinden oynayacakmış gibi oldu. Çevremdekilerin aşırı coşkusu ve enerjisinden dolayı az kalsın birkaç

Doğanın Gizemi
Yücel Aksoy

Küçük Bir
Damlada
Büyük Bir
Hazine
2

Esans

Geçen sayımızda, esans, esansiyel yağ, eterik yağ, bitkisel yağ gibi çeşitli adlar da verilen aromatik yağlardan, tarihçesinden, insan sağlığına olan olumlu etkilerinden ve bu konuda yapılmış araştırmalardan bahsetmiştik. Konumuza kaldığımız yerden devam edelim.

Fransız doktor Jean Valnet, 1930'lu yıllarda bitkisel yağlar konusunda pek çok araştırma yaptı.

II. Dünya Harbi'nde Fransız ordusunda tıp doktoru olarak hizmet verdiği sırada, stoklarındaki antibiyotikler ve kimyasal maddeler tükenince, son çare olarak esansiyel yağları kullanmak zorunda kaldı;

Dr. Jean Valnet

ve hayretle gördü ki enfeksiyonu azaltmada hatıta tamamen durdurmada güçlü etkileri var. Valnet, bu çaresizlik içinde verdiği zorunlu kararla birçok askerin enfeksiyon nedeniyle ölmesini engellemiş oldu.

Cephede sağladığı başarı Dr. Valnet'i hem sevindirmiş hem de ümitlendirmişti ve harpten sonra da aromaterapi konusunda çalışmalarını aralıksız sürdürdü. Asistanlarıyla birlikte yaptığı araştırmalarda esansiyel yağların, bakteri, mantar, virüs, parazit öldürücü, yani genel ifadesiyle antiseptik etkisinin yanı sıra, spazm çözücü, ağrı giderici, antioksidan, antidepresan özelliği olduğunu saptadı.

Aromatik yağlar, bağıışıklığı uyarak güçlendirir. Ayrıca, kan yoluyla hücre duvarına kadar gelen besinleri, oksijenleyici etkisi ile hücrenin içine taşır. **“Küçük bir damla içinde büyük bir hazine”** diye yorumluyor araştırmacılar. Doğanın bize ne büyük armağanı!.

Buraya kadar aktardıklarımız, tamamen ya da oldukça saf bitkisel yağlar ile elde edilen sonuçlardır. Esans ne denli saf olursa, elde edilecek sonuç da o denli yüksek kalitede olur. Bir bitki, onlarca hatta

İimdi artık unutulmuş bir gelenek ama, yine eski dönemlerde kahvenin yanında misafire gül lokumu ikram edilmiştir.

yüzlerce elementin bileşiminden oluşur. Ve neler içerdiğini saptamak ise titiz çalışmalar sonucunda olasıdır. Örneğin gül yağı, çelik imbiklerde işlem gördükten sonra elde edilmişse, yapılan analizlerde, içinde 200 farklı madde olduğu saptanıyor. Aynı işlem bakır imbiklerden geçirilerek yapılırsa, 400 farklı madde içerdiği saptanıyor.

Gülyağı konusunu kapatmadan şunları da ekleyelim: Daha önce de belirttiğimiz gibi gülyağı, aromatik yağlar içinde frekansı 320 MHz ile en yüksek olanıdır. Böylesine yüksek frekanslı bir esansın insan bedeninde oluşturacağı etki de elbette güçlü olacaktır. Koklandığında, beyindeki bellek bölümü üzerinde

güçlü etkisi var. Eskiden medreselerde hafızların ezber yeteneklerini arttırmak için gül yağı koklatılmış. Şimdi artık unutulmuş bir gelenek ama, yine eski dönemlerde kahvenin yanında misafire gül lokumu ikram edilirmiş. Geçen sayımızda Tainio ve Young adlı iki araştırmacının yaptığı kahve deneyini aktarmıştık. Denekler, kahveyi henüz içmeden, sadece kokladıklarında beden titreşimleri 58 MHz'e düşüyor, esans koklatıldığında kısa zamanda eski haline dönüyor. Şayet denek kahveden bir yudum alırsa, beden titreşimi 52 MHz'e düşüyor ve ancak yüksek titreşimli bir esans koklatıldığında 66 MHz olan sağlıklı düzeyine geri dönebiliyor. İşte, hiçbir bilimsel kaynağa dayanmadan, nedeni bilinmeden uygulanan, kahvenin yanında ikram edilen gül lokumu, acaba bu düşen beden titreşimini yükseltmek amacına mı yönelikti?

Aromatik yağlar ne denli saf

*Aromatik yağlar
ne denli saf olursa, etkisi
de o denli yüksek olur*

olursa, etkisi de o denli yüksek olur demiştik. Peki, bitkilerin içine gizlenmiş olan şifa programından en iyi şekilde yararlanmak amacıyla,

saf esans elde etmek isteniyorsa nelere dikkat etmek gerekir? Birçok şeye...

Örneğin, esans neden elde edilecekse, yaprak mı, gövde mi, kök mü vs., bunların toplanma mevsiminin yanı sıra, günün hangi saatinde toplanacağı bile önemlidir. Bunun yanı

sıra, bitki ya da çiçeğin yetişmesi sırasında özellikle pestisidlerin yanı sıra böcek öldürücü kimyasal ilaçların hiç kullanılmamış olması gerekir. Çünkü bunlar bitkinin içine hatta tohumlara kadar yol bulup gidebiliyor. Bu da elbette esansın kalitesini olumsuz yönde etkiliyor.

Esansların elde edilmesinde teknik de çok önemli. Örneğin bitkilerden ilk ağızda elde edilecek suyun birinci ya da en çok ikinci presleme ile sağlanması uygundur. Sıvıların düşük ısı ve düşük basınç altında

*Aromaterapinin
en büyük
özellığı, savunma
mekanizmalarını
hızlandırarak
bedeni bir bütün
olarak dirençli hale
getirmesidir.*

damıtılması gerekir. Düşük ısı ve düşük basınçta gerçekleştirilen yavaş damıtma ile bitkinin içinde olan aktif bileşenlerin en etkili ve yüksek oranlarda yağın içine geçmesi sağlanır. %100 saf bir lavanta esansı elde etmek için damıtma işlemi 24 saat sürer. Ve damıtma işlemine yardımcı olması için hiçbir katkı maddesi eklenmez. Ama ticari olarak elde edilen lavanta esansının damıtma süresi, yüksek ısıda, yüksek basınçta 15 dakikadır. Üstelik içinde de birtakım kimyasal maddeler vardır. Yüksek ısıda ve yüksek basınçta damıtıldığında, bitkinin içindeki etkin maddelerin birçoğu kaybolur ya da zarar görür. Olaya ticari olarak bakıldığında amaç, kısa zamanda, düşük maliyetle çok üretim sağlamaya yöneliktir. Buna karşılık %100 saf esansın maliyeti oldukça yüksektir. Örneğin 1 ton gül yaprağından sadece 250 gram saf gülyacı elde edilir.

Peki arada ne fark var? Olaya kozmetik yönden bakacak olursak elbette ucuz ama etkili olan koku-

lar tercih edilir. Ama aromaterapi yönünden bakıldığında, esans ya da bitkisel yağ ne denli saf olursa bedendeki etkisi de o denli yüksek olur. Örneğin, Taniio ve Young'ın yaptığı deneyler göstermiştir

ki, ayağa uygulanan bir esansın etkisinin tüm bedene yayılması sadece 20 dakika alıyor. Ticari olanları için bunu söylemek olanaksız.

Çünkü bitkisel yağın şifa etkisi olan kimyasal formülü, içine katılan yabancı maddeler nedeniyle bozulmuş olabilir. Sonuçta da etki gösteremez hale gelebilir.

Aromaterapi, bir yaşam biçimi olarak günümüzde oldukça popülerdir. Çünkü yan etkileri olmadığı gibi sağaltıcı rolü de yadsınmaz. Aromaterapi, bitkisel yağları, masaj, buğu, kompres, banyo gibi yöntemlerle bedene sindirmeye yönelik tamamen doğal bir sağaltma yöntemidir. Bu uygulamanın en büyük özelliğı, savunma mekanizmalarını hızlandırarak bedeni bir bütün olarak dirençli hale getirmesidir.

Yüksek oranlarda saf esansiyel yağlar, cilt üzerinde olası iritasyon etkisini önlemek ve uygulamasında kolaylık sağlamak için masaj sırasında doğrudan kullanılmaz,

yardımcı yağlarla yumuşatılır. Örneğin avokado yağı, bademyağı, zeytinyağı, üzüm çekirdeği yağı bu amaçla kullanılırlar. Üstelik bu yardımcı yağlar, kendi başlarına bile sağaltıcı özelliğe sahip mineral, protein ve vitamin içerirler. Diplomalı masörler ya da masözler tarafından bilinçli olarak yapılan masajların, hem fiziksel hem de ruhsal yararları yadsınamaz.

Kompres, gereksinime göre sıcak ya da soğuk uygulanır. Kas ağrısı, baş ağrısı, artrit, romatizma, burkulma, şişme gibi durumlarda, yine diplomalı terapistler tarafından uygulanması en doğru olanıdır.

Fitobalneoloji adı verilen banyo tedavileri, uyku bozuklukları, sinirlilik, soğuk algınlığı, romatizmal hastalıklar cilt hastalıklarının tedavisinde uygulanır.

Soluma (inhalasyon) metoduyla, üst solunum yolları rahatsızlıkları, nezle, sinüzitler, boğaz ağrıları, öksürük gibi yakınmaların tedavisinde etkilidir. İçi sıcak su dolu bir kap içine 5-10 damla aromatik yağ damlatıldıktan sonra, baş bölgesi bir havlu ile kapatılarak oluşacak buharın çevreye dağılması önlenir ve birkaç dakika derin nefesler alınır.

Japon işçiler üzerinde yapılan bir araştırmada, solunum yoluyla alınan aromaların, işçilerin stresini azalttığı, konsantrasyonlarını ve üretkenliklerini de arttırdığı saptanmıştır. Bir başka araştırmada da, çalışma yerlerine konulan aromatik kokuların, bilgisayar operatörleri-

nin dikkatlerinin ve verimliliklerinin arttığı saptanmıştır.

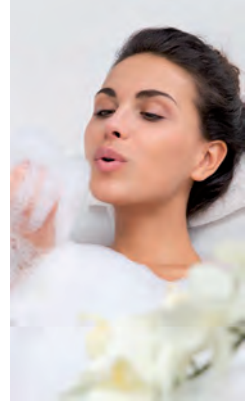
Aromaterapinin insan sağlığına maksimum yararlı olabilmesi için, bilgi ve beceri ışığında uygulanması ilk koşuldur. Bazı bitkisel yağların zehirli olabileceği kesinlikle unutulmamalıdır. Örneğin, ağır yoluyla alınan bir çay kaşığı okaliptüs yağı, insanı ölüme kadar götürebilecek tehlike içerir. Ayrıca, zehirli olmasa bile, aromaterapi esaslarına uygun olarak kullanılmayan bazı yağlar, organizmaya zarar verebilir. Örneğin bazı yağlar kalp

ritmini artırır, tansiyonu düşürür/yükseltir, kadınlarda adet kanamasını arttırabilir. Hiçbir şekilde ve ne nedenle olursa olsun, gözlere sürülmemelidir. Alerjik yapıda olanların bu tür yağları kullanırken çok dikkatli olması gerekir.

Eğer bitkisel yağların güzel kokularına kapılarak organizma üzerindeki olası olumsuz etkileri göz ardı edilirse, oldukça riskli durumlarla karşı karşıya kalınabilir, unutmamak gerek.

Mis gibi kokan ortamlarda huzurlu, sağlıklı günler dileğiyle...•

yucelaksoy@butundunya.com.tr

Fitobalneoloji adı verilen banyo tedavileri, birçok hastalığın tedavisinde uygulanır.

HAZİRAN AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

Satranç Çözümleri

KURGUMAT: B.Miloseski –
U.Sayman, ChessStar, 2015, 2 #
1.Fh8! Şg6 2.Vf6+#, (1...Şe6
2.Fg4+#, 1...Şe4 2.Ve5+#)

OYUN SONU: İlham Aliev, 2015
Beyaz kazanır

1.Af2+! gxf2 2.h7 Kd8 3.h8V
Kxh8 4.Ae4 Kf8 5.Ff4 Kxf4
[5...Fxf4 6.Axf2#] 6.Ag3#

"Bilginizi Denetleyin"

1-(d) Çok partili
siyasi hayata geçilmesi

2-(d) Günlük

3-(d) Şili

4-(a) Çok uluslu yapısı

5-(b) Tifüs

6-(c) Ortadoğu Teknik Üniversitesi

7-(b) Ahmet Adnan Saygun

8-(a) Uzaya uydu gönderilmesi

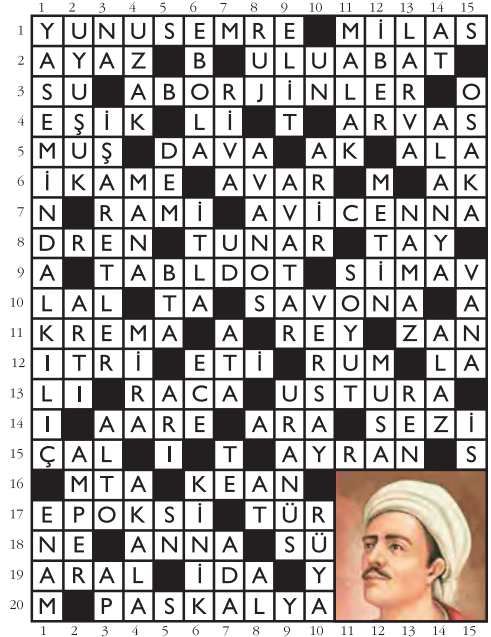
9-(c) Söylev

YANITLAR

1-(c) Mahkûm zinciri	9-(b) Senedin devredilmesi
2-(d) Höyük	10-(d) Bencilik
3-(b) Kolu manşetli kadın bluzu	11-(c) Tuzlanmış/ tütülenmiş domuz budu
4-(d) Uzun kıllı siğir	12-(b) Lüfer yavrusu
5-(a) Sapınc	13-(d) Küçük kasetçalar
6-(a) Kuyruklular	14-(a) Yaşlı, sakallı erkek
7-(c) Okyanus derinliği	15-(d) Dalıyan kullanan balıkçı
8-(a) Kitap cildine geçirilen kapak	

Kare Bulmaca

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

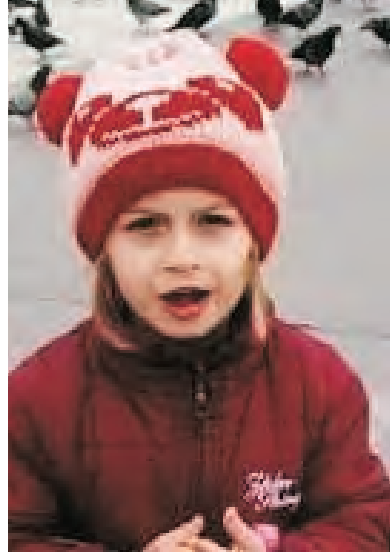
Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Özüin Larçin, Ankara

Berensu Bostan, Sapanca

Aslı ve Sıla Akmut, İstanbul

Zeren Ela Yarbaş, Eskişehir

Can Levin Özgen, *Almanya*

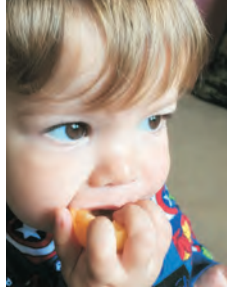
Berensu Ersoy, *Trabzon*

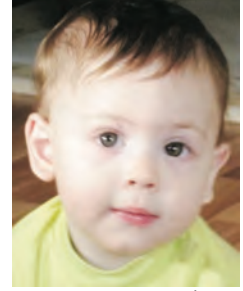
Azra Avcı, *İskenderun*

Kadir Güney, *Ankara*

Güneş Gülmez, *İstanbul*

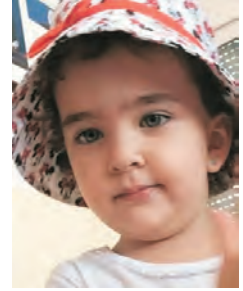
Barbaros Yükseler, *İzmit*

Bora Gündüz, *Ankara*

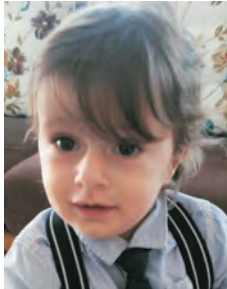
Okyanus Lermi, *Ankara*

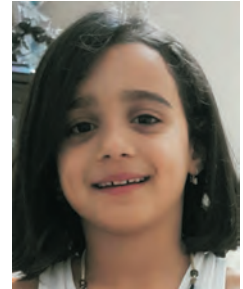
Ekin Yılmaz, *Alanya*

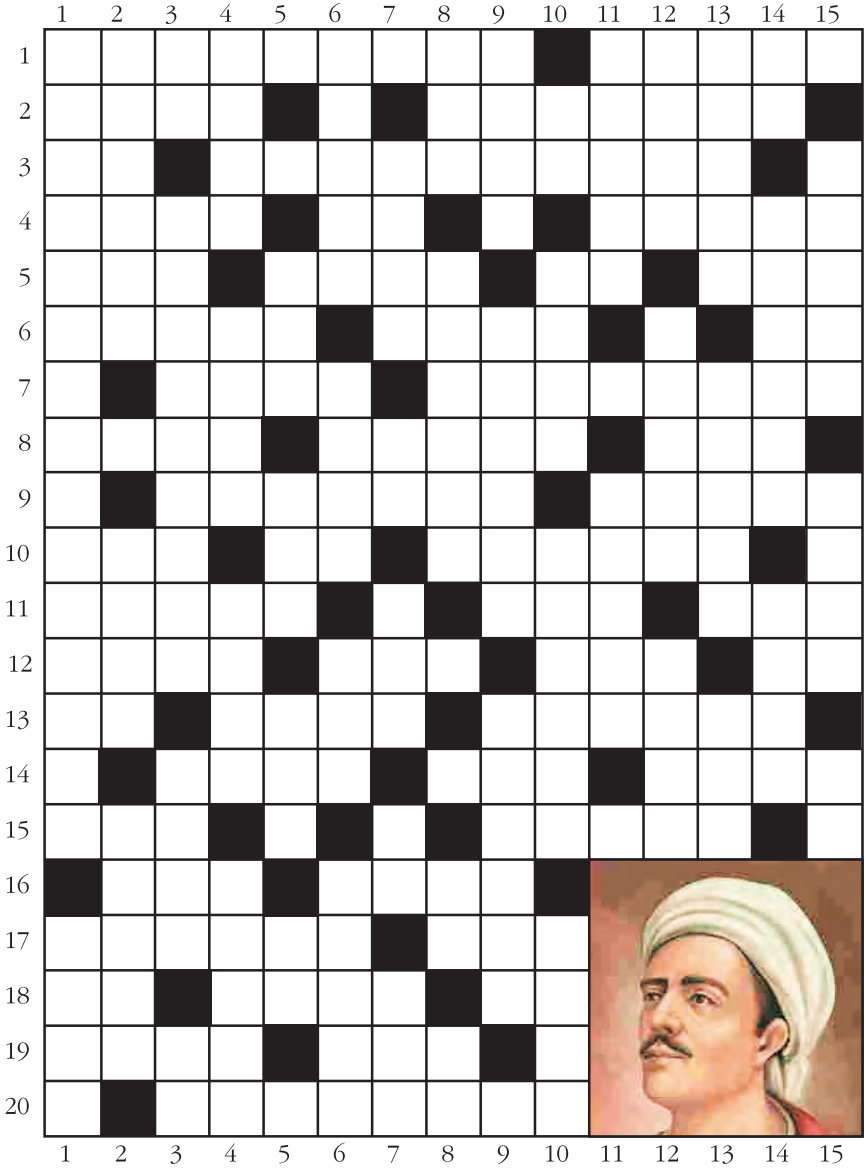
Bulut Kurt, *İzmir*

Göktürk Bilge Kağan
Kargalı, *İstanbul*

Elifnaz Ersoy, *Trabzon*

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

Bulmaca

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1-Fotografda görülen ve Türkçe şiirin öncüsü olan, Anadolu'da yaşamış halk şairimiz.- Muğla'nın bir ilçesi. 2-Kuru soğuk.- Marmara'da bulunan ve eski adı da Apolyont olan bir göl. 3-Başlıca içeceğimiz.- Avusturalya yerlilerine verilen ad. 4-Kapı ağzında basamağın konulabileceği yer.- Lityumun simgesi.- Van'da bulunan ve Anadolu'nun en eski yerleşim birimlerinden olan bir yer. 5-Bir ilimiz.- 'Franz Kafka' nın bir yapıtı.- Bir renk. - İyi, güzel. 6-Bir malın benzeri diğer bir mal yerine kullanımı.- Kuzeydoğu Kafkasya'da yaşayan bir halk.- Bazı yörelerde ayrına verilen ad. 7-İstanbul'un bir semti.- Batılıların İbni Sina'ya verdikleri ad. 8-Cerahati boşaltma amacıyla boşluğa yerleştirilen tüp.- 'Şükrü ....' (bestekarımız).- Atın yavrusu. 9-Lokantalarda belirli bir para karşılığında verilen birkaç kap yemek.- Kütahya'nın bir ilçesi. 10-Dili tutulmuş, konuşamaz duruma gelmiş.- Uzaklık işareti.- İtalya'nın batısında bulunan bir liman kenti. 11-Bir çeşit yumurtalı süt tatlısı.- Oy.- Sanı. 12-'Buhurizade Mustafa ....' (bestekarımız).- Hitit.- Müslüman ülkelerde yaşayan Yunan asıllı kimse.- Bir nota. 13-Bir sıfat eki.- Hint prenslerine verilen ad.- Tıraş için kullanılan, açılır kapanır, çok keskin bıçak. 14-İsviçre'de bir akarsu.- Fasıla.- Sezme yeteneği. 15-Denizli'nin bir ilçesi.- Yoğurdun sulandırılıp çalkalanmasıyla yapılan içecek. 16-Maden Tetkik Arama Enstitüsü'nün kısa adı.- 'Edmund ....' (1787-1833 yılları arasında yaşamış olan ünlü İngiliz aktör). 17-Tutkal, tamir işlerinde kullanılan dayanıklı bir plastik.- Ortak özellikleri olan bireylerin tamamı, cinslerin ayrıldığı bölüm. 18-Bir soru sözü.- '..... Karenina' (Tolstoy'un ünlü bir yapıtı).- Asker. 19-Asya'da bir göl.- Kaz dağlarının mitolojik adı. 20-Hristiyanların, her yıl Hz. İsa'nın dirildiğine inanılan günün yıl dönümünde kutladığı bayram.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1-1979 doğumlu dünya sualtı dalış rekortmeni olan Türk dalgıç. - Kur'anda bir sure. 2-Gevşek, tembel, sünepe.- Sayıların sıfırdan büyük olanlarına verilen im.- Elektrikte akım birimi. 3-Olumsuzluk belirten bir ek. - M. Night Shyamalan,ın yönettiği ve Mel Gibson'un da rol aldığı bir film. - Müzikte en kalın kadın sesi.- Bir haber ajansının simgesi. 4-Nuri Bilge Ceylan'ın ödüllü bir filmi.- Anlam, meal.- Arazi üzerinde seçilmiş bir işaret noktasının düzeyini gösteren, geometrik biçimli tahta lata.- Bir pamuk türü. 5-Zaman, çağ. - Tıpta psikotik bozukluklara verilen ortak ad.- Katıksız, saf.- Kalayın simgesi. 6-İshal, kanama, deri döküntüleri ve yüksek ateşle kendini gösteren ölümcül bir hastalık.- Eski dilde erteleme.- Kraliçe.- İnsanın, mutluluğa hiçbir değere bağlı olmadan ve tüm gereksinimlerinden sıyrılmak suretiyle erişebileceğini öngören öğretiyeye inanan kişi. 7-İstanbul'un Karadeniz kıyısında bulunan ve plajlarıyla ünlü bir sahil beldesi.- Telli bir çalgı.- Ced.-Bir cetvel türü.- Süreyya Duru'nun bir filmi. 8-Bir makyaj malzemesi.- Nevşehir'in çömlekleri ile ünlü bir ilçesi. - Satrançta bir taş.- Hile. 9-Seçkin.- James Cameron'un 2009 yapımı bir filmi.- Güneş sisteminde güneşe göre 7.sırada bulunan gezegen. 10-Hububat tozu.- Kimsesiz, garip.- Birinci Dünya Savaşı sonunda İtilaf Devletleri ile Almanya arasında imzalanan barış antlaşması.- Gerçekleşmesi beklenen ve istenen şey. 11-Manda yavrusu.- Anlaşılması, kavranılması güç olan. 12-Avrupa'da bir yarımada.- Bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü.-Bir peygamber. 13-Tüm başkalaşım gösteren böceklerde yumurtadan çıkan ve pupa evresine girmemiş olan kanatsız evre. 14-Bir binek hayvanı.- Antalya'nın tarihi eserleri ve plajlarıyla ünlü turistik ilçesi.- Alev. 15-Japonya'da bir kent.- Boru içindeki bir akışkanın akışını durdurmaya veya serbest bırakmaya yarayan alet. - Duman lekesi.

filizoskay@butundunya.com.tr

Satranç

Mustafa Yıldız

AYIN OYUNU

Umut Atakisi (2330) - Dmitry Svetushkin (2575) Kosova, (4), 15.05.2016

1.Af3 d5 2.d4 Af6 3.c4 c6 4.g3 [Slav Savunması'nın çelik duvarları kolay yıkılmadığından Reti açılışını çağırıştıran Katalunya sistemi yeniden sıkça kullanılmaya başlandı.] **4...Ff5 5.Ac3 e6** [Siyah, gelişimini Reti açılışındaki New York sistemindeki gibi sürdürmek için 5...h6 oynarsa, 6.cxd5 cxd5 7.Vb3 Vb6 8.Axd5 sonrasında piyon kaybeder.] **6.Ah4** [Beyaz, siyahın ...h6 oynayamamasından hemen yararlanıyor.] **6...Fe4 7.f3 Fg6 8.Vb3 Vb6 9.Axg6 hxg6 10.c5 Vc7** [10...Vxb3 11.axb3 sonrasında beyaz, b3-b4-b5 sürüsüyle vezir kanadından saldırıya geçerci.] **11.e4!** [Umut Atakişi, oyunu iyi okuyor, siyahın kötü niyetini görüyor: Eğer, basmakalıp bir şekilde 11.Ff4 Vc8 12.e4 ile devam etseydi, 12...Ah5 13.Fd6 Fxd6 14.cxd6 Axd3 sonrasında siyah, şah kanadını dağıttırdı.] **11...Ahd7 12.Ff4 Vc8 13.Fg2!?** [b7-f3 çaprazındaki piyonlardan oluşan "çelik duvar" karşısında anlamsız gözükten bu hamle, aslında Af6-h5xg3 manevrasının önüne geçmek içindir.] **13...dxe4 14.Axe4!** [Konumsal anlayışın doruk noktası. Şimdi d6 karesinin işgalini önlemek için siyah atı almalı. Ancak dikkatsizce 14.fxe4 oynansaydı, 14...e5 15.dxe5 Axc5 16.Vc2 Ag4 hamleleriyle at boşalan g4 karesine yerleşirdi ve beyaz onu 17.h3 ile kovmaya çalıştığında 17...g5! ile siyah, karşı atak fırsatı yakalardı.]

14...Axe4 15.fxe4 e5! [Beyazın merkezini yıkma girişimi.] **16.Fg5** [16.Fxe5 Axe5 17.dxe5 Fxc5 18.0-0-0 hamleleri ile devam etmek, siyahı baskı altında tutmak amacıyla daha iyi olabilirdi.] **16...exd4 17.0-0 f6 18.Fh3 Fe7?** (D) [Svetushkin, Atakişi'nin keskin stili karşısında oyundaki en önemli kazanç fırsatını kaçırıyor: 18...Kxh3 19.Ve6+ Fe7 20.Vxh3 Axc5 hamlelerinden sonra siyahın, vezirleri değişmek, fili ve piyonu almak istemesinden ötürü beyazın durumu pek de iç açıcı sayılmazdı.]

19.e5!! [Umut Atakisi, iki filinin de tehdit altında olmasını umursamıyor, rakip şaha giden yolu süngü ucuyla açmaya çalışıyor. Bu, tam bir gözükaralık!]

19...f5 [Siyah 19...fxg5 ile fili alırsa ki bu oyundaki devam yolundan daha umut verici olurdu ama beyaz, 20.Vf7+ Şd8 21.Vxg7 Kxh3 22.Kf7 Fxc5 23.e6 ile saldırıyı sürdürürdü.]

20.Fxf5!! Beyaz, hız kesmiyor, hat açmak için beyaz filini gözden çıkarıyor.

“20...gxf5 21.Kxf5 Af6 (21...Fg5 daha iyi.) 22.exf6 gxf6. 22.exf6 gxf6 23.Kxf6!! Atakişi, zafere giden yoldaki son engelleri de kaldırmak için kalesini feda ediyor. 23...Vh3 [Eğer 23...Fxf6 24.Fxf6 oynansaydı, beyazlar kalesini e-hattından hücumla sokarak kazancı zorlayacaktı. Örneğin şöyle: 24...Kf8 25.Ke1+ Şd7 26.Ve6+ Şc7 27.Vd6#] 24.Vf7+ Şd8 25.Kh6 [Siyah terk etti, çünkü 25...Kxh6 26.Vxe7+ Şc8 27.Vd8#] 1-0

Başkent Üniversitesi, 7-13 Temmuz 2016 tarihlerinde, Ankara’da Bağlıca Kampüsü’nde, toplam 50.000TL ödüllü açık satranç turnuvası düzenliyor. Ayrıntılı bilgi ve katılım koşulları <http://baskentopen.tsf.org.tr/> internet adresinde.

Sayman ve Miloseski’nin Düetine Şeref Ödülü

Satranç kompozisyonu yarışmaları düzenleyen Chess Star 2015 yılında yayımladığı en iyi problemler arasında, ülkemiz kompozitörlerinden Bosko Miloseski ve Umut Sayman’ın birlikte hazırladıkları ve aşağıda KURGUMAT olarak yayımladığımız konum, minyatürler klasmanında 2.HM (Şeref Ödülleri arasında ikincilik) ödülü almaya layık görüldü.

Satranç kitapları yayımlayan Analiz Yayıncılık, Satrançsever adlı dergi ile süreli yayıncılığa da başladı. İki ayda bir yayımlanacak Satrançsever’in uzun soluklu ve başarılı olmasını diliyoruz.

KURGUMAT

B. Miloseski -U.Sayman

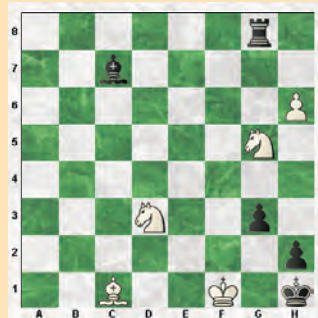

2 #

myildiz@butundunya.com.tr

OYUN SONU

Ilham Aliev, 2015

Beyaz Kazanır

Çözümler 151. sayfadadır.

Bize Gönderilen Kitaplardan

Aziz Sancar ve Nobel'in Öyküsü

Orhan Bursalı

Kırmızı Kedi Yayınları

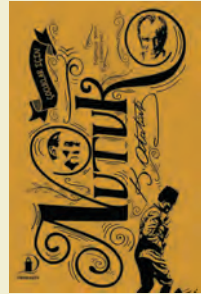
Mardin/Savur'dan Nobel'e uzanan uzun bir yolculuk. "Bilim & Teknik" yapan Aziz Sancar ve "Bilim & Teknik"i yazan Orhan Bursalı. Azmin AZİZliğinin öyküsü. "Oluşan hasarları düzenli olarak kendi kendine gideren" ve "insan neslini çoktan tükenmiş olmaktan" kurtaran DNA üzerine çalışmalar yürüten Aziz Sancar, Nobel almakla kalmadı. Cumhuriyet, Atatürk, Türkiye ve toplumsal yaşamımızda oluşan hasarları da gideren adımlar atıyor. 45 yıl önce gittiği ABD'de çocukluğundaki gibi çalıştı, çalıştı, çalıştı. Başta kanser olmak üzere amansız hastalıklara karşı savaşta sunduğu haritalandırma sayesinde hekimler kemoterapinin etkinlik derecesini görebilecek, uygun doz ve ilaç seçiminde daha emin yol izleyecekler. John Lenon'un uyuşturucu kullandığı için alınmadığı ABD'ye

"ayakkabı bir lükstü. Orta ikinci sınıfa kadar ayakkabıyı sadece okula giderken giyerdim" diye anlattığı koşullarda giden Aziz Sancar, hayatını bilime, kazancını da kendisi gibi okumak için çırpınan yüreklerle adadı. Aldığı Nobel madalyasını Türkiye'nin DNA'sını onaran Atatürk'e armağan etti. Anıtkabir'de sergileniyor. Aziz Sancar - Kız Çocukları için Stem { Science (Fen), Technology (Teknoloji), Engineering (Mühendislik) ve Mathematics (Matematik) } kampları özellikle kızlar için fırsat eşitliği kapısını aralıyor. 5 TL üzerindeki DNA sarmalının yanlış resimlendiği de gözünden kaçmayan Aziz Sancar ekolojik yaşamıyla, yürüyerek, toplu taşıma araçlarını kullanarak da mesajlar veriyor.

Çocuklar İçin Nutuk

Mustafa Kemal Atatürk'ün Anlatımıyla

İskenderiye Kitap

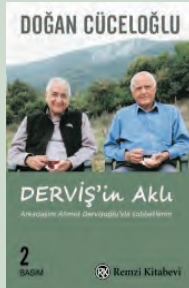
Hakan Atalay'ın uyarlayıp yazdığı, Mehmet Şahinboy'un resimlediği kitap "çocuklara Atatürk'ü, Cumhuriyet'i, Türkiye'yi, nereden nereye

ve nasıl bugünlere geldiğimizi anlatabiliriz?” diye soranlara, “Bizim çocuk kitap okumaz, sıkılır” diyenlere önerilebilecek özenli bir çalışma. Küçük, büyük, herkesin okuyabileceği biçimde tasarlanmış yapıt, Mustafa Kemal Atatürk’ün “Küçük hanımlar, küçük beyler! Sizler hepiniz geleceğin bir gülü, yıldızı ve ışığıdır. Ülkemizi aydınlığa sizler kavuşturacaksınız. Kendinizin ne kadar önemli, değerli olduğunu düşünerek ona göre çalışınız. Sizlerden çok şey bekliyoruz” çağrısını gelecek kuşaklara ulaştırıyor ve “Neden 19 Mayıs?” sorusuna yanıtı bizzat Atatürk veriyor.

Derviş'in Aklı

“Prof. Ahmet Dervişoğlu ile Sohbetler”

Doğan Cüceloğlu

Okulu olmayan bir köyden çıkararak öğrenci olduğu İTÜ’de önce profesör, sonra dekan olan Ahmet Dervişoğlu’yla sohbet eden Cüceloğlu cumhuriyetin ve onun çocuklarının nasıl bir var olma ve var etme savaşı verdikleri anlatılıyor. Kendisinin nasıl koşullarda okuduğunu unutmamanı Dervişoğlu komşu

köyde yardım elini uzattığı Nazife köyünün ilk lise mezunu öğrencisi olmakla kalmadı öğretmen oldu. “Nazifelerin fırsat eşitliği” savaşı kazanılınca, kızların okumasının önü açıldı. “Düzgün ve etkin çalışmak günümüz dünyasında meziyettir, çalışmayıp zekasıyla idare etmek akılsızlıktır, işi kurnazlığa dökmek ahlaksızlıktır” sözünü küpe yapan Nazifeler “Bir zincirin halkaları gibiyiz, bu zincir hep büyüyecek” ilkesini gerçekleştiriyorlar. Kitap Rize tarihine de ışık tutuyor. Rize’nin iz bırakan belediye başkanı Ekrem Orhon’un, yaptığı dinamitle yıkılmayan Çaykur binasının ve “Çayhan” adını verdiği kızının öyküleri var. İş ve eşin ne kadar önemli olduğu, “adama göre iş değil, işe göre adamın”, “sağlıklı bir toplum için evlilik ve aile kurumunun güçlü olmasının” gerekliliği gözler önüne seriliyor. Silifke/Akdeniz’den Cüceloğlu, Gönen/Marmara’dan Dervişoğlu, Rize/Karadeniz’den Çayhan hanım Türkiye’den ABD’ye, ABD’den Türkiye’ye güzellikler taşıyorlar. “Mücadelesini yapmış ve başarmış olan bir birey ister istemez kendinden sonra gelecek olanlara da model oluyor.” “Öncülerin çok önemli rolü var. Öncü toplumu ile irtibatını koparmayacak, değerlerini çığnemeyecek, ukalalık yapmayacak, biraz fedakârlık yapacak.” “Türkiye’nin bir numaralı sorunu yönetici sorunudur.”

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: ECE EKİN, İSTANBUL

BÜTÜN DÜNYA'DAN OKULLARIMIZA %50 İNDİRİM

**Okulların
en az 20 adetlik
toplu aboneliğine
Bütün
Dünya'dan
%50 indirim**

Bütün Dünya, tüm okullarımız için kaçırılmayacak bir fırsat sunuyor:
Yeni yılda1 yıllık en az 20 adetlik abonelik talebi olan her okulumuz Bütün Dünya dergilerini %50 indirimli olarak alıyor.

Bu fırsattan yararlanmak şimdi çok kolay. Bir telefonunuz veya e-posta mesajınızla okullarımıza yönelik abonelik işleminizi başlatabilir; yeni yılda Bütün Dünya'nın okulunuza gelmesini sağlayabilirsiniz.

Bütün Dünya Abone Servisi:

Tel: (0506) 888 26 44

E-posta: abone@butundunya.com.tr

Bütün Dünya

UTKU VARLIK

1942’de Bolu’da doğdu, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi’nde eğitim gördü, kazandığı bir bursla gittiği Fransa’da 1970 – 1974 yıllarında Paris Güzel Sanatlar Akademisi’nde çalıştı. Öğrencilik döneminde Paris (1965, 1967), Tahran (1966) bienallerine, Macaristan’da Türk emsalsiz baskı sergisine (1967), Paris’te “Group Gamma” benzer biçimde uluslararası sergilere katıldı. 1974’te Paris’e yerleşen Varlık, sonraki yıllarda Honfleur, Grenoble; Peauville, Salzburg, Knokke, Münih ve İstanbul’da (1978) resimlerini sergiledi. Başlangıçta insan yığınlarını mevzu alan litografileriyle ilgi çeken sanatçı, 1975 sonrası mitolojik, gizemli ve evrensel motiflerle simgesel özellikler taşıyan yağlıboyaalarında düşsel bir atmosfer içinde insanoğlunun durumunu yorumladı. Sanatçının “HİÇ: Gidilmemiş denizler, söylenmemiş sözler” isimli sergisi, Nişantaşı, İstanbul’daki Bozlu Art Project’te 16 Haziran’a değin açık kalacak.

ISSN 1301-7608

